

KAPOSVÁRI EGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
Számvitel és Statisztika Tanszék

Doktori Iskola Vezetője:

DR. KEREKES SÁNDOR
egyetemi tanár

Témavezető:

BOKORNÉ DR. KITANICS TÜNDE
főiskolai docens

AZ EGYKULCSOS SZJA NEURALGIKUS PONTJAI

Készítette:

WÉBER PÉTER

KAPOSVÁR

2014

DOI: 10.17166/KE.2014.005

1. TARTALOMJEGYZÉK

1. TARTALOMJEGYZÉK	2
2. BEVEZETÉS	4
3. IRODALMI ÁTTEKINTÉS	6
3.1 Az adó:	6
3.2.1 Az adó mértéke, az adókulcs	10
3.2.2 Egykulcsos adók a környező országokban:.....	11
3.2.3 Tapasztalatok az egykulcsos adóval: Mi az „egykulcsos adó”?	12
3.2.4 Egy kulcsos adó a környező 8 országban:.....	13
3.2.5 Egykulcsosok összehasonlítva	26
3.2.5.1 Különbségek:.....	26
3.2.5.2 Azonosságok:	29
3.2.6 Az egykulcsos adórendszer elemzése:	30
3.2.6.1 Az egykulcsos adó vajon lehet-e optimális?	30
3.2.6.2 Progresszivitás összehasonlítása	33
3.2.6.3 A hatás vizsgálata.....	36
3.3.1 Az egykulcsos adórendszer Szlovákiában.....	37
3.3.2 A cégalapítási folyamat főbb elemei Szlovákiában:	48
3.3.3 A válság hatásai Szlovákiában	53
3.3.4 Mit üzen Magyarországnak a szlovák adóreform?	55
3.3.5 Adóreform Szlovák mintára?	60
3.3.6 Szlovákia, a vállalat alapítási célpont	63
3.3.7 Magyarországi adóreform – mikor?.....	65
3.3.8 Szlovákia adójogszabályai	67
3.3.8.1 Az adózás rendje	68
3.3.8.2 Személyi jövedelemadó.....	70
3.3.8.3 Önálló tevékenységek	72
3.3.8.4 Társasági adó.....	73
3.3.8.5 A költségelszámolás szabályai	75
3.3.8.6 Forrásadó.....	76
3.3.8.7 ÁFA rendszer	76
3.3.8.8 Adótípusok	77
4. A DISSZERTÁCIÓ CÉLKITŰZÉSEI.....	78
5. ANYAG ÉS MÓDSZER.....	81
6. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK	85
6.1 A kedvezőbb szlovák adózás esettanulmányon bemutatva.....	85
6.2. SZJA bevallási nyomtatvány tervezet megszerkesztése, kitöltési útmutatóval.....	86

6.3. Esettanulmányok a magyar adórendszer 2010, szlovák adórendszer 2010, a 2011-es magyar adórendszer, valamint egy hipotetikus magyar 201?-es adórendszer viszonylataiban	89
6.4. A magyar és szlovák adórendszer vizsgálata mélyinterjúkkal.	110
6.4.1. A szlovák szakemberek válaszai	111
6.4.2. A magyar szakemberek válaszainak összegzése a mélyinterjúk elemzése alapján.....	121
6.4.3 A mélyinterjúkból levonható következtetések	125
7. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK	127
8. ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK	133
9. ÖSSZEFOGLALÁS	134
10. SUMMERY	139
11. AKTUALITÁSOK 2012-2013	143
12. IRODALOMJEGYZÉK.....	149
13. DISSZERTÁCIÓ TÉMAKÖRÉBŐL MEGJELENT PUBLIKÁCIÓK	156
14 KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS.....	158

2. BEVEZETÉS

„Az egykulcsos SZJA neuralgikus pontjai” című téma választását az évek óta húzódó adóreform szükségessége indokolja. Modern kori adózásunk több mint 2 évtizedes múltja során egyre bonyolultabbá, nehezebben kezelhetővé, versenyképtelenebbé vált.

A szlovák gazdaság gyors fejlődésének egyik jelentős motorja a 2004-es adóreform. Egy átfogó, jól megtervezett és kiválóan adaptált adóreform szükséges, de nem elégséges feltétele a gazdaság növekedési pályára történő állításának és azon tartásának. Egy adóreform megtervezése és lebonyolítása mindig is kényes és bonyolult feladat volt. Az utóbbi évtizedben Kelet- és Közép-Európa a kontinens adóreform-központja. Az adóreform megtervezésekor a közgazdászok nagy gondot fordítanak az idealisztikusnak és már utópisztikusnak hangzó igazságosságon túl arra, hogy a reform következtében az állami költségvetés bevétele rövid távon ne csökkenjen, sőt cél a közép és hosszú táv tekintetében az állami bevételek növelése, a költségvetés egyensúlyba hozása, és a stabilitás megteremtése, fenntartása. A 2004-es szlovák adóreform rövid- és középtávon átment a vizsgán.

A megreformált adórendszer egyszerűbb és áttekinthetőbb elődjénél. Az ebből fakadó előnyök ugyan nehezen számszerűsíthetők, az azonban tény, hogy a számtalan kivétel és különleges elbírálás eltörlésével a gazdaság torzító hatása lényegesen csökkent. Az adóverseny egy fontos eszköze a befektetői tőkéért folytatott küzdelemnek, amit a Kelet – Közép – Európai országok is különböző adóztatási stratégiákkal vívnak meg. (**Sedmihradsky – Klazar, 2001**)

A téma kidolgozásánál abból indultam ki, hogy a szlovák és más egykulcsos adórendszerrel rendelkező országok tapasztalatait megismerjem, elemezzem, majd Magyarország számára adaptálható javaslattal adórendszerünk

egyszerűsítésére tehessenek javaslatot. A cél egyszerűbb, kisebb adminisztrációt megkövetelő, hatékonyabb, magánszemélyt kevésbé terhelő adózási rendszer kialakítása.

Az utóbbi évek Magyarországnak adórendszerével a fő problémák a következők: egyre kevesebben fizetnek adót, az adóbázis szűkül. Az adó beszedése egyre nehezebb, ellenőrzése bonyolultabb, költségesebb.

Kutatómunkámban arra kívánok választ kapni, hogy milyen javaslatokkal lehetne egyszerűbbé és hatékonyabbá tenni a magánszemélyeket terhelő személyi jövedelemadó rendszert. Vizsgálatomba főleg szlovák és magyar esettanulmányok összehasonlításaira támaszkodtam.

Céлом az egykulcsos adórendszer szakirodalmi áttekintésén túl, a kelet-európai régió tapasztalatait leszűrve az egykulcsos személyi jövedelemadó bevezetésére történő javaslattétel, az egyszerű adórendszert megtestesítő „szalvéta” nagyságú bevallás nyomtatvány tervezet kidolgozása.

A kitűzött céлом megvalósításához az alábbi feladatokat kell elvégezniem:

- az egykulcsos adórendszer bevezetésének, hatásainak megismerése a környező országok adórendszerének tanulmányozásával
- a szlovák minta feltérképezése
- a magyar adórendszer múltjának és változásainak megismerése
- szlovák és magyar adórendszer összehasonlítása az EU-hoz csatlakozáskor (2004)
- szlovák és magyar adórendszer összevetése 2010-ben

A feladatok elvégzése után különböző szimulációs esetekkel mutatom be az egyes adózói csoportok jellemzőit és az egykulcsos adórendszer bevezetésének hatásait a vizsgált jövedelmi kategóriákat reprezentáló adózók jövedelmeire. A területi korlátok miatt nem tekintetem feladatommak a kisadók, a helyi adók, a társadalombiztosítási járulékok, valamint a nyugdíjrendszer vizsgálatát.

3. IRODALMI ÁTTEKINTÉS

3.1 Az adó:

„Az adókat azért fizetjük, hogy civilizált társadalomban élhessünk.” **Oliver Wendel Holmes** bíró (**Holmes, 1927**).

Az adó fogalmát többféle képpen lehet meghatározni: az adó olyan közvetlen ellenszolgáltatás nélküli jövedelem átengedés, amelyet az állam kényszer útján hajt be (**Gacsályi-Meyer, 2002**). Az adó magán- vagy jogi személyek által felettes hatalomnak kötelezően fizetett rendszeres (esetenként rendkívüli) anyagi – leginkább pénzbeli – juttatás. Montesquieu szellemesen közelítette meg az adó fogalmát: az adóval a polgárok vagyonuk egy részét átengedik az államnak, hogy a másikat nyugodtan élvezhessék. Pontosabb megfogalmazást kapunk Galántainé Máté Zsuzsannától: az adó az állam által jogszabályban, egyoldalúan megállapított, kényszer útján behajtható, közvetlen ellenszolgáltatás nélküli, folyamatos, vagy egyszeri fizetési kötelezettség, állami bevétel (**Galántainé Máté Zsuzsa, 2006**). Colbert egykori francia pénzügyminiszter szerint „az adózás olyan, mint a libatépés, annak tudománya, hogyan lehet a legtöbb tollat a legkevesebb gágogás árán megszerezni”.

Napjainkban a „felettes hatalom” szerepét az állam vagy az önkormányzatok, illetve ezek szervei töltik be. Ezen szervek az adókon kívül más kötelező juttatásokban is részesülnek; az adókat ezektől (például a járulékoktól és az illetékektől) az különbözteti meg, hogy az adófizetőknek befizetésükért cserébe nincs joguk ellenszolgáltatást kérni. Az adózás kötelező jellegét törvények biztosítják.

Közgazdasági szempontból az adók a háztartási és vállalati szektor, valamint a külföld által az államnak folyósított transzferek. A mikroökonómia az adóknak az egyes piacok működésére, a makroökonómia pedig különféle összgazdasági változókra, például a GDP-re, a fogyasztásra vagy a munkanélküliségre gyakorolt hatását vizsgálja (www.kislexikon.hu/ado6.htm). Az adórendszer közgazdasági és jogi fogalom is.

Az adó kötelező jellegű, vissza nem térülő, visszafizetés nélküli, általános, pénzbeli szolgáltatás, amelyet az állam, vagy más közhatalmi szervezet olyan jogszabályok alapján hajt be, mely ezen kötelezettségek nagyságát, fizetés esedékességét és feltételeit meghatározzák. (Kállai, 2000)

Közgazdasági szempontból az állami költségvetés bevételeért az állam közvetlen ellenszolgáltatást nem nyújt az adófizetők részére. A közvetett szolgáltatás a költségvetésen keresztül és más jogviszonyokban jelentkezik, ezek azonban az adójogviszonytól függetlenek. Az adóztatás, főleg a lakosságot terhelő vagyon-, és fogyasztási adók a költségvetés bevételi oldalának megalapozói és az államapparátus eltartására szolgálnak. Az adórendszer azoknak az adónemeknek az összessége, amelyeket egy adott államban együtt alkalmaznak (www.ado.wyw.hu).

Adam Smith(1974) szerint a jó adórendszer:

- **igazságos:** a fizetőképességhez arányos
- **egyértelmű:** átlátható és kiszámítható, világos és közérthető
- **megfelelő:** az adózó számára alkalmas időben és módon fizetendő

- **gazdaságos**: az adóztatás és az adózás teljesítésének költsége minimális
(Smith, 1974)

Samuelson és Nordhaus (1990) szerint az adózási alapelvek a következők:

- *Haszonelv*

- *Méltányosság és fizetőképesség elve*

Horizontális méltányosság

Vertikális méltányosság

- *Megbízhatóság elve*

- *Kiszámíthatóság elve*

- *Érvényesíthetőség elve*

- *Jutányosság elve*

- *Konzisztencia elve*

A gazdasági-pénzügyi politikai célok tartalmazzák a konkrét adóelveket és mindig tekintettel vannak az egész adórendszerre, mert a gazdaságpolitikának a gazdasági összhatással is számolni kell. A konkrét adószabályok a gazdaságpolitikai célok megvalósításának szolgálatába állíthatók. A jogalkotók speciális (pl. gyermekek után járó adókedvezmény, növekedéspolitika, foglalkoztatáspolitikai, START kártya) célokat is tekintetbe vehetnek az egyes adónemek tételes szabályainak megalkotásakor. Az adó ezért a gazdaságirányítás egyik fontos pénzügyi eszköze.

(Galántainé Máté Zs., 2006) Az adórendszerben különböző szempontok szerint csoportosítják az adókat (www.adoforum.hu).

- A **rendes** és **rendkívüli adók** közötti megkülönböztetés alapja az, hogy a rendes adók állandó elemei az adórendszernek, míg a rendkívüliek alkalmazását különleges politikai és gazdasági szempontok indokolják (például: válságadók, Robin Hood adó).
- **Személyi** és **tárgyi adók** közül az előbbiek az alanyok egyéni életkörülményeit, vagy szociális helyzetét méltányolják (életkor, családtagok száma, rokkantság) a tárgyi adók szabályai csak az adóforrásra és az adótárgyra vonatkoznak (jövedéki adók)
- Az **egyenes** és **közvetett adók** közötti megkülönböztetés lényege, hogy az egyenes adó terhe a jogszabály szerinti adóalanynál jelentkezik, míg a közvetett adók terhét áthárítják. (ÁFA) Ezt a jogalkotó nemcsak megengedi, de egyenesen ezzel számol.

Az ideális adórendszer alaptulajdonságai **Stiglitz (2000)** szerint a következők:

- **Gazdasági hatékonyság:** az adórendszer ne zavarja meg a gazdaság hatékony erőforrás elosztását
- **Egyszerűsített adminisztráció:** az adórendszer adminisztrációja könnyű és olcsó legyen
- **Rugalmasság:** az adórendszer legyen könnyen hozzáigazítható a változó gazdasági feltételekhez
- **Politikai felelősség:** az adózók pontosan áttekinthessék befizetési kötelezettségeiket

- **Igazságosság:** igazságosan és méltányosan kezelje az adórendszer az adóalanyokat

A jó adórendszer főbb jellemzői **Herich (2005) (2007)** szerint:

- **Egyszerű:** áttekinthető, kiszámítható
- **Semleges:** gazdasági döntéseket nem befolyásolja jelentős mértékben
- **Igazságos:** teherviselő képességnek megfelelően arányos
- **Konzisztens:** a nemzetközi rendszerekbe illeszkedő
- **Stabil és kiszámítható:** legalább trend szinten kiszámítható
- **Hatékony**
- **Egyértelmű**
- **Rugalmas**
- **Olcsó**

3.2.1 Az adó mértéke, az adókulcs

Az adó mértéke megmutatja, hogy az adóalap, vagy annak egysége után mennyi adót kell fizetni. Az adókulcs az adóalap százalékában határozza meg a fizetendő adó mértékét. A határadókulcs az adóalany jövedelmének legfelső sávjára meghatározott adómérték. Az átlagos adókulcs jövedelemadók esetén azt fejezi ki, hogy az adóalany jövedelmének mekkora

hányadát fizeti be adóként. A határadókulcs és az átlagadókulcs összefüggései alapján a következő 3 csoportot különböztethetünk meg:

- progresszív az adó, ha a marginális adókulcs meghaladja az átlagos adókulcsot
- regresszív az adó, ha a marginális adókulcs kisebb, mint az átlagos adókulcs
- proporcionális az adó, ha a marginális adókulcs megegyezik az átlagos adókulccsal (egykulcsos adó, mely nem alkalmaz mentességeket és kedvezményeket).

3.2.2 Egykulcsos adók a környező országokban:

Észtország volt az első környező állam, ahol 1994-ben bevezették az egy kulcsos adórendszert. Oroszország 2001-ben követte. Ezt a reformot – ami nem csak a több sávós személyi jövedelemadó egy kulcsra történő csökkentéséből állt, hanem a munkából származó jövedelmeket terhelő magas adókulcsok éles csökkentését is jelenti – egy jelentős személyi jövedelemadó bevétel követte, jelen értéken számolva több mint negyedével nőtt. A reform látszólagos látványos sikere ösztönözte a reform második hullámát, mely még ma is tart. Habár a kezdeti fellángolások kezdenek megnyugodni, mégis több ország fontolgatja, hogy bevezeti az egykulcsos adórendszert, például: Costa Rica, Csehország, Lengyelország, Szlovénia és 2011-re Magyarország is (www.adozona.hu).

3.2.3 Tapasztalatok az egykulcsos adóval: Mi az „egykulcsos adó”?

Az Amerikai Egyesült Államokban az „egykulcsos adó” kifejezés Hall és Rabushka nevéhez fűződik. Javaslatuk egy nagyon pontosan definiált és koherens adó struktúra: a munkások bevételeinek adójának és az üzleti bevételek készpénzáramlási adójának (cash – flow adó) a kombinációja. Mindkettőt ugyanazon az adókulcson szedik be. Az üzleti adó alapja különbözne a belföldi és exportértékesítések, a tőke és egyéb input beszerzések költsége és a munkaerő költségek esetén. A munkavállalók adója nem jelentene semmilyen kompenzációt a nyugellátásukba. Végeredményben a HR egykulcsos adó egy fogyasztó típusú, származáson alapuló hozzáadott értéket terhelő adó (áfa). **(Hall – Rabushka 1983, Rabushka 1985)**

Jelenleg a fenti HR egykulcsost még egy ország sem alkalmazza, az egykulcsos adórendszert az Amerikai Egyesült Államokon kívül egyre több ország használja, mely nincs kapcsolatban a HR egykulcsossal. A szélesebb körben elterjedt egykulcsos adórendszert egy szigorú pozitív kulcs jellemez, mely a következő képlettel írható le:

$$A(J) = R \times (J - K)$$

A(J):= J jövedelmet terhelő adó összege

R:= pozitív adókulcs

J:= jövedelem

K:= kedvezmény (az adófizető körülményeitől függ)

3.2.4 Egy kulcsos adó a környező 8 országban:

Egy adóreform megtervezése és lebonyolítása mindig is kényes és bonyolult feladat volt. Gazdaságilag fejlett, stabil országokban a választók különösen érzékenyek a változásokra, reformokra. Az utóbbi évtizedben Kelet – és Közép – Európa az adóreform központja Európának. A sort Észtország kezdte az egykulcsos személyi jövedelemadó bevezetésének úttörőjeként (1994. 26%). A balti államok követték Észtország példáját, aminek következtében 1995-ben adóreformot hajtottak végre Lettországon és Litvániában is. A nagy meglepetést Oroszország okozta a 2001-ben megvalósított 13% - os egykulcsos személyi jövedelem adókulcs bevezetésével. A környező országok bekapcsolódtak az adóversenybe és a régióban kibontakozni látszott egy adóreform lavina. Olyan országok kapcsolódtak be, mint Szerbia 2003-ban, Ukrajna, Szlovákia 2004-ben, Románia és Grúzia 2005-ben. Az adott körülményeket figyelembe véve az egyenlőtlenség növekedése és a progresszivitás csökkenése egy gyorsan kialakuló elithez vezet és azt vallja, hogy nem bízik a kormány újra elosztó képességében. (Mitchell, 2005)

Az utóbbi időben 8 országban bevezetett egykulcsos tapasztalatait tekintem át a következőkben. A főbb mutatókat foglalja össze az alábbi táblázat, melyben az országok az egykulcsos bevezetésének időrendjében vannak felsorolva. A táblázat megmutatja hogyan változtak az országok bevételei és adókulcsai a reformok idején az egy kulcsos bevezetését megelőző és az azt követő évben.

1. táblázat: jelenlegi egykulcsosok (az adókulcsok százalékban)

<u>Személyi jövedelemadó</u>					
	Egykulcsos bevezetés	Utána	Előtte	Társasági adókulcs, a reform után	Változás mértéke
Észtország	1994	26	16-33	26	Szerény növekedés
Litvánia	1994	33	18-33	29	Jelentős növekedés
Lettország	1997	25	25 és 10	25	Enyhe csökkenés
Oroszország	2001	13	12-30	37	Jelentős növekedés
Ukrajna	2004	13	10-40	25	Növekedés
Szlovákia	2004	19	10-38	19	Jelentős növekedés
Grúzia	2005	12	12-20	20	Enyhe növekedés
Románia	2005	16	18-40	16	Növekedés

Forrás: IMF munka anyag 06/218

A bevételek kedvező alakulására sok más tényező is hatott az adó reformon kívül, ezért kell körültekintően és óvatosan fogalmazni.

Észtország volt az első a fenti nyolc közül, aki bevezette az egy kulcsos adórendszert 26%-os kulcson 1994-ben. Azóta a mértékét csökkentették. A személyi kedvezményeket 2400 EEK-ról (38.328 HUF, 15,97 HUF/EEK MNB árfolyam) 3600 EEK-ra (57.492 HUF) emelték az adóreform bevezetésekor, habár ebben az időben az infláció oly mértékű volt, hogy reálértéken enyhe emelésnek tekinthető a nominálisan 50%-ot jelentő emelés.

Mart Laar, korábbi észt kormányfő – akinek miniszterelnöksége alatt a balti állam Európában elsőként 1994. január 1-jén bevezette az egykulcsos

adórendszert – hangsúlyozta, hogy bár az adózásnak ez az egyszerű formája önmagában nem csodaszer és csak reformokkal kiegészülve produkál eredményt, világos trend, hogy egyre több állam próbálja ki, vagy fontolgatja a bevezetését (**www.bruxinfo.hu, 2008**).

A korábbi 35 százalékos társasági adó mértékét szintén 26 százalékra csökkentették, mely összhangban áll a munkajövedelmeket terhelő adóval. Az egy kulcs kezdetekben nem érintette a társasági adózást, csak 2000-től vezették be, amióta a ki nem osztott profit nem, de az osztalékként felvett profit szintén adózik az általános kulccsal.

Az áfa és a jövedéki adó tekintetében nem történt jelentős változás az adóreform bevezetésekor. Mind az SZJA és a TAO esetében csökkentek a bevételek az adó reformot követően (**IMF, 06/218**).

A volt észt kormányfő az egykulcsos adó előnyei mellett említette a gyors gazdasági növekedést, az alacsony munkanélküliséget, a költségvetési többletbevételeket és a szürkegazdaság felszámolását (**www.bruxinfo.hu, 2008**).

Litvánia az egykulcsost 1994-ben 33%-on vezette be, mely a legmagasabb határadókulcs volt a reform előtt. A társasági adókulcs maradt 29%-on. A korábbi általános jövedéki adó, ami gyakorlatilag általános forgalmi adóként működött, az adó reform idején teljesen beleolvadt az áfa-ba 18%-os szinten. Majd új jövedéki adót vezettek be a benzinre, gázolajra, és sörre vonatkozólag 1994/1995-ben.

Meglepetést nem okozva az SZJA bevételek növekedtek az egykulcsos bevezetését követően. Nincs egyértelmű magyarázat azonban a TAO bevételek csökkenésére. (**Keen – Kim 2006**)

Kovács László, volt adóügyi biztos elismerte, hogy az egykulcsos adórendszer több helyen is javította a versenyképességet. (www.bruxinfo.hu, 2008)

Lettország 1997-ben vezette be az egykulcsost 25%-os szinten. Ezt megelőzően Lettorszáiban szokatlan degresszív adóstruktúra volt érvényben, az alsó kulcs 25%-kal, míg a felső kulcs 10%-kal működött.

Szokatlan egyedül álló módon az egykulcsos bevezetése megnövekedett adófizetési kötelezettséget eredményezett a magasabb jövedelemmel rendelkezők esetében. Személyi kedvezmények egy részét csökkentették.

(**Price Waterhouse, 1996**)

Társasági adó mértéke 25% volt a reformot megelőzően, majd ezt követően is maradt ezen a munkát terhelő adóval megegyező szinten. Azóta Litvániával együtt azonos szintre csökkentették a társasági adó mértékét: 15%-ra. Az osztalék és a kamat adó mentes volt és az is maradt. Észtországhoz hasonlóan nem volt jelentős változás sem az áfa-t, sem a jövedéki adót illetően. Nem meglepő – mivel a kedvezmények csökkentek és a marginális ráta nem változott, vagy éppen nőtt -, hogy az SZJA bevételek a reformot követően növekedtek, a TAO bevételek szintén (**IMF, 06/218**).

Oroszország 2001-ben egyesítette a személyi jövedelmet terhelő marginális adó kulcsokat – a korábbi 12, 20 és 30%-ot – 13%-ban, közel a korábbi legalacsonyabb kulcshoz. A küszöbérték az adóköteles jövedelem tekintetében csak kis mértékben növekedett. A kedvezményeket szakaszosan szüntették meg, a jövedelem növekedésével párhuzamosan, így valójában nem is igazi egy kulcsos az orosz adórendszer. Sőt, ha a kedvezmények teljesen elfognak, akkor adózik a magánszemély valóban 13%-kal. Számos

intézkedést tettek annak érdekében, hogy szélesítsék az SZJA alapját, például megszüntették a katonai szolgálat adókedvezményét. A kamat jövedelmet magánszemély esetében terhelő 15%-os kulcsot szintén 13%-ra csökkentették, de egy speciális adót vezettek be a túlzott banki kamatok esetében, melyet 35% -os kulcs terhelt. (ezt a kulcsot az SZJA kulcsot és a munkát terhelő társadalombiztosítást összevetve állapították meg).
(Sinelnikov-Mourylev)

Oroszországban a 13 százalékos egységes kulcs 2001-es bevezetése után az első évben 25,2 százalékkal, a másodikban 24,6 százalékkal, és még a harmadik évben is 15,2 százalékkal növelte a költségvetési bevételt a személyi jövedelemadóból reálértéken (www.hvg.hu, 2008).

A társasági adó maximális kulcsát (beleértve az önkormányzatit is) 30%-ról 37%-ra emelték és az osztalékot terhelő adót pedig 15%-ról szintén 30%-ra növelték. Szintén jelentős strukturális átalakítások történtek az áfa-t illetően, beleértve néhány mentesség megszüntetését és az adó alkalmazását az egyéni vállalkozókra is. Jövedéki adót vetettek ki a gázolajra és kenőanyagokra, míg a korábbi dohány és kőolajtermékeket súlytó adó mértékét jelentősen megemelték, közel a duplájára emelkedett nominális értéken.

Ellentétben a korábbi adóreformokkal (és az ezt követőkkel is) az orosz adóreform együtt járt a társadalombiztosítás szerkezeti átalakításával. A korábbi 39,5%-os társadalombiztosítási járulékot felváltották egy korántsem egy kulcsos, degresszív „egyesített társadalombiztosítási adóval”, mely 35,6%-ról csökken egészen 5%-ig (IMF, 06/218).

A Balti országokat követően Ukrajnában is bevezették 13%-os értéken az egykulcsos adót 2004-től (2007-től ezt felemelték 15%-ra), mely a korábbi progresszív 10% és 40% között változó adósávokat váltotta fel (www.index.hu, 2008). A személyi kedvezményt felemelték 204 Hrv-ról (8790 HUF, 43,09Ft/Hrv MNB árfolyam) 738 Hrv-ra (31800 HUF)(éves szinten), de csak azok számára elérhető, akik maximálisan 1,4-szer haladják meg a létminimum összegét. A kedvezmény teljes összegét elveszik, az ezt az összeget meghaladó jövedelem esetén. Így az oroszhoz hasonlóan az ukrán változat is nem teljesen egykulcsos, csak a kritikus jövedelmi szint felett válik azzá.

Az SZJA alapját szélesítették azzal, hogy adókötelessé tették a kamat jövedelmet és korábbi mentességeket élvező egyéb jövedelmeket, megszüntettek különböző szakma specifikus kivételeket (direkt kifizetésekkel helyettesítették, hasonló megoldást kellene találni a magyar adó és szociális rendszer szétválasztása esetén) és a tőkenyereség egy átfogóbb meghatározását fogadták el. A társasági adókulcsot 30%-ról 25%-ra csökkentették és jelentős preferenciákat, kedvezményeket szüntettek meg 2003-ban és 2004-ben. Az Áfa szintjét 19 százalékon hagyták, de több szektor kedvezményét megszüntették (beleértve a házépítést, légi jármű és hajóépítést is). Az SZJA bevételek csökkentek a reformot követően **(IMF, 06/218).**

Szlovákiában nagyszabású és innovatív adóreformot hajtottak végre 2004-ben, egy közös adókulcsot (19%) vezettek be mind az SZJA, a TAO, de az ÁFA vonatkozásában is. Ez a személyi jövedelemadó táblázatot tekintve egy 5 sávós (10%-tól 38%-ig) korábbi szabályozást váltott fel. A személyi kedvezményt több mint megduplázták 38 760 SKK-ról (246.901HUF, 6,37

MNB árfolyam) 80 832 SKK-ra (514.900 HUF) emelték (az átlagfizetés körülbelül 60%-át éri el ez az összeg, amivel a legnagyobb kedvezményt adja a korábbi országokhoz képest). Mialatt a házastársi kedvezmény közel meghétszereződött a korábbi 12 000 SKK-ról (76.440 HUF) a személyi adókedvezménnyel azonos összegre 80 832 SKK-ra (514.900 HUF) emelkedett. 2009. január elsejétől Szlovákia bevezette az Eurót, a hivatalos átváltási árfolyam 1 EUR = 30, 126 SKK. A jövedelem arányos gyermekek után járó adókedvezményt, felváltotta a fix kedvezmények és a visszatérítendő adójóváírás azokra vonatkozólag, akik hatékonyan részt vesznek a munkaerő piacon (**Zákon č. 595/2003 Z. z. Odani z Príjmov**).

A társasági adó kulcsa a korábbi 25%-ról, szintén 19%-ra csökkent, gyorsított értékcsökkenési leírást tettek lehetővé és nagyvonalúbb elhatárolásokat. Az osztalékadót 15%-ról végezetül megszüntették, hasonlóan az örökösödési és az ajándékozási adót is.

A jövedelemadó reform magába foglalt jelentős kedvezmények eltörlését mind az SZJA-ra (például: kamat és tőkejövedelem kedvezmények, kiegészítő magánnyugdíj hozzájárulások kedvezménye, katonákat és bírákat megillető mentességek), mind a TAO-ra (a frissen alakult cégekre vonatkozó adókedvezmények, limiteket állítottak fel az adományok után igénybe vehető kedvezményekre, és szigorúbb szabályok céltartalék és tartalékképzésre) vonatkozólag. Az összevont társadalombiztosítási adót csökkentették a korábbi 51%-ról 48,6%-ra, míg a bevételi hatást ellensúlyozta a társadalombiztosítás fizetési plafon megemelése (**Árendás – Dudás – Illés – Szinek, 2010**).

Jelentős közvetett (indirekt) adóreform zajlott ugyanekkor a 20% és 14%-os áfa kulcsok egységesítésével 19%-os szinten. Legnagyobb változás az élelmiszereket érintette, melyek korábban 14%-os sávba tartoztak. A jövedéki adót az Európai Unió követelményeknek megfelelő szintre emelték.

Az adóreformot egy alapjaiban megváltozott ellátási rendszer reformja követte, mely a munka intenzivításra (munkára való ösztönzésre) fókuszált csökkentve a munkanélküli segélyeket, így növelve a munkával megszerzett jövedelem és a segély közti különbséget. Csökkenti az implicit adókulcsot.

A munkajogi reform elfogadását megelőzően az egykulcsos adórendszer arra törekedett, hogy növelje a munkaerő piaci rugalmasságot, például csökkentve a végkielégítést és engedélyezve a határozott időre szóló szerződések meghosszabbítását (www.gondola.hu, 2009).

A szlovák adóreformmal részletesebben foglalkozom a későbbiekben.

Grúzia 2005-ben vezette be az egykulcsost a személyi jövedelemadó esetében, mely 12, 15, 17 és 20%-os sávokat tartalmazó rendszert váltott. A grúz egykulcsos rendszer különlegessége, hogy nincs alap kedvezmény, ebben az esetben a munkából származó jövedelmet terhelő adó egységesen 12%, minden jövedelem szinten. A nyugdíjasok helyzetét azzal javították, hogy több mint duplájára emelték a minimum nyugdíjat. A társasági adó mértékét nem változtatták, maradt 20%. A reformnak része volt egy jelentős mértékű társadalombiztosítási járulékcsökkenés 33%-ról 20%-ra és az általános ÁFA kulcs 20%-ról 18%-ra való csökkentése.

A bevétel kiesések részleges ellensúlyozására számos kedvezményt szüntettek meg mind az SZJA-ra (hegyvidéki és önellátó farm gazdálkodók

kedvezménye) és az ÁFA-ra vonatkozólag is. A legtöbb jövedéki adót is megemelték (**IMF, 06/218**).

A reform előtti átlagos tényleges SZJA kulcs 18%-os szinten helyezkedett el, ezért egy jelentős SZJA bevétel csökkenéssel kalkuláltak. Valójában a csökkenés kevesebb lett, mint amire számítottak, GDP arányosan 2,5 – 2,7%. A társasági adó bevétel pedig emelkedett.

Hasonlóan az indirekt adóbevételek is emelkedtek, főleg a megemelt jövedéki adónak köszönhetően. Az adóbevételek összessége változatlan maradt (**www.bruinfo.hu, 2008**).

Romániában 2005 januárjában vezették be a 16%-os egykulcsos adót a személyi jövedelemadóra vonatkozólag, ami a korábban érvényben lévő 5 kulcsos (18%-tól 40%-ig) adótáblát váltotta fel. A havi személyi alapkedvezményt szerény mértékben emelték reálértéken számolva. A nyereségadót csökkentették 25%-ról 16%-ra. A magánszemélyeknek kifizetett osztalékot, a kamatjövedelmet és tőkejövedelmeket egy alacsonyabb forrásadó terhelt, amit 2006-ban megváltoztattak és egységesen a 16%-os adókulcs hatálya alá helyezték. Az ÁFA két kulcsát (19% és 9%) változatlanul hagyták, de később, 2005 során néhány kisebb kedvezményt megszüntettek (például: szórakoztató szolgáltatásokkal kapcsolatos kedvezmények) és a jövedéki adót megemelték (**www.privatbankar.hu**).

Magyarországon 2011. január 01-vel vezették be az egykulcsos adórendszert 16%-os adókulccsal, mely a korábbi 2 kulcsost váltotta fel. A modern kori magyar adórendszer kialakulása az 1988-as adóreformmal

kezdődött. Ezt megelőzően a szocialista tervgazdaságban elkülönült a magánszemély és a vállalati adórendszer. **(Kállai, 2000)**

2. táblázat: Az adókulcsok számának alakulása Magyarországon 1988-2011 között

Évek	1988	1989	1990	1991	1992- 1993	1994- 1998	1999- 2004	2005- 2010	2011
Adókulcsok db száma	11	8	5	7	4	6	3	2	1

Forrás: www.apenh.hu

Az 1988-as adóreformot követően folyamatosan új adótörvények jelentek meg és megkezdődtek az adótörvények állandó változtatásai, melyek nemcsak évről-évre, de az utóbbi időszakban év közben is realizálódtak, ezzel csökkentették a gazdasági szereplők tervezhetőségét.

1995-ben eltérő gyakorisággal és mértékben, de 53 jogcímen kellett adót, illetéket, vámot, járulékot fizetni. Az állandó változások tovább nehezítették az áttekinthetőséget. **(Pitti, 1996)**

Míg **Stiglitz (2000)** a magyar adórendszert az 1990-es évek elején viszonylag egyszerűnek jellemezte, addig **Kátay (2009)** pár évvel később már kifejezetten bonyolultnak és áttekinthetetlennek írta le.

A 2003-ban bevezetett egyszerűsített vállalkozói adó (EVA) mérsékelte a kisvállalkozói adóterheket és jelentősen csökkentette az adórendszer betartásával kapcsolatos költségeket, adminisztrációt. **(Semjén, 2006)**

1988 óta a magyar adórendszer a fejlett országok adószabályozását követi. Nálunk is jelen vannak a főbb adónemek, úgymint a hozzáadott érték adó, a

jövedelemadók vállalati és magánszemélyek szintjén. Az adóztatás súlypontja a termelést terhelő adókról folyamatosan a fogyasztást terhelő adókra, a jövedelemadókon belül a munkajövedelmekre helyeződött át. **(Deák, 1997)**

Hetényi (2004) szerint túlságosan bonyolult a magyar adórendszer, nem segíti a fejlődést és magas az adóteher is. Az átlagbérek közterheit tekintve **2006-ban Magyarországon volt az uniós országok között a harmadik legmagasabb a bér-adóék: 51%**, míg Szlovákiában csupán 38,5%. Csehországban és Lengyelországban is jóval a magyar értéknél alacsonyabb volt ez az arány.

Magyarországon 1996-2001 között a vállalatok átláthatóbbnak és kiszámíthatóbbnak tartották az adórendszert, mint 1996 előtt. Az átláthatatlanság főleg a kisebb cégek adózási magatartását rontotta. **(Bakos, 2008)**. A vállalatok szubjektív megítélését mutatja a magyarországi német kamara konjunktúra jelentése, mely szerint a gazdaságpolitika kiszámíthatóságával elégedetlen vállalkozások aránya 2005-2009 között 41%-ról 79%-ra emelkedett. **(Scharle, 2010)**

Magyarországon az egy adófizetőre jutó adóteher mértéke jelentős. Az implicit adókulcs 12%, ami majdnem kétszerese a környező országok átlagának. Az **átlagos adóék 2007-ben 54,4%** volt, s második legmagasabb az OECD tagországok között. Ezen belül a jövedelemadó nagysága, a bruttó bérhez viszonyítva, még mindig a közép mezőnyhöz tartozik Magyarország átlagosan 16,1%-kal, miközben a visegrádi országok esetén ez csupán átlagosan 6,7%. **(Belyó, 2009)**

A munkabért terhelő direkt adók, a társadalombiztosítási járulékok növelik a munkaerő költségét. Mérséklésükkel csökkenthető lenne a munkanélküliség, mert magas adó és járulékkulcsok esetén a munkanélküliek nincsenek ösztönözve a munkavállalásra, főleg, ha a nettó munkabér nem haladja meg a szociális támogatást. **(Benedek et al., 2004)**

A magyar adóbevételek szerkezete a kontinentális minta szerinti, mert meghatározó a tb járulékok és a fogyasztás adóztatása, ellentétben az angolszász mintával, ahol jelentősebb a szja és a vagyonadó. Meghatározó a közvetett adók és a tb járulékok szerepe. A közvetlen adóbevételek alacsony aránya mutatja a jövedelemadó rendszer torzító hatásait. (kedvezmények). **(Botos, 2008)**

A magyar adórendszer nem hatékony, nem átlátható, nem betartható. A magyar adórendszer egyik legnagyobb teljesítmény visszatartó eleme az szja. Az adósávok szűkek, minimális az eltérés az alsó és felső adókulccsal adóztatott jövedelmek között. Az adóalap szűk a sok kedvezmény, kivétel miatt. A személyi jövedelemadó rendszerben sérül a horizontális és vertikális méltányosság elve. **(Gáspár, 2004)**

Szerb (1998) szerint a magyar adórendszer leginkább kritizált tulajdonsága a magas adóteher, a középréteg túlzott megadóztatása, a bonyolult és lassan áttekinthetetlen adórendszer a fekete/szürke gazdaság GDP-hez viszonyított mintegy 30%-ra tehető arányának összefüggései.

A magyar adórendszerben a sok adónem és a rengeteg kivétel jelentősen megnöveli a kormányzat és az adóalanyok adminisztrációs terheit. Ez mind egyszerűsítésért kiáltott, mely egy jól megválasztott egykulcsos adó segítségével meg is valósulhatott volna. Az 1999. évben közel hetvenféle

adónyomtatvány és további húszféle járulékkal kapcsolatos bejelentési, változás-bejelentési nyomtatvány volt használatban. **(Honka, 2004)**

A magyar adórendszernek egyik legfőbb baja, hogy nincs előreláthatóság, kiszámíthatóság. Legnagyobb hiányossága, hogy nem valósul meg valódi közteherviselés: 2006-ban a 4,5 millió adóköteles jövedelmet szerző állampolgárból 1 millió vallott be évi 2 millió forint feletti jövedelmet és ők fizették az SZJA 79%-át. **(Belyó, 2009)**

Balogh László 2004-ben a Hitelintézeti Szemlében megjelent gondolatai szerint „Ha valamennyi jövedelem egy egységes, rendszerszemléletűen jogszabályi formába öntött szabályozás alapján adózik, az – szemben a jelenlegi adókáoossal – mind a polgárok, a vállalatok, mind pedig az adóhatóság szempontjából lényegesen transzparensabb helyzetet eredményez. További előnye, hogy az adószedési költségek jelentős csökkenéséhez és (az alkotók szerint) méltányosabb adóteher elosztáshoz vezet.” **(Balogh, 2004)** Itt emelném ki a szlovák példát, ahol a jól megválasztott és jó időben alkalmazott egy kulcsos beváltotta az elképzeléseket, mert tartósan 9 éven keresztül stabilan van érvényben, jelentősebb korrekciók nélkül, melyek komoly külföldi beruházások Szlovákiába történő megvalósítását is pozitívan befolyásolták. Valamint megszűnt a jövedelemtranszfer a különböző kategóriák között, csak azért, hogy alacsonyabb adókulccsal adózzon, mert egységes 19% a munkát és tőkét terhelő adókulcs.

3.2.5 Egykulcsosok összehasonlítva

A hasonlóságok mellett, azért különböznek is egymástól az egykulcsos adózási rendszerek.

3.2.5.1 Különbségek:

Az első éles különbség a reformerek első hullámára, a Baltikumra jellemző viszonylag magas adókulcs meghatározása, amit a korábban érvényben lévő legmagasabbhoz igazítottak.

A második hullámban, ami az oroszokkal kezdődött, a megállapított kulcsot a korábban érvényben levők közül a legkisebbhez igazították (Romániában még ez alá mentek: 18 helyett, 16% lett): minden esetben kevesebb, mint 20%.

Más szignifikáns különbségek is megfigyelhetők közöttük. Az esetek felében – Észtország, Lettország, Szlovákia és Románia – ugyanazt az adókulcsot, ami a munkából származó jövedelmet terheli alkalmazzák a vállalkozásokból származó jövedelmet terhelő társasági adókulcsaként. Ebből a szempontból nincs torzító hatása az adózásnak arra vonatkozólag, hogy tevékenységét társasági formában, vagy önállóan végzi az adóalany, egészen addig, míg az osztalék és a tőke jövedelmek adómentesek. Az első három ország eltörölte az osztalék és tőkejövedelem adót, Románia viszont nem. Ezekben az esetekben közelít leginkább az egykulcsos adórendszer a HR (Hall – Rabushka)-féle egykulcsoshoz (**Rabushka, 2005**). Vonzza az

értékcsökkenési leírási kedvezményeket, érzékelhetően eltér más adózási eszközöktől, beleértve a kamat és tőke jövedelmeket terhelő adókat (kivételet Lettország, ahol mentességet élveznek, mert prioritást adtak az egy kulcsos alkalmazásának). A négyből két ország jelentősen változtatott a társasági adó rendszerén, miután bevezette az egykulcsost: Észtország megszüntette a korábbi társasági adóztatását (egyszerűen az egykulcsos rátával megadóztatja az osztalékot), Lettország csökkentette a TAO kulcsot jóval a munkából származó jövedelmet terhelő adókulcs alá.

A másik négy egykulcsos adót bevezető országból három nagyobb adóval sújtja a vállalkozási tevékenységből származó jövedelmet, mint a munkából származót, egyes esetekben igen jelentős a különbség. Litvániában a társaságot terhelő adózói teher kisebb. Mind a négy állam megtartotta az osztalékot terhelő adót, de Oroszország enyhítette a hatását, mert magánszemélyeknek lehetővé tette hitel igénybevételét az osztalékot terhelő adófizetési kötelezettséggel szemben.

Más különbségek is találhatók. A legszembetűnőbb a szlovák unicum, amikor ugyanazt a kulcsot alkalmazza az SZJA, a TAO és az ÁFA esetében is. Kevésbé nyilvánvaló, hogy az áfa mértéke megegyezik a másik két adónem kulcsával a 19%-kal, de így képes fenntartani a változatlan adóbevételt, hogy közben adaptálja az egykulcsos rendszert és elmozdul a két kulcsos ÁFA szerkezettől. Az áfa kulcsok egységesítésével a leginkább érzékeny csoport a nyugdíjasok kerültek volna nehéz helyzetbe, de ezt ellensúlyozva a nyugdíjak indexálásán változtattak, valamint egyedi kifizetésekkel segítették az átállást (Mikloš et al, 2005)

Ezek a reformok különbözőképpen közelítették meg a tőkejövedelmek kezelését. Míg a másodvonalas reformerek a kamat és tőkejövedelmeket terhelő adó mértékét az adott egy közös kulcson, vagy ahhoz közeli mértéken határozták meg (mely néha jelentős emelkedést okozott), addig Lettország teljes mentességet ad erre vonatkozólag, míg Észtország a közös egy kulcs alatti kulcson adóztat. Az első hullámosok közeli hasonlóságot mutatnak a duális (kettős) jövedelemadó struktúrával - mely alacsony egy kulcsot alkalmaz a tőke jövedelemre, és ezt kombinálja egy progresszív adóval a munka jövedelemre vonatkozólag – ami főleg a Skandináv (északi) országokra volt jellemző, de mára egyre több ország érdeklődik iránta.

A legfontosabb különbség a duális jövedelemadót illetően az, hogy az első hullámosok csak egy pozitív marginális kulcsot alkalmaznak és mélyebben, ezek a reformok nem kerültek beépítésre a tőke és munka jövedelmek közé (ami a Duális jövedelemadó struktúrával rendelkező országok esetén oda vezetett, hogy például mintákat alkalmaztak, ami alapján az egyéni vállalkozó jövedelmét kettéosztották tőke és munka jövedelemre). A második hullámosok alacsony kulcsa enyhíti a feszültséget a munka és tőke jövedelmet terhelő adók között, még akkor is, ha ezek a kulcsok nemzetközi összehasonlításban nem számítanak alacsonynak a nemzetközi mobil tőke szempontjából.

A személyi juttatások szintjén is vannak különbségek, melyek növekedtek, különösen a második hullámos reformereknél. A grúz egy kulcsos rendszer azzal, hogy nem tartalmaz küszöb értéket, a reformot követően, kivételt képez és érdekes tapasztalatot is ad.

3.2.5.2 Azonosságok:

- Lettországot kivéve és főleg Grúziát, az egykulcsos bevezetése a személyi juttatások növekedésével, néhol jelentős növekedésével járt együtt, limitálták az adóteher növekedést a kevésbé jól fizetettek esetén.

Mindemellett szlovák és (a munkaerőpiac aktív tagjai) grúz (a nyugdíjasok) kivételekkel megvédik az alacsony jövedelemmel rendelkezőket.

- A reformokat különböző mértékben kísérték a kivételek megszüntetése, csökkentése mind az SZJA és a TAO esetében, akár tőke jövedelmek adójáról, akár bizonyos adófizetőket vagy tevékenységeket érintő kedvezmények megszüntetéséről volt is szó. Kivétel Lettországon, Litvániában – ahol mindkét esetben az egykulcsos adó mértékét a korábbi legmagasabb marginális adókulcsra állapították meg – és Oroszországban az egykulcsos bevezetését SZJA bevétel csökkenés követte. Adóbázis szélesítés és a viselkedési minták (akár a megemelkedett munkaerő kínálat, akár a jobb megfelelés) nem tűnt elegendőnek ahhoz, hogy ellensúlyozza az adókulcs csökkentés hatását a felső jövedelmi kategóriában és a megemelt alapk kedvezmények hatását.
- Sok esetben a bevezetés társasági adókulcs csökkenéssel járt együtt, és a kulcs csökkentések ezen a területen markánsabbak voltak, mint a munka jövedelmet terhelő adókulcs esetén.
- A második hullámú reformerek többsége – Oroszország, Szlovákia, Grúzia – társadalombiztosítási járuléksökkentést is végrehajtott.

- Végezetül a második hullámú reformerek egy jelentős indirekt adóemelést hajtottak végre, különös tekintettel a jövedéki adóra, amiből jelentős bevétel növekedés származott.

3.2.6 Az egykulcsos adórendszer elemzése:

Az egykulcsos adóreformerek második hulláma nem csak a személyi jövedelemadót egykulcsosította, de a jövedelemelosztás felső szintjén is jelentős csökkenést hajtott végre a kulcsokban (mind átlagosan, mind marginálisan). Az egykulcsosság következményei kevés elemzői figyelmet kaptak. Ezért ezek az új kérdések kerülhetnek a vita középpontjába, de nehéz (valószínűleg lehetetlen) elválasztani ezeket empirikusan azoktól az adóemelésektől, vagy csökkentésektől, melyeket az egykulcsos adó jelent.

3.2.6.1 Az egykulcsos adó vajon lehet-e optimális?

A válasz megadásához először egy optimális nemlineáris jövedelemadó táblázatot kell tervezni, **Mirrlees (1971)** hagyományának megfelelően, amiről azonban kiderül, hogy majdnem lineáris. A probléma természetesen technikailag komplex, összetett. Az optimális nem lineáris jövedelemadó táblázatnak az egyetlen általános tulajdonsága az, hogy a marginális adókulcs minden esetben valahol nulla és egy között helyezkedik el. Ez mindazonáltal semmit nem árul el számunkra arról, hogy a marginális adókulcsnak hogyan kellene változnia a jövedelemmel. (**Kanbur et al. 1994**)

Mirrlees (1971) szerint a linearitásért valóban tenni kell: szimuláló optimális ütemezése a haszonelvű cél függvénynek, Cobb-Douglas preferenciák a fogyasztásban és a szabadidőben, és a log-normál eloszlása az alapul szolgáló képességeknek, arra a következtetésre jutott, hogy "valószínűleg a legszembeűnőbb jelenség, hogy az eredmények a lineáris adótáblához állnak a legközelebb". A gyakorlati nehézségek és a lehetséges adó-arbitrázs miatt a legjobb jövedelmi adó formula az egykulcsos lenne a fent felvázolt esetre.

Későbbi szimulációs munkák azonban (különösen **Tuomala (1990)**) azt mutatták, hogy ez a következtetés nem megbízható: több az egyenlőtlenség, idegenkedik a szociális funkciótól, haszonelvű, a munkaerő kínálat alternatív mintái is azt támasztják alá, hogy az optimális adótábla nagymértékben nemlineáris.

Az egykulcsos adó talán nem teljesen optimális, azonban meg kell jegyezni, hogy nem csak elméleti feltételezés az optimális adózásról a progresszivitás. Akár abban az értelemben, hogy az átlagos adókulcs a jövedelem minden szintjén nő (ebben az értelemben használjuk a progresszivitást), vagy abban az értelemben, hogy a marginális adókulcs mindenütt növekszik. A Pareto hatékonyság megköveteli, hogy a marginális adókulcs a legmagasabban keresők esetén nulla legyen (Mert különben lehetséges lenne, hogy a marginális adó rátát 0 –hoz közelítve a legjobban keresők esetén bevételt növelni anélkül, hogy az egyén rosszabbul járna). Ez nem csak egy csökkenő marginális adókulcsot jelent a felső jövedelmi sávban, (mert a 0 marginális adókulcsnak az átlag kulcs alatt kell, hogy maradjon) de egy csökkenő átlag kulcsot is. Korlátlan elosztással az optimális adótábla különböző variációkba jelenhet meg a felső sávokban: **Boadway, Cuff és Marchand (2000)** például azonosított különleges eseteket, amikben a marginális adó ráta akár

optimálisan növekszik, vagy csökken a jövedelemmel következésképpen kézenfekvő esetekben a marginális adókulcs minta fordított U alakú, mely a jövedelem elosztás középső sávjában a legmagasabb.

Egy egészen más eset a linearitásra, amikor nem a munkaerő kínálati torzulásokra koncentrálnak, hanem az adóelkerülési és adóbeszedési korrupciós problémákra, melyek különösen azokat az országokat érinti, akik bevezették az egykulcsos adót. Az optimális adó tervezés problémája felvetődik akkor is, amikor a jövedelem nem alkalmazotti munkabérből származik, de revizorok gyűjtik be, akik figyelik a jövedelmet és hajlandók összejátszani az adóalannyal az adóztatható jövedelmet illetően (megvesztegetés), aki meg is fenyegetheti (ha nem fizet kenő pénzt), hogy rosszabb jelentést tesz róla a valóságnál.

Ha a kormányzat szeretné maximalizálni a bevételeket és a rendelkezésére álló eszköz nem csupán az adótábla alakja, hanem a büntető struktúra és az adóellenőrök jutalmazási rendszere. Akkor vegyük figyelembe **Hindriks, Keen és Muthoo (1999; HKM; Corollary 1)** megállapítását, miszerint egy lineáris adó, amit a **megfelelő kulcs**on állapítanak meg és kombinálnak egy **megfelelő büntető struktúrával** és egy megfelelő bérfizetéssel az adóellenőröknek, maximalizálja a bevételeket anélkül, hogy adóelkerülésre, vagy vesztegetésre kerülne sor.

Szükséges, hogy a revizorok által begyűjtött bevételekből jutalmat fizessenek a revizoroknak. A gyakorlat rossz, mert az önálló revizor szintjén és nem csapatszinten jutalmaznak. Az eredmény azt is megköveteli, hogy a szankciók kiszabása magasabb legyen, mint amit a társadalom általában hajlandó alkalmazni adózási bűncselekményért.

Míg a HKM (Hindriks, Keen és Muthoo) eredmény nem tekinthető túlzottan irodalminak, a következő állítást támasztja alá: az **egykulcsosság némi védelmet nyújt az adókijátszás és a korrupció** ellen. Fontos kiegészítése az egykulcsos adórendszernek a visszaélések büntetésére alkalmazott nagy mértékű adóbírságok.

Létezik egy politikai gazdaságtani érv a lináris mellett (**Brennan, Buchanan 1977**), melynek a háttérben az egykulcsos retorika húzódik. Azok számára, akik a kormányt nem jóindulatúnak, hanem egy pazarló és szűk réteg önértékét kiszolgáló politikai csoportosulásnak tekintik, az egykulcsos adó bevezetése kívánatos lehet, ami egyben a kormány méretének korlátozását is jelentené. A politikai döntéshozók céljából adódik, mint amilyen a bevételnövelés, a fogyasztók bizonyos szintű jólétét biztosítani, a kettősség a fent tárgyalt optimális adó problematikára tesz szükségessé egy lehetséges komplex marginális adókulcs szerkezetet. Ha a kormányt valamilyen módon korlátozni tudják, hogy csak egy egyszerű marginális adókulcsot használjon, akkor ez korlátozza majd a bevételt és azt a kárt, amit a kormány okozhat. Míg ezt az érvet ritkán alkalmazzák, az ellenzők ezt a pontot élesen látják: ezen az alapon az egykulcsos adónak hatása van a társadalmunk egész szerkezetére elleni támadásban. (**Edwards, Keen, 1996**)

3.2.6.2 Progresszivitás összehasonlítása

Érdekes azzal az esettel kezdeni, amikor az egykulcsos és a már meglévő adótábla ugyanazt a bevételt eredményezi, mielőtt olyan részletekbe bonyolódunk, amelyekben a hozamok különböznek.

Bevételek semleges összehasonlítása:

Ha F és P ugyanazt a bevételt eredményezi - **Davis és Hoy** által vezetett esettanulmány (2002) - akkor a megfelelő adótábláknak keresztezniük kell egymást legalább egyszer. Három lehetőség áll fenn. Tegyük fel először, hogy az adómentes összeg alacsonyabb az egykulcsos adó esetén: $A_F > A_P$. Ebben az esetben könnyen belátható T_F -nek kereszteznie kell T_P -t csak egyszer és felülről. A fenti eredményből következik, hogy az egykulcsos adó valóban egyértelműen kevésbé progresszív, mint aminek a helyébe lép.

A fenti eredményből következik, hogy az egykulcsos adó valóban kevésbé progresszív, mint a már meglévő adótábla. Csak a Grúz eset felel meg ennek az állításnak.

A másik két esetben, $A_F > A_P$, T_F eredetileg T_P -t alulról keresztezi.

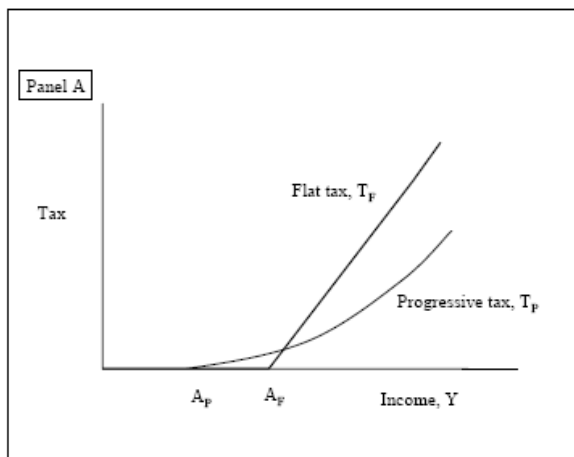
A legkevésbé jómódú adófizetők találják magukat úgy, hogy kevesebb adót fizetnek (vagy folytatják, hogy nekik nem kell adót fizetniük) az egykulcsos adó mellett, ugyanúgy, mint azt megelőzően.

Ebben az értelemben az egykulcsosra történő váltás a szegényekért történik, és nem lehet az a helyzet, hogy az egykulcsos kevésbé lenne progresszív, mint az elődje.

A két lehetőség, ami felmerül, amikor $A_F > A_P$ a 2. ábra mutatja. Egyik az A Panel során, amikor a marginális adókulcs az egykulcsos esetén legalább azonos a legmagasabb marginális kulccsal a reform előtti rendszerből. Ebben az esetben nem lehet több kereszteződés, csak egy, azaz az egykulcsos egyértelműen progresszívabb, mint elődje. Ezek a körülmények - a küszöb érték megemelése és az egykulcsos adó mértékét a korábbi kulcsok

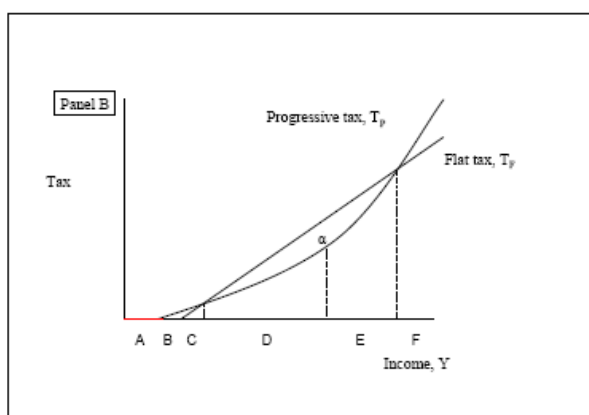
legmagasabbján való megállapítása - leginkább a Litván egykulcsossal illenek össze, ami arra utal, hogy ebben az esetben a reform hatása egyértelmű volt a progresszivitás növekedésében, de a reform nem volt bevétel semleges. (Wilson, 1999)

1. ábra: egykulcsos adóreformok, 'A' panel

Forrás: IMF working paper 2006

2. ábra: egykulcsos adóreformok, 'B' panel

Forrás: IMF working paper

A másik lehetőség – a B Panelen illusztrálva -, hogy a küszöb érték magasabb egykulcsos adó esetén és az adókulcs a korábbi adótábla legalacsonyabb és legmagasabb marginális adókulcsai közt helyezkedik el. Ez lenne a legjobb összefoglaló jellemzése az adókulcs reformoknak Észtországban, Oroszországban, Szlovákiában és Ukrajnában, és ebben az értelemben képviseli a „tipikus” második hullámú reformot. Ez a helyzet is jelképezi, hogy más országok is megvitatták az egykulcsos adó lehetőségeit: lásd például: **Teather (2005)** Egyesült Királyság, **Peichl (2006)** Németország **Larsen Dánia (2006)**. Ilyen körülmények esetén kell, hogy legyen az adótáblának második kereszteződése, ahol T_F felülről metszi T_P -t. A görbék kétszer keresztezik egymást. Ebben az esetben egyik adó sem egyértelműen progresszívabb, mint a másik.

3.2.6.3 A hatás vizsgálata

A **Hindriks-Keen-Muthoo (1999)** eredmény szerint a linearitás önmagában konduktív, de az adókulcsok struktúrája és szintje nagy jelentőséggel bír. Széles körben elfogadottnak tűnik, hogy az alacsonyabb adókulcsok kedvezőbbek, így Oroszországban is az adókulcs csökkentések a jövedelem elosztásban csökkenő adó elkerüléshez vezetnek. De ez az állítás nem feltétlenül igaz: az adómérték betartása kritikusan függ az adó elkerülés, kijátszás költségeitől.

Ha az adóhatóság nem tud bizonyos jövedelemről, akkor az nem adózik, növeli a magánszemély elkölthető jövedelmét **Slemrod (2001)**. A marginális adókulcsban történő emelés az eltitkolt jövedelmek nagyságát növeli, amivel hozzájárul a szürke, illetve a fekete gazdaság előre töréséhez.

Allingham és Sandmo (1972) (2005) és **Yitzhaki (1974), (2002)** az adóelkerülést szerencsejátéknak tekintik, ahol az adófizető azzal a kockázattal néz szembe, hogy az eltitkolt adóköteles jövedelmét felderítik és büntetik. Az adókulcs növelése az eltitkolt jövedelmek emelkedéséhez vezet, **Andreoni, Erard és Feinstein (1998)** vizsgálatai során arra a következtetésre jutottak, hogy az adózás hatása a jövedelem eltitkolásra vegyes képet mutat.

Az egykulcsos adóreformok önmagukban kevés bizonyítékkal rendelkeznek a megfelelőségükről, ami arra az általános nehézségre utal, ami a hatásuk pontos mérésére vonatkozik. Néhány eset pozitív eredményt mutat, mint például az orosz reform.

Továbbra is tisztázatlan marad, hogy valóban az átalakított adó struktúra okozta-e a látható fejlődést Oroszországban, vagy az adóadminisztráció bizonyos aspektusainak megerősítése – Putyin elnök kemény kijelentéseit is tartalmazó intézkedések -.

3.3.1 Az egykulcsos adórendszer Szlovákiában

Az utóbbi évek egyik legfelkapottabb adórendszer fejlesztési témája, mely több ország gazdasági szakembereinek is a figyelmét magára vonta az egykulcsos adórendszer. „Mindenki maga tudja a legjobban eldönteni, mire van szüksége, ezért minimalizálni kell az újraelosztást az adó által” – hozzák fel végül az egykulcsos rendszer védelmében (**Simonovits, 2009**).

Az önállóvá vált Szlovákia 1993. október 04-én írta alá az EU Társulási Megállapodást, ami 1995. február 1-vel lépett életbe. A politikai és gazdasági változásoknak köszönhetően 1995. január 1-től WTO tag, 2000. szeptember 28-án aláírták a megállapodást Szlovákia OECD tagságáról, 2003. március 29-től a NATO, majd 2004. május 1-től az EU tagja. **(www.euvonal.hu 2008)**

Szlovákia és Magyarország természetes partnerségéből adódóan az üzleti kapcsolatok is széles skálán mozognak: áru- és szolgáltatáskereskedelem, kétoldalú tőkekapcsolatok, regionális együttműködés. A folyamatosan növekvő árucseré forgalom volumene egy főre, vagy területre vetítve többszöröse a V-4-es országokénak, s az ide irányuló működőtőke-kihelyezés mértéke továbbra is a legnagyobb. **(UNCTAD 2000)**

A legfontosabb tőkeexportáló országok Szlovákiába Németország, Hollandia, Ausztria, majd Olaszországot, Franciaországot nagyságrendileg azonos tőkekihelyezéssel követi Magyarország, ami a 7. legnagyobb tőkeexportáló ország, részaránya több mint 5 %. A tőke meghatározó része az ipari szférába érkezett. A magyar tőkekihelyezés elsődleges célpontja évek óta Szlovákia. **(UNCTAD 2001)**

A 2003. évet Szlovákiában a radikális reformok jellemezték. A reformoknak, a külföldi kereslet erősödésének, a közvetlen működő-tőke beáramlásának köszönhetően 4,2%-os volt a gazdasági növekedés **(UNCTAD 2003)**. A másik oldalon viszont a 2002. évi növekedéssel szemben csökkent a reálbér, mérséklődött a fogyasztás, amit a befektetéseknek köszönhetően kompenzált az export növekedése **(UNCTAD 2002)**. Az ezredfordulótól gyorsan

növekvő érdeklődés figyelhető meg Szlovákia, Szlovénia és a Balti országok iránt a külföldi befektetők irányából. (Palánkai, 2003)

A külföldi befektetések növekedésével, a hazai beszállítói kör tágulásával magyarázható a munkanélküliség csökkenése. A foglalkoztatási helyzet javulásához hozzájárulhatott a munkaerő-piaci és szociális reformok, rugalmasabb alkalmazási feltételek, szigorúbb segélyezés. (www.itd.hu 2008)

3. táblázat: Szlovákia gazdasága

<i>Mutató (%)</i>	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011*
Reál GDP	4,7	5,2	6,5	8,5	10,4	6,4	-4,7	4	3
Nominálbér növ.	6,3	10,2	7,5	8,6	7,4	8,1	2,0	4,2	5,0
Reálbér növ.	-2,0	2,5	4,1	3,9	3,7	3,7	1,0	3,1	
Infláció	8,4	7,5	2,8	4,3	1,9	3,9	0,9	1,0	
Munkanélküliség	17,5	18,1	16,2	13,3	11,0	7,6	11,4	12,5	

Forrás: EUROSTAT és Štatistický úrad Slovenskej republiky (Szlovák Köztársaság Statisztikai Hivatala)

Az 3. táblázat rövid áttekintést ad Szlovákia gazdaságáról a főbb mutatószámokat illetően a reformot megelőző, majd az azt követő években. Jól látható, hogy növekedési pályán vezette be átfogó gazdasági reformját, melynek fő elemeként az adóreformot emelem ki. A Világbank is a 2004-es gazdasági évet sikeresnek értékelte Szlovákiában: gyorsan növekedett a gazdaság, lassult az infláció, a reálbérek növekedtek, a költségvetés és a külkereskedelmi mérleg hiánya a terv szerint alakult. (www.worldbank.org)

A betéti kamatok 1-2%, a különböző alapok hozama 4-8% között mozgott. A folyamatosan erősödött korona komoly problémát jelentett, amivel a SzNB

(Szlovák Nemzeti Bank) nem tudta hatékonyan felvenni a versenyt. A szlovák korona erősödését mutatja a következő 4. számú táblázat.

4. táblázat: Szlovák Korona erősödése az Európai Unióhoz való csatlakozás előtt

Időszak	SKK/EUR
2000.XII.	46,2
2001.XII.	48,347
2002.XII.	45,335
2003.XII.	36,773
2004.XII.	32,255

Forrás: Szlovák Nemzeti Bank, (www.nbs.sk)

Az adóreform szabályai szerint összeállított 2004 évi költségvetésnél a hiány a tervezettnél 8,2 Mrd SKK-val (211,9 M EUR) alacsonyabb lett, amit elsősorban a bevételek 10,5 Mrd SKK-s (271,3 M EUR) növekedése eredményezett, különösen a személyi jövedelemadó bevételek 135,6%-os és a társasági adó bevételek 134,6%-os emelkedése. Jelentősen javult az egységesített ÁFA beszedése, ami a 200,1 Mrd SKK-s (5,2 M EUR) adóbevételek majdnem felét adják, ami 7,3%-kal magasabb, mint a tervezett. A közgazdászok szerint megerősítést nyert, hogy az alacsonyabb adótételek jobb adóbeszedést eredményezhetnek (kisebb spekuláció és adócsalás), ami alapján lehetőséget látnak ezek további potenciális csökkentésére. (www.itd.hu)

Ódor Lajos (Ludovít Ódor), a szlovák jegybanktanács tagja szerint „Az volt a szerencsénk, hogy a reformok rövid idő alatt felpörgették a gazdasági növekedést, ami önmagában évről évre zsugorította a deficitet. A kamatok esése további 2 százalékponttal csökkentette a hiányt, és nagyjából még

egyét megspóroltunk a szociális kiadások lefaragásán. Magyarországon nehezebben lehetne ugyanezt megcsinálni. Nálunk sokan irigykedtek, amiért a magyar munkanélküliségi ráta csak 7 százalék, míg itt közel 20 volt. No, de a foglalkoztatottság szintjében a két ország közt nem volt különbség. Magyarországon az 1990-es évek elején tömegek kerültek ki végleg a munkaerőpiacról, például karkedvezményes nyugdíjba vonulva. Furán hangzik, de én nem bántam, hogy nálunk nagy a munkanélküliség. Ez ugyanis azt jelentette, hogy sokakat vissza lehet csábítani dolgozni, és aztán nem kell őket többé támogatni.” (Schweitzer, 2009.)

A szlovák adórendszer közvetlen és közvetett adókból áll. Közvetlen adók a személyi jövedelemadó – egységes (19%), társasági adó (19%), valamint a vagyoadók, mint az utadó, ami Magyarországon a járműadónak felel meg, az ingatlanadó (földadó, épület/építményadó), ingatlan átruházási adó (3%). 2004. január 1-től megszűnt az örökösödési és az ajándékozási adó.

Közvetett adók: általános forgalmi adó (egységesen 19%), fogyasztási adó (szénhidrogén fűtőanyagok, kenőanyagok, alkohol, sör, bor, dohánytermékek.) Ezek Magyarországon a jövedéki adókörbe tartoznak. Szlovákiában a helyi adók köre igen korlátozott, pl.: a helyi vendéglátó egységek, valamint különféle szervezetek rendezvényeinek bevétele utáni kötelező befizetés az önkormányzatnak (0,5%). (**Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov**)

A munkavállaló biztosítását a munkáltató fizeti a munkavállaló adóalapja 35,2%-ának mértékéig, míg a munkavállaló biztosításaira adóalapjának 13,4 %-át fizeti.

A szabadfoglalkozású személyek számára 2004-től lehetővé teszik, hogy a vállalkozókhoz és iparosokhoz hasonlóan átalányadót fizessenek.

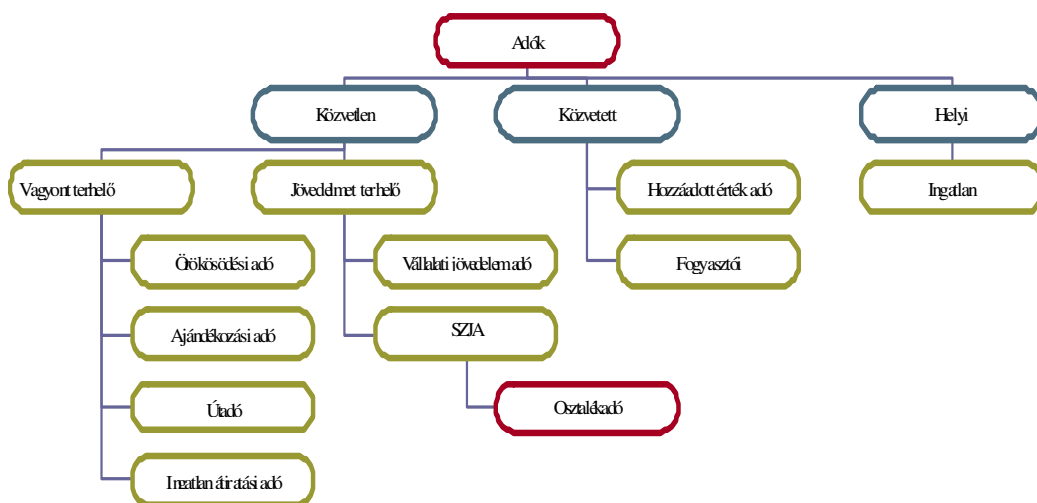
A garanciaalapból (új nevén garanciabiztosítás) fizetik csőd esetén a béreket, végkielégítést, munkahelyi balesetből vagy betegségből következő kártérítést.

A tartalékalapból (2,75%) képződik az egyes alapokban jelentkező hiány pótlása. Szülők esetében a biztosítási összeg gyermekenként 0,5%-kal csökken (ennek kompenzálására emelték 2,75%-ra a tartalékalapot).

Egyéni vállalkozó munkanélküli biztosítása szabadon választható 2 – 2,5% között.

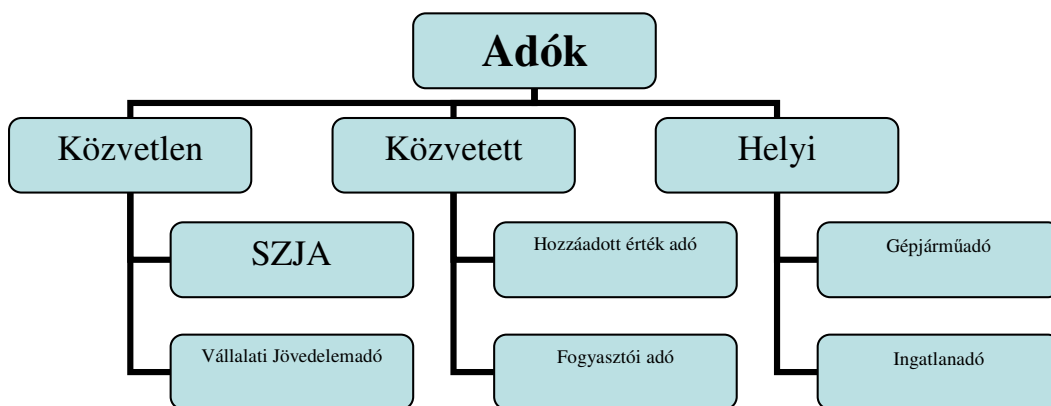
A megreformált adórendszer egyszerűbb és áttekinthetőbb elődjénél. Az ebből fakadó előnyök ugyan nehezen számszerűsíthetők, az azonban tény, hogy a számtalan kivétel és különleges elbírálás eltörlésével a gazdaság torzító hatása lényegesen csökkent. Jól szemlélteti a különbséget a 3. és 4. ábra, mely a szlovák adórendszer 2003-as és 2004-es állapotát tükrözi.

3. ábra: Szlovák adórendszer 2003

Forrás: Szlovák Köztársaság Pénzügyminisztériuma

4. ábra: Szlovák adórendszer 2004

Forrás: Szlovák Köztársaság Pénzügyminisztériuma

A szemmel is jól látható különbséget az adóreform előtti és utáni állapotot illetően a következő (5. számú) táblázat számszakilag is illusztrálja. Ugyanis nem arról van szó, hogy minden adónemet megszüntetve középkori adóbeszedés módjára tizedet és kilencedet hirdet.

5. táblázat: Szlovák adónemek száma adóreform előtt és azt követően

	2003	2004
Adónemek száma	10	6
Adónemek csoportja	3	3

Forrás: saját számítás

A főbb csoportokat természetesen meghagyták a reformot követően is, így továbbra is a közvetlen, a közvetett és a helyi adók csoportjaiba sorolhatók a megmaradt adónemek. Azonban olyan lényegi változásokat hozott az adóreform, aminek következtében **megszüntették az osztalékadó fizetési kötelezettséget**. Indokolták mindezt azzal, hogy a Szlovák állam nem kívánja kétszer megadóztatni ugyanazt a jövedelmet. Ugyanis a vállalkozás tevékenysége eredményeként képződött nyeresége után megfizeti a társasági adót, osztalékot adózott eredményből fizet a cég a tulajdonosoknak. Az osztalékadó eddigi alkalmazása következtében gyakorlatilag ezen logika alapján, az egyszer keletkezett jövedelmet mindkét helyen (a társaságnál és a magánszemélynél is) megadóztatták.

Az osztalékadó analógiájára **szüntették meg az ajándékozási és örökösödési adót is**. A már egyszer adózott jövedelem kettős adóztatásának megszüntetése vállalkozás – magánszemély relációra volt érvényes alapesetben az osztalékadó (a vállalkozások döntő többségében magánszemélyek tulajdonában állnak) eltörlésével, míg az ajándékozási és örökösödési adó eltörlésével a magánszemélyek közti vagyoni átruházásokat könnyítette meg a jogalkotó, figyelembe véve azt, hogy az ajándékozó,

örökgyógyó már egyszer megfizette az adót a szóban forgó vagyonnal kapcsolatban.

Az adónemek számszaki csökkentésén túl az egyik leglátványosabb változás a személyi jövedelemadó területén következett be. Az SZJA esetén az adó reform lényegesen leegyszerűsítette és ezzel átláthatóbbá tette az adózást: megszűntette a jövedelemadózásnak 21 módját, mely a régi adórendszer alatt volt érvénybe, beleértve az 5 személyi jövedelemadó – kulcsot (10%, 20%, 28%, 35%, 38%) (**World Bank, 2005**).

Az adóreformban a hátrányosan érintett alacsonyabb jövedelemmel rendelkező adózói csoportok kompenzálása érdekében jelentősen növelték az adóalapból leszámítható jövedelem mértékét (fő/év). A 2003-ban érvényes 38 760 SKK-ról (246 901 HUF, 1 SKK = 6, 37 HUF MNB árfolyam 2003.12.31.) a létminimum 19,2 szeresére (ez 2004-ben 80 832 SKK-t tett ki, ami 514 900 HUF, 1 SKK = 6, 37 HUF MNB árfolyam 2004.01.05.). Az adóalannyal egy háztartásban élő adóköteles jövedelemmel nem rendelkező házastársra leírható összeg szintén 80 832 SKK (514 900 HUF) (**Zákon č. 595/2003 Z. z., 11§**) a 2003-ban érvényes 12 000 SKK-val (76 440 HUF) szemben (**Zákon č. 366/1999 Z. z.**).

6. táblázat: A személyi jövedelemadó főbb változásai:

	2003	2004
Adókulcsok	10%, 20%, 28%, 35%, 38%	19%
Adóalapból leírható, nem adóköteles bevétel	38 760 SK	80 832 SK
Gyermekek utáni kedvezmények	16 800 SK mely az adóalapot csökkenti	4 800 SK adó bónusz, mely az adót csökkenti
Adóköteles jövedelemmel nem rendelkező háztartás utáni kedvezmény	12 000 SK	80 832 SK

Forrás: Zákon č. 366/1999 Z. z., Zákon č. 595/2003 Z. z., 11§ (5)(6)

Amennyiben a korábban meglévő 5 SZJA adókulcs számának 1 -re történő csökkentését kiragadjuk, könnyen abba a hibába eshetünk, hogy az egykulcsos adó szlovákiai modellje kimondottan a jobb módú, jobban kereső embereknek kedvez. Azonban tovább vizsgálva a fenti táblázatot, hamar kiderül, hogy egyszerű, de nem egy Hall – Rabushka féle modellről (**Hall - Rabushka, 1995**) van szó. Az adóalapból leírható, nem adóköteles bevételt az adóreform több mint kétszeresére (209%) 80 832 SKK-ra (514 900 HUF) emelte. A népesség előregedése, a kevés gyermek vállalása Szlovákiában is hasonló súlyú probléma, mint Magyarországon. A gyermekvállalást ösztönző elemként a korábbi gyermek kedvezményt szintén megnövelte az adóreform. Korábban az adóalapot csökkentő 16 800 SK (107 016 Ft) gyakorlatilag 1 680 SK (10 702 Ft) adót csökkentő tételként jelentkezett az alsó 10%-os adókulccsal adózó állampolgároknál évente. A reformot követően, viszont egységesen ők is 4 800 SK-val (30 576 Ft) csökkenthetik adójukat, ami több mint 285%-os emelése az adókedvezménynek. Adóköteles jövedelemmel nem rendelkező házastárs utáni kedvezmény is közel hétszeresére (674%-ra) nőtt a reform következtében.

A társasági adókulcsot illetően 6 százalékpontos csökkenést eredményezett az adóreform. A 7. számú táblázat szemlélteti a társasági és osztalék adókulcsok változását Szlovákia megalakulása óta a 2004-es adóreformig.

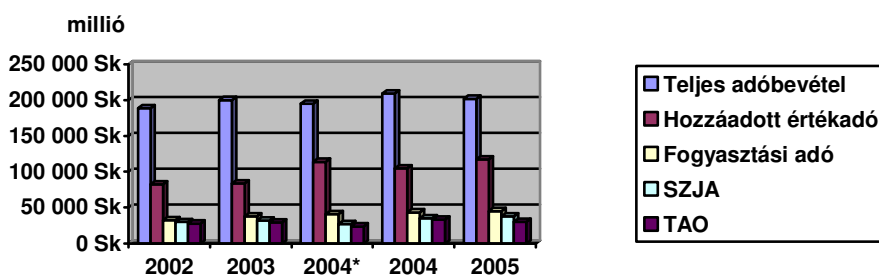
7. táblázat: A jogi személyek adóterhelése Szlovákiában (1993-2004):

	1993	1994 - 1999	2000	2001	2002	2003	2004
Társasági adókulcs	45%	40%	29%	29%	25%	25%	19%
Osztalékadó	25%	15%	15%	15%	15%	15%	0%
A megtermelt jövedelem teljes adóterhe	58,8%	49,0%	39,7%	39,7%	36,3%	36,3%	19%

Forrás: Inštitúte finančnej politiky (www.finance.gov.sk), MF SR (2003)

Az adóreformot követően mindkét kulcs változatlan maradt 2010-ig, míg a gazdasági világválság okozta mély recesszió, munkanélküliség, export és belső fogyasztás visszaesése következtében a frissen alakult szlovák kormány 2011-től 1 százalékpontos adókulcsemelést hajtott végre az általános forgalmi adót illetően, a személyi jövedelemadó és társasági adó kulcsok nem változtak. Az osztalékadó változatlanul 0%-os kulccsal maradt érvényben. (www.ujszo.com) A 5. számú ábra a szlovák költségvetés bevételeiről ad rövid áttekintést.

5. ábra: A szlovák adóreform hatása a költségvetés bevételeire

Megjegyzés: 2004* = 2004-re vonatkozó terv

Forrás: Szlovák Pénzügyminisztérium

Az adóreform hatása a költségvetésre pozitív. A bátor és kemény beavatkozás ellenére nem változott drasztikusan az állami bevétel. A

tervezett és valós adóbevételek különbsége 2004-ben 14,2 mrd SKK (+ 7,2%, 90,5 mrd Ft). A legnagyobb különbségek a hozzáadott értékadó és a jövedelemadó esetében voltak. A jövedelemadó esetén + 18,2% - os volt a növekedés.

Rövid áttekintést ad a főbb adónemek adókulcsait illetően az alábbi 8. számú táblázat Szlovákia és Magyarország viszonylatában 2010-re vonatkozólag.

8. táblázat: Szlovákia és Magyarország főbb adónemei, adókulcsai 2010.

	SZLOVÁKIA	MAGYARORSZÁG
Társasági adó	19%	19%, 10%
Személyi Jövedelem Adó	19%	17% (21,6%) 32% (40,6%)
ÁFA	10%, 19%	5%, 18%, 25%
Osztalékadó	-	25%
Árfolyamnyereség-adó	19%	20%
Kamatadó	19%	20%
Helyi iparüzési adó	-	Maximum 2%
Ingatlanadó	Helyi adó	Helyi adó
Munkáltatói járulékok	35, 2%	27%
Munkavállalót terhelő levonások SZJA nélkül	13, 4%	17%

Forrás: hatályos szlovák és magyar jogszabályok, www.pm.gov.hu

3.3.2 A cégalapítási folyamat főbb elemei Szlovákiában:

- Az alapítás folyamán a társasági szerződés aláírása, az alaptőke igazolása után az önkormányzat iparüzési-vállalkozási főosztályánál (Odbor živnostenského podnikania) erkölcsi bizonyítványt mellékelve kell kérvényezni a vállalkozási engedélyt (Živnostenský List) ami 15 nap, majd a Cégbíróságon (Obchodný Register) bejegyeztetni a céget egy formanyomtatványon 5, illetve max. 15 nap

alatt, s így a teljes alapítás legjobb esetben 2-4 hét, amit jelentősen növelhet a formanyomtatvány formai hibák miatt történő esetleges többszöri visszaküldése (www.itd.hu, 2007.).

- Társasági szerződés csak közjegyző által hitelesített aláírással érvényes. Külföldi tulajdonos, ill. cégvezető esetén mindkét országból érvényes erkölcsi bizonyítvány szükséges. Ha az alapító OECD tag, akkor nem kötelező helyi ügyvezető.
- A cég székhelyét bérleti szerződéssel, vagy tulajdont igazoló földhivatali bejegyzéssel kell igazolni a cég bejegyzésekor. A székhely megváltoztatását kötelező bejelenteni és átvezettetni az illetékes hivataloknál.
- Fiókvállalathoz eredeti cégbírósi kivonat szükséges hiteles fordítással, 3 eredeti példányban, amit közjegyzői jegyzőkönyvvel hitelesítenek.
- A cég az alapítás után bizonyos szerződéseket (bérleti) köthet, csak a bejegyzésben szereplő illetve ehhez kapcsolódó tevékenységet nem végezhet a bejegyzésig.
- Fiókvállalathoz az anyacég fiókvállalat alapításra vonatkozó határozatára, az anyacég alapító okiratára, és annak hiteles fordítására van szükség. A felelős személyeknél okmányokkal kell igazolni a vállalkozói törvény szerinti iskolai végzettségüket.
- Bélyegző használata a cég megalapítása után szükséges a banki kapcsolat, illetve az adóhivatallal folyó céges ügyintézéshez, levelezéshez. A bélyegzőn szerepelni kell a cég megnevezésének, a székhely pontos címének és a cégbejegyzést nyilvántartó cégbírósi nevének és helyének (www.itd.hu, 2007.).
- Bankszámlanyitás a társasági szerződés birtokában már lehetséges, de célszerűbb csak a cégbejegyzés megtörténte után számlát nyitni.

(Az alapító tőkét nem kötelező bankszámlán elhelyezni.) A számlanyitásra a cégvezető jogosult, személyazonosságát legalább 2 igazolvánnyal (pl. útlevél, személyi igazolvány, vagy gépjármű vezetői engedély) kell igazolni.

- A bejegyzett cégnek az Adóhivatalnál (Daňový Úrad) kell adószám/DIC/, illetve közösségi adószám és regisztráció miatt bejelentkezni

9. táblázat: Cégalapítási, ügyvédi költségek Szlovákiában 2007

Költségek	EUR
Cégbejegyzést előkészítő megbeszélés	20 – 40 (EUR/h)
Alapító levél, társasági szerződés	600 – 1000
Cégbírósági bejegyzés, illeték, kivonat	331,50 / 829,50
Adóhivatali bejegyzés (Áfa fiz. 35 e Eur feletti forg./év)	33,00
Vállalkozói engedély illeték (szabad)	3,00 /db
Szakipari vállalkozói engedély illeték (eng.)	16,5 /db
Koncessziós működési engedély illeték	33,00 /db
Aláírás közjegyzői hitelesítés	2,84 /aláírás

Forrás: Oravcová Ügyvédi Iroda, mélyinterjú

10. táblázat: Könyvelő – adótanácsadó irodák költségei Szlovákiában 2007

Költségek	EUR/év
Kis cég (1-2 személyes iroda)	1282
Közepes cég (20 személyig)	2565
Alkalmazottra személyenként	210
	EUR/h
Könyvelés	25
Tanácsadás	77
Nemzetközi tanácsadás	154

Forrás: Knírsová Könyvelő Iroda, mélyinterjú

11. táblázat: Szlovák adórendszer áttekintés

	2004	2005	2007
Társasági adó	19%	19%	19%
Személyi jövedelemadó	19%	19%	19%
Áfa	14-20%	19%	10%*, 19%
Osztalékadó**	-	-	-
Árfolyamnyereség-adó	19%	19%	19%
Kamatadó	19%	19%	19%
Helyi adó(k)	12 fajta	9 fajta +1 illeték	9 fajta +1 illeték
Ingatlanadó	3 fajta	-	-

Forrás: **Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov**, Megjegyzés:

* Gyógyszerek, egészségügyi segédeszközök, könyvek, ** 2004 után keletkezett jövedelem

12. táblázat: Személyi jövedelemadó (Egységesen 19%) Szlovákiában:

	2009	Megjegyzés
Adómentes jövedelemhatár	4025,7 EUR	Létminimum 19,2 szerese
Adóalap csökkentő tétel	15 387,12 eurós éves adóalaptól csökken, 31489,92 eurónál 0	Létminimum 100 szorosa felett csökken
Családi adókedv. (gyerek/hó)	19,32 EUR	

Forrás: **Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov**

A helyi adók meghatározása önkormányzati hatáskör. 2005-ben a kormány azonban behatárolta az önkormányzati hatáskörben kivethető ingatlanadó helyi adók mértékét, mivel az egyre nehezebb helyzetben levő önkormányzatok ezek folyamatos emelését is felhasználták pénzügyi helyzetük javítására.

2010 januártól bevezették a gyorsított ÁFA- visszatérítési rendszert, a módosított adótörvény értelmében az uniós tagállamban a cég székhely szerinti adóhivatalnál – így Szlovákiában is – elektronikus úton, a hivatal nemzeti nyelvén kell az ÁFA visszaigénylést kérelmezni. A tárgyévet követő év szept. 30-ig beadott kérelmet a beérkezéstől számított 4 hónapon belül bírálják el, ezután nem kell az eredeti számlát, sem a Szlovák Adóhivatalnál történő regisztráció okmányát mellékelni. 2010 januárjától valamennyi új személygépjármű áfa-ja visszaigényelhető, akár magánszemélyeknek is, a

gépjárműipar fellendítése érdekében. (Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov)

3.3.3 A válság hatásai Szlovákiában

2007-ben a nemzetközi hitelválság jelentősebb begyűrűzésével még nem számoltak Szlovákiában, mivel az elemzők szerint Szlovákiában szigorú garanciális feltételei voltak az ingatlanhitelezésnek, a válság esetleg a nyugdíj és részvényalapokat érintheti kisebb mértékben. 2008. első félévétől a Nemzeti Bank már folyamatosan teszteli a szlovák pénzügyi szektor viselkedését, ami alapján a bankszféra legérzékenyebben a vállalkozói szféra kockázataira reagált, a háztartások, illetve a piac hitelkockázatára csak néhány banknál volt érzékelhető reakció. Összességében azonban az első félévben a válságnak nem volt érezhető hatása a pénzpiacra, ami elsősorban az első féléves gazdasági, lakossági fogyasztás, beruházás és ingatlanpiaci növekedésből adódó, a vállalkozói szférában és a háztartásokban jelentkező keresletemelkedést indukált.

A válság első közvetlen hatása a második félévben jelentkezett a szlovák piacon jelentős pénzügyi intézként tevékenykedő olasz UniCredit esetében, aminek részvényei 24%-ot veszítettek az értékükből. Ez felhívta a figyelmet arra, hogy az alapvetően külföldön tevékenykedő bankok esetében a nemzeti kormányok nem biztos, hogy jelentős aktivitást fejtenek ki ezen bankok megsegítésre.

Az idő mindent megold – vallja a szlovák kormány, arra hivatkozva, hogy a rendkívül nyitott gazdaságban belső intézkedésekkel lehetetlen ellensúlyozni a világválság hatásait, meg kell várni a nemzetközi gazdasági fellendülést. (HVG, 2009)

A kormány 2008. október 22-i ülésen tárgyalta a 16 szlovák kereskedelmi bankban elhelyezett lakossági, és egyes kisebb vállalatok bankbetétjeire vállalt teljes állami garanciával kapcsolatos előterjesztést, amit ezt követően a parlament gyorsított eljárásban október 24-én jóváhagyott. Az állami garancia a 8 külföldi bank fiókvállalatára (ING Bank, Commerzbank, BRE Bank - mBank v SR, J&T Banka, ABN AMRO Bank, Banco Mais, Calyon és a HSBC Bank) nem kötelező, ezekre az anyaország bankjaira vonatkozó garanciák érvényesek

A lakosság főként a munkanélküliség emelkedéséből érzékeli a válságot, a más országok polgárait fenyegető pénzügyi katasztrófát az euró bevezetésével sikerült kiszűrni. A szlovák eurónak hátrányai is vannak: mivel a cseh korona, a lengyel zloty és a magyar forint hozzá viszonyítva leértékelődött, Szlovákia versenyképessége romlott.

Ugyanakkor szomszédjai számára megdrágult az ország, ami már az idegenforgalomban is érződik (HVG, 2009).

2008. első félévében azonban a válság negatív hatásánál nagyobb volt a piaci tényezők változásának a hatása, ami a bankközi piac árainak növekedését eredményezte, s ez megjelent az ügyfelektől történő forrásbevonásnál és az értékpapír kibocsátásnál jelentkező nagyobb hozamigényben. A háztartásokkal kapcsolatos banki kockázat elsősorban az új hiteleknel jelentkezik. Összességében azonban **a bankszektor pénzügyi kockázata** a mélyülő válság ellenére **nem volt jelentős**, ami **a szlovák bankok konzervatív hozzáállásának köszönhető**. A válság hatására ugyancsak nem volt érzékelhető a bankszektorban a rövid távú likviditás kockázatának növekedése.

2008. második félévében a gazdasági válság hatására a bankok tovább szigorították a hitelfeltételeket, ami negatívan befolyásolta a fizetési fegyelmet, növelve a késedelmes fizetések részarányát. Ez a tendencia 2009-ben tovább folytatódott, aminek eredményeként például a közsférában duplájára nőtt a fizetési határidő. Tovább csökkent a beruházási és forgóeszköz hitelek értéke, legnagyobb mértékben a kkv-k számára nyújtott hiteleknél. A bankok tovább szigorították a hitelfeltételeket az autó-, bútór- és építőipar esetében, míg kedvezőbb hitelpozícióba került az energetika és hőtermelés, távközlés, IT, fogyasztási cikk kereskedelem és az orvosi magánpraxis.

3.3.4 Mit üzen Magyarországnak a szlovák adóreform?

„Mit hoznak fel a szakértők az egykulcsos SZJA védelmében?” teszi fel a kérdést Simonovits András a HVG 2009/32-es számában, amire rögtön a következő válaszokat adja: „Először is, hogy egyszerű. Másodszor, hogy azonossá tehető a tőke és a munka adókulcsa, ezáltal a munkavállaló közömbössé válik a személyi jövedelem tőke- és munkajövedelemre bontásában. Harmadszor, hogy az egykulcsos szja kulcsa általában (bár nem mindig) alacsony – Szlovákiában például a bruttó bérre vetítve 19 százalék, Csehországban a szuperbruttó bérre vetítve 16 százalék –, ami ösztönzi az aktívabb munkavállalást, és szinte feleslegessé teszi az adókerülést. Negyedszer, hogy az alacsony adókulcs azért is előnyös, mert az egyének maguk tudják legjobban, mire célszerű költeni a pénzüket.” (HVG, 2009)

A szlovák adóreform bevezetésekor az adókulcsok csökkentése nem járt rövid távon az adóbevételek emelkedésével, és a kormány nem is számolt a költségvetésben azzal a hatással, hogy (a gazdaság fehéredésén és az adófizetői hajlandóság javulásán keresztül) ez a sajátos Laffer-hatás

érvényesülne. A szlovák nemzeti bank igazgatótanácsának tagja kifejtette: fontosnak tartották, hogy a fiskális konszolidációt követően senki se fizessen több személyi jövedelemadót, mint azt megelőzően, és a reformok ne járjanak túl nagy jövedelemátrendeződéssel. A szegényebb rétegeknél az effektív jövedelemadó csökkent, ugyanakkor – az összes hatást figyelembe véve – a számítások szerint családi szinten nem változott jelentősen az adózás progresszivitása.

A változások nyolc éve zajlottak le Szlovákiában egy összefogott fiskális konszolidáció céljával, így az adórendszer egységesítése egy átfogó pénzügyi reformba ágyazva valósult meg. A reform stabilizálta a szlovák gazdaságot, és helyreállította a költségvetést. Az adóreformmal egységes, 19 százalékos adókulcsot vezettek be a személyi jövedelemadóra, és 19 százalékon egységesítették az általános forgalmi adó kulcsát is.

A reformnak három fő célkitűzése volt. Elsőként az emberek motivációját akarták növelni a szociális háló elhagyására, a magasabb jövedelmi szint elérésére. Ennek legfőbb eszköze a szociális segélyek reformján kívül egy olyan motivációs csomag bevezetése volt, amely tartalmazta a bizonyos jövedelemszint alatti negatív adó megjelenését és a gyerektámogatást, ez 4800 koronás (159 EUR) adókedvezményt jelentett gyermekenként. Második célként a költségvetési hiány csökkentése jelent meg, a harmadik az emberek alapszintű megélhetésének biztosítása. Az első kettőnél sikert értek el: a motiváció növekedett, a költségvetési hiányt is sikerült csökkenteni, ám a megélhetés biztosítása nem mindenhol teljesült maradéktalanul. (Árendás – Dudás – Illés – Szinek 2005)

A 2004-es adóreform megvalósításának és az új adórendszer bevezetésének legfőbb indoka Szlovákiában a túl bonyolulttá vált adórendszer volt. Az 1993-ban kialakított adórendszer a sok módosítást követően átláthatatlanná vált. Sok lett a kivétel, elveszítette a rendszer jellegét. Büntető jellegűvé vált, eleve feltételezte az adózók törvénytörő magatartását. Ennek következtében nőtt a tolerancia a társadalom részéről az adó kibúvókkal szemben, egyfajta kötelező jelleggel bírt a kapzsi állam átverése. A magyar adórendszer hasonló bonyolultságáról ír László Csaba cikkében, amikor a kettős adótáblára emlékeztet, amely még minisztereken is kifogott, nem tudták az SZJA bevallásukat kitölteni, vagy a befektetési adóhitelek, melyeket az adóellenőröknek rendszeresen magyarázniuk kellett az ellenőrzéseik során. **(László, 2009)**

Szlovákiában szükségszerűvé vált egy olyan rendszer bevezetése, amely maximálisan megfelel az elméleti követelményeknek, azaz **igazságos, semleges, egyszerű** és **hatékony** is egyben. További fontos érvek pedig a 2004. május 1. Európai Unió csatlakozást követő versenyerosödés hatásának kezelése, valamint az EU kompatibilitás létrehozása voltak. Az említett követelményrendszernek eleget tenni a 19%-os egyenadó bevezetését vélték megfelelőnek Szlovákiában **(Balogh, 2007)**.

Az egyenadó mint a gyakorlatban alkalmazott adórendszer nem új keletű jelenség. Az *A. de Tocqueville* intézet [/www.adti.net/](http://www.adti.net/) szerint napjainkban a világ 33 országában működik egységes adó vagy ahhoz közeli megoldás, s ezekben az államokban a bruttó hazai össztermék (GDP) növekedési üteme hosszabb távon közel kétszeresen meghaladja azokat az országokét, ahol progresszív adórendszer működik. Ha csak a kevésbé fejlett gazdaságokat vesszük számításba a GDP növekedés üteme négyszeres az egyenadót

alkalmazó országok javára. A volt szocialista országok közül elsőként Észtország rukkolt elő az egyenadóval, ami sikeresen felpörgette a balti állam gazdasági motorját. Amíg 1995-ben az észtországi termelékenység 30%-kal elmaradt Szlovákia szintje mögött, addig 2000-re már utolérte, és 2001-ben már le is hagyta 6%-kal. Ráadásul mindezt úgy érték el, hogy az állami költségvetés többletet mutatott. A siker már csak azért is figyelemre méltó, mert az ottani egyenadót jóval magasabb szinten állapították meg, mint Szlovákiában. Konkrétan 26%-os szinten – igaz, az adóleírások terén nincs korlátozás. Egyenadó rendszer van érvényben Új Zélandon, valamint a világon az egyik leggyorsabban növekvő gazdasággal rendelkező Hongkongban is (**Balogh, 2007**).

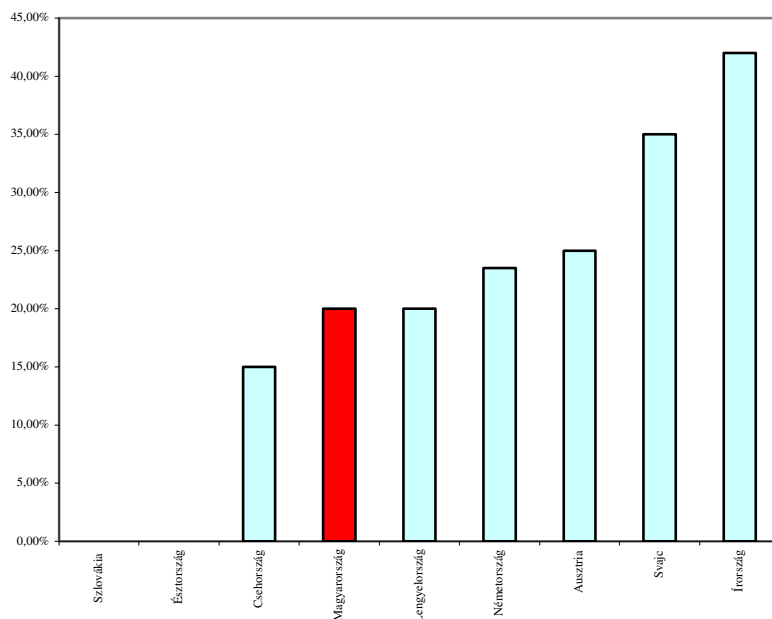
A szlovák kormány várakozásait tartalmazza a pénzügyminiszter reform előterjesztési felszólalása is:

„Az új törvény stabilizálja a vállalkozók helyzetét, emellett gyors és tartós gazdasági növekedéshez vezet. Támogatja a külföldi működő tőke beáramlását, és az új munkahelyek képzését. A kisebb társasági adó miatt kevésbé éri meg majd eltitkolni a társaságoknak tényleges jövedelmüket. A cégek kasszájában maradó több pénz intenzívebb fejlesztést, bővítést tesz lehetővé, ami növeli a versenyképességet és kedvező hatással van a munkaerőpiacra.” (**Ivan Mikloš szlovák pénzügyminiszter törvény előterjesztő felszólalása NR SR 2003**)

Az egyenadó rendszerben bevezetését követően az osztalékadót Szlovákiában eltörölték, ami az élmezőnybe jutatta az országot nem csak a Visegrád-i 4-ek csoporton belül, hanem a következő fejlett országok közt is. Mint azt a következő ábra szemlélteti rajta kívül Észtországban,

Norvégiában, Finnországban, Argentínában és Görögországban nincs osztalékadó. A Visegrádi 4-ek csoport többi országa a középmezőnyben található.

6. ábra: Az osztalék adó mértéke az egyes országokban

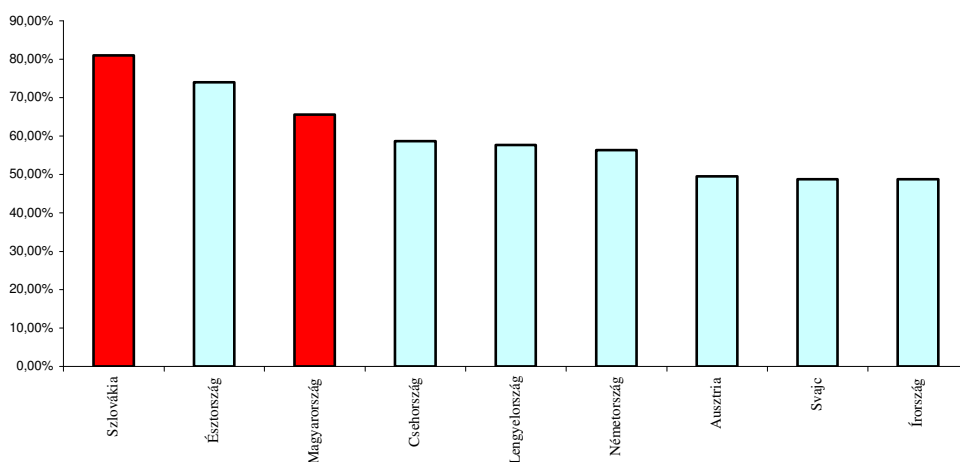

: **Paying Taxes – The Global Picture, The World Bank, Pricewaterhouse Coopers LLP, 2006.**

A befektető szempontjából nem csak az egyes adók mértéke a fontos, hanem az egymással összefüggő adózási kötelezettségek is. Például a társaságok tulajdonosai a magán befektetők esetében nem csak a társasági jövedelemadó mértéke számít, mert a megtermelt nyereség osztalék formájában osztalék adó köteles az országok többségében, mint azt a fenti ábra mutatta. A befektető által felhasználható végső jövedelem tehát a jogi személyiségek jövedelem adó levonása valamint az osztalék adó levonása után értelmezendő és mint azt a fenti ábra szemlélteti Szlovákia az összesítésben az új egyenadó rendszer bevezetését követően az első helyre

került megelőzve nem csak a Visegrád-i társait, hanem a többi vizsgált fejlett országot is ami komparatív előnyt jelent számára a többi országgal történő összehasonlításnál a közvetlen külföldi tőkebefektetések adózási szempontjai alapján (Balogh, 2007).

7. ábra: A befektető szabadon felhasználható jövedelme az adók levonása után az egyes országokban*

* Abban az esetben ha a társasági jövedelem adót és az osztalék adót is ugyan abban az országban fizeti

Forrás: : Paying Taxes – The Global Picture, The World Bank, Pricewaterhouse Coopers LLP, 2006.

3.3.5 Adóreform Szlovák mintára?

A bonyolult adórendszerek csökkentik az államok adóbevételeit, miközben megnehezítik a cégek tényleges adóterheinek megállapítását. Egyszerűbb adórendszer esetén egyrészt kisebbek az ellenőrzési költségek, nő a lebukás veszélye, másrészt csökken az adóadminisztráció költsége. A Világbank

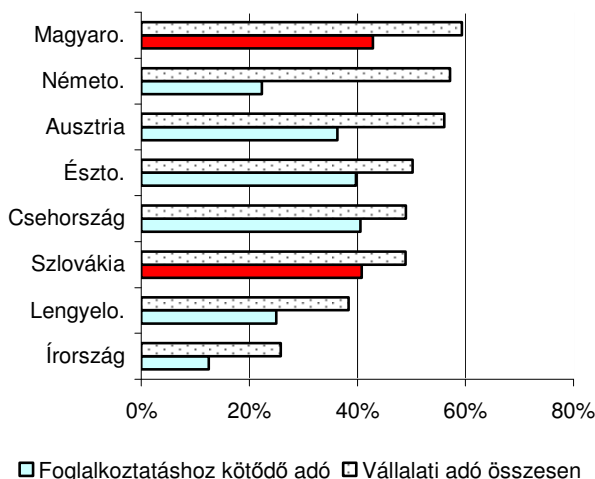
tanulmányának ez az egyik fő megállapítása, amelyben az egyik adótanácsadó céggel 175 ország adókönyvetét vetették össze. Ugyanezt állapította meg az MNB-tanulmány is 2007. szeptemberében. (Vági 2007)

Az adórendszer fontossága két szempontból is hangsúlyozott. Az adórendszer újraosztja a GDP közel 40 százalékát, évi több mint 10 ezermilliárd forintot, valamint ösztönzőket és ellenösztönzőket közvetít, befolyásolja a társadalom és a gazdaság szereplőinek a viselkedését. Egy klasszikus mondás szerint az adóztatás művészete hasonlatos a birkanyráshoz, azaz a lehető legkevesebb bégetés árán kell begyűjteni a szükséges gyapjút. A recept pedig közismert: egyszerű, stabil és kiszámítható adórendszer, alacsony adókulcsokkal. (László, 2009)

A szakértők szerint az adóterhek csökkentése növelheti az adóbevételt, amennyiben ez az adózási rendszer egyszerűsítésével, és az adóelkerülés visszaszorításával jár együtt. A javaslatok szerint a hangsúlyt az **adócsökkentésre**, és ezzel együtt az **egyszerűsítésen** és a kedvezmények eltörlésén keresztül az **adózói kör kiszélesítésére** kellene helyezni. Ez különösen érvényes a szegényebb országokra, ahol a vállalati adók növelése az informális gazdaságot növelve csökkentik az állam adóbevételeit. Minél nagyobb az informális gazdaság mérete az adóreform előtt, annál nagyobb mértékben növelhető az adóbevétel az adók csökkentése, és a rendszer egyszerűsítése révén. Magas adókulcs mellett az adózási hajlandóságot az is visszafogja, hogy az adóterhek növeléséből nem következik az oktatásra, egészségügyre vagy más, a munkáltatók számára lényeges infrastrukturális fejlesztésekre fordított kormányzati kiadások növelése (Vági, 2007).

Világbank számításai alapján Magyarországnak lépéseket kellene tennie mind az adórendszer egyszerűsítése, mind a vállalati adóterhek mérséklése irányában. Egy közepes cég Magyarországon a bruttó nyereség 59,3%-t fizeti be az államkasszába, miközben Csehországban, Szlovákiában vagy Észtországban 49-50 százalékos ez az arány. Ebből a szempontból hazánk a 128-ról a 140-dik helyre csúszott vissza. Versenyhátrányban vagyunk az új EU tagok között a foglalkoztatás 42,9%-os vállalati adóterhét tekintve is, ami Magyarországot a sereghajtók közé, a 169. helyre sorolja. Magyarországon a vállalkozások 98%-a kis- és középvállalkozás, ha a tulajdonosok szeretnék még osztalékhoz is jutni, akkor a tényleges adóterhelés még magasabb.

8. ábra: Vállalati adóterhek néhány európai országban, 2006 (a bruttó nyereség százalékában)

Forrás: **Paying Taxes – The Global Picture, The World Bank, Pricewaterhouse Coopers LLP, 2006.**

3.3.6 Szlovákia, a vállalat alapítási célpont

Az elmúlt időszak sajtóbeszámolóí a Szlovákiába kiköltöző cégekről szóltak. Valóban megéri-e adózás szempontjából székhelyünket a Felvidékre áthelyezni?

Ing. Viera Knírsová elmondása szerint Szlovákiában nem a várható társasági adókedvezmények miatt érdemes céget alapítani, mert ebből nincs sok, hanem az alacsonyabb adókulcsok és kedvezőbb számviteli elszámolások miatt. Míg hazánkban a 16 százalékos társasági adó mellé még 4 százalékos szolidaritási adót is kellett fizetni, ráadásul a kivett nyereséget 25 százalékos osztalékadó is terhelte, addig Szlovákiában a társasági adó csupán 19 százalékos. Északi szomszédunknál az iparüzési, mind a szolidaritási- és osztalékadó ismeretlen fogalom. Az elvonások miatt egy magyar vállalat Magyarországon a megtermelt haszon mindössze 40-50 százalékát viszi haza, miközben a szlovákoknál (egy szlovák cégnél) ugyanez az arány 81 százalékos.

A szlovák adórendszer fő pillérei:

- Közvetlen adók közvetett adók felé eltolása
- Alacsony standard adókulcsok, egykulcsos jövedelemadók bevezetése
- Kivételek eltörlése
- Az adók gazdasági torzító hatásainak minimalizálása
- A bevételek kettős adóztatásának lehető legkisebb szintre való csökkentése.

A nyolc évvel ezelőtt bevezetett változások jelentős adózási és számviteli könnyítéseket léptetett életbe, ezzel párhuzamosan a kedvezmények körét és mértékét fokozatosan megkurtította, eltörölte. Ennek következtében megszűnt az a lehetőség, hogy a tartósan munka nélkül lévők foglalkoztatása után kedvezményeket vegyen igénybe valaki. Lehet azonban frissen végzett gyakornokokat igényelni és foglalkoztatni. (Vágyi, 2007)

Hazánk csupán a társadalombiztosítási befizetések terén tehet szert némi előnyre Szlovákiával szemben, mivel az itthoni 29 százalékkal szemben ez odaát 35 százalék. Kedvező szabályozás érvényes ugyanakkor a gépjárművekre; a regisztrációs adó a szlovákoknál nincs és a benzin áfa-tartalma is visszaigényelhető. Részletezi a révkomáromi könyvelő, **Ing. V. Knírsová (2007)**.

További előnyt jelent, hogy az s.r.o.-nak (a magyar kft.-nek megfelelő cégforma) nem kell alkalmazottakkal rendelkeznie, az ügyvezetőknek sem kötelező alkalmazásban lenniük.

A szlovákiai cégalapítás költségei is a megfizethető kategóriába sorolhatók **Mgr. Daniella Oravcová (2007)** ügyvédnö szerint: egy s.r.o. megalapítása minimálisan mintegy 200-250 ezer forintba kerül. Ezen felül a működtetés havi 30-50 ezer forint, ami egy közepes vagy annál nagyobb gazdasági társaság esetében nem számottevő tétel, éves szinten körülbelül félmillió forint. Egy részvénytársaság (a.s.) megalapítása valamennyivel több anyagi áldozatot kíván, hozzávetőleg négyszázezer forint.

A reformok alapvetően pozitívan érintették a lakosságot és az államháztartás bevételei is stabilak maradtak. A reform fő előnye a változások kedvező külföldi fogadtatása, melynek hatására megnőtt a külföldi befektetők érdeklődése Szlovákia iránt.

3.3.7 Magyarországi adóreform – mikor?

Magyarországon az adófizetési készség 1991-ben 63,7% volt (utánunk csak olyan országok következtek, mint Mexikó, Ecuador, Fülöp-szigetek, Bolívia, Peru). A rejtett gazdaság aránya a GDP-hez viszonyítva az 1993-as közel 35%-os csúcstról az ezredfordulóra 20%-ra mérséklődött. A legújabb kutatások azonban ismét a GDP 20-30%-ára teszik a rejtett gazdaság arányát hazánkban. A GDP abszolút értéke 23.000 milliárd forint körül van, azaz a rejtett gazdaság 4.600-6.900 milliárd forint között lehet, a költségvetésbe be nem folyt adóbevétel pedig 1.800-2.300 milliárd forint közötti összegre becsülhető, ami pontosan megfelel a központi költségvetés hiányának. (Vágyi, 2007)

Mi okozhatja mindezt Magyarországon? :

1. A munkát terhelő adók és járulékok túlzott mértéke
2. Az osztalékot terhelő adók és járulékok túlzott mértéke
3. Az átlátható és egyszerű adórendszer hiánya
4. Az adóigazgatás rossz hatékonysága, komoly büntetőjogi szankciók hiánya.

A következő táblázat áttekintést nyújt az adminisztratív költségek és a nettó adóbevétel mutatójának alakulásáról, valamint az azt befolyásoló tényezőkről néhány országban

13. táblázat: Adminisztratív költségek a nettó adóbevételekhez viszonyítva

ORSZÁG	Adminisztratív költségek / nettó adóbevételek (%)			Tényezők, amelyek (valószínűleg) befolyásolták/hatták az arányt
	2000	2001	2002	
Ausztria	0,80	0,71	0,72	Magas adóteher
Belgium			1,00	
Cseh Köztársaság			2,08	
Dánia			0,73	Magas adóteher
Finnország	0,60	0,61	0,67	Magas adóteher, a bevételek tartalmazzák a társadalombiztosítási járulékot.
Franciaország	1,40	1,41	1,44	A bevételek nem tartalmazzák a társadalombiztosítási járulékot.
Görögország				
Kanada	1,07	1,08	1,20	
Magyarország	1,45	1,23	1,35	
Nagybritannia – Inland Revenue	1,10	1,11	1,15	
Norvégia	-	0,56	0,59	Magas adóteher, a bevételek tartalmazzák a társadalombiztosítási járulékot.
Portugália	1,60	1,61	1,68	A bevételek nem tartalmazzák a társadalombiztosítási járulékot.
Spanyolország	-	0,81	0,78	
Svédország	0,43	0,44	0,42	Magas adóteher, a bevételek tartalmazzák a társadalombiztosítási járulékot.

Forrás: *Tax Administration in OECD Countries: Comparative Information Series (2004)*, OECD, Centre for Tax Policy and Administration, October, 2004, 65. old.

Az OECD-átlag 0,7-0,8% között mozog, míg a magyar adóigazgatás adminisztratív költsége kimondottan magas, 2006-ban 1,7%. Ez azt jelenti, hogy 2006-ban közel 400 milliárd forintot költöttünk el adóigazgatási adminisztratív költségként, ami a központi költségvetés bevételeihez képest már 5% körüli arányt képvisel. A kormányzat és az adófizető szintjén is annál magasabb az adóigazgatás és a teljesítés költsége, minél összetettebb az adószerkezet. (Musgrave, 1996).

Büntetőjogi szankciók azért szükségesek, mert a komoly szankciók megnövelik az adófizetők teljesítési hajlandóságát.

Egy adóreform megtervezése és lebonyolítása rendkívül kényes és bonyolult feladat. Gazdaságilag fejlett országokban a választók különösképpen érzékenyek a változásokra, ezért komolyabb reformok véghezvitele szinte lehetetlen. Közép és Kelet Európa jelenleg Európa reformközpontja.

3.3.8 Szlovákia adójogszabályai

Szlovákiát sokszor szokás felhozni az alacsony, egységes kulcsot alkalmazó, egyszerű adórendszerek példájaként. A nyolc évvel ezelőtt befejezett adóreform célja többek között a közvetlen adók közvetett adók felé való eltolása volt, az alacsony standard adókulcsok megállapítása valamint az egykulcsos jövedelemadók bevezetése. Emellett eltörölték a kivételeket és különleges elbírálásokat, hogy mérsékeljék az adók gazdasági torzító hatását.

3.3.8.1 Az adózás rendje

Északi szomszédunknál az adózás rendjéről szóló törvény szabályozza az egyes adók és illetékek kezelését. Ez a törvény magába foglalja a hasonló nevű magyar törvény által szabályozott területeket, az adóeljárás alapfeltételeit, az adóalany fogalmát, a határidőket, az adóellenőrzés menetét, az adó alany regisztrálási és bejelentési kötelezettségét, a harmadik személyek együttműködését, büntetések kirovását, az adófizetési kötelezettséget, az adóbevallás és a különböző jelentések beadásának módját, az adóhatóság által kirótt adót, az adók fizetésének, az adók elengedésének módját, a fellebbezések módját, az adóvégrehajtás módját és formáit.

Az adóhatóságok is hasonlóképpen strukturálódnak, a központi adókat az állami adóhatóság hajtja be, amelyet az adóhivatalok képviselnek. A helyi adók és illetékek beszedésére az önkormányzatok, a vámhatóság pedig a vámok beszedésére jogosult.

Az egyes adónemeket szabályozó törvények szabják meg az egyes adónemek befizetési határidőket.

A jövedelemadóról szóló törvény értelmében az adóbevallást az adó-megállapítási időszakot követő 3 hónapon belül kell benyújtani. Ha az adóalany kéri a határidő meghosszabbítását, akkor legkésőbb a határidő letelte előtt 15 nappal kell kérnie, de a hosszabbítás nem lehet több, mint három hónap. A személyi jövedelemadó törvény korlátlanul vonatkozik a belföldi illetőséggel rendelkezőkre. Az adóbevallás beadásának határidejéig az adóalany köteles az adót megfizetni.

Az SZJA törvény esetében a határidő március 31-e, a társaságok esetében az adóalanyok kérhetik, hogy vagy naptári év, vagy akár a gazdasági év legyen

az elszámolás alapja, így az adóvallás ideje a gazdasági év végéhez számítottik hozzá.

Ha a társaság változtatni akarja a bevallási időszakot, akkor el kell számolni külön a kettő eltéréséből adódó időre eső adóval is, külön bevallás keretében. Az általános forgalmi adó törvény értelmében 10.000.000 SKK (91 800 000 HUF; 9,18 HUF/SKK MNB árfolyam, 2009.01.16, a későbbiekben is ezt az árfolyamot használom) fölötti forgalom esetében az évközi bevallást havonta kell benyújtani, ezalatt negyedévente legkésőbb a tárgyhónapot, illetve tárgynegyedévet követő hónap 25-ig. Az adó visszaigénylést vagy a következő bevallás összegéből lehet levonni, vagy 30 napon belül az adóhatóság visszautalja. A fogyasztási adóbevallás havonta esedékes.

Az ingatlanadóról a bevallás határideje a folyó évet követő év január 31-e, s ennek alapján az önkormányzat május 15-ig kiveti, az adózó pedig még abban a hónapban 31-ig befizeti az adót.

Az adótörvények megszegéséért a következő büntetéseket vethetik ki:

Hiányos bevallás esetén az adóhiányra fizetendő kamat a szlovák nemzeti bank által közzétett kamatláb háromszorosa. Ha az adófizető maga vallja be az adóhiányt, akkor a büntetés ennek a fele.

A késedelmes bevallás esetén a büntetés az adóbevallásban kiszámolt adó 0,2%-a minden nap késésért, legkevesebb 2.000 SKK (18 360 HUF), de maximum 1.000.000 SKK (9.180.000. HUF). Ha az adóhatóság felhívására sem adja le adózó az adóbevallást, illetve jelentést, ez a büntetés maximum 1.500.000 SKK-ra (13.770.000 HUF) emelkedhet, természetes személyeknél ez az összeg minimum 10.000 SKK (91.800 HUF), társaságoknál pedig legkevesebb ennek az összegnek az ötszöröse, vagyis 50.000 SKK (459.000 HUF).

3.3.8.2 Személyi jövedelemadó

A természetes és jogi személyek adózásáról szóló törvény 2004-ben lépett hatályba. A természetes személyeknél a hatályos jövedelemadó törvény összesen ötféle adóköteles jövedelmet különböztet meg, amelyek a következők:

- nem önálló tevékenységből származó jövedelem, ezen belül
- bérből és fizetésből származó jövedelem
- vállalkozásból származó jövedelem,
- egyéb önálló kereseti tevékenységből és ingatlan bérleti viszonyból származó jövedelem
- tőkéből származó jövedelem
- egyéb jövedelmek

A személyi jövedelemadó nem vonatkozik az osztalékra abban az esetben, ha a nyereségből a tulajdonosnak fizetnek ki osztalékot, és szintén nem tárgya az olyan bevétel, ami ajándékozásból, örökségből származik és nem képezi a vállalkozás részét.

Magánszemélyek adómentes jövedelmei:

- a lakás, vagy legfeljebb a kétlakásos lakóház és a hozzá tartozó telek eladásából származó jövedelem, amennyiben az eladó tulajdonában volt, és állandó lakóhelyül szolgált az eladást közvetlenül megelőzően legalább 2 évig,
- a csődeljárásban lévő vagyon eladásából származó jövedelem,
- az egészségügyi biztosításból, a szociális biztosításból, a nyugdíj, takarékpénztárból, betegbiztosításból és balesetbiztosításból származó juttatások, támogatások és szolgáltatások, továbbá a hasonló jellegű külföldi biztosításból származó teljesítések,

- az alapvető létszükségleteket biztosító és a szociális rászorultságban kapott juttatások és pótlékok. A felsorolás természetesen nem teljes körű.

Az adóreform óta a szlovák adórendszer elismeri a természetes személyeknél az adózatlan jövedelem fogalmát, gyakorlatilag a 0 kulcsos jövedelemsávnak felel meg. Ez a létminimum 19,2-szeresét teszi ki, 2007-ben 95.616 SKK, csaknem 3000 euró volt. Az adóalapot csökkenteni lehet a saját jövedelemmel nem rendelkező házastársra vonatkozó, az érintett adó megállapítási időszak január 1-jén hatályban levő létminimum 19,2-szeresének megfelelő összeggel évente, amennyiben van saját jövedelme, de az évente nem haladja meg a fenti összeget.

Az adóalapot csökkenteni lehet a nyugdíjbiztosítóba külön befizetett járulék összegével, maximum 358,50 EUR –ig, de legalább 10 évig kell fizetni a járulékot és az 55. életév előtt nem lehet a megtakarítást befejezni.

Mindezek a kedvezmények a szlovák illetőséggel rendelkezőkre vonatkoznak.

A szlovák SZJA törvény ismeri az adóbónusz fogalmát. Ennek megfelelően az a természetes személy, aki az adó megállapítási időszakban a nem önálló tevékenységből a minimálbér legalább hatszorosának megfelelő adóköteles jövedelemre tett szert, vagy aki a vállalkozásból, egyéb önálló kereseti tevékenységből a minimálbér legalább hatszorosát meghaladó adóköteles jövedelemre tett szert, és a vállalkozásából nyereséget mutatott ki évi 193,62 EUR összegű adó visszafizetésre jogosult minden eltartott gyermek után, aki az adóalannal közös háztartásban él.

A nettó bér kiszámítása a következő: a nem önálló tevékenységből származó bruttó bérből levonhatóak a tb-nek kötelezően befizetett díjak, ami a bruttó bér 13,4%-kát teszi ki, továbbá az egy hónapra eső adómentes összeg, és az így megkapott összegből kell kiszámítani a 19%-os adókulccsal az adót,

levonva belőle még az előbb már felsorolt kedvezményeket. Adómentes az utazási költségtérítés külön jogszabályban meghatározott mértékig és az étkezési hozzájárulás napi 89 SKK –értékig.

3.3.8.3 Önálló tevékenységek

Ide tartoznak a vállalkozásból származó jövedelmek, vagy az egyéb önálló tevékenységből származó jövedelmek, mint például a műszaki vagy egyéb szellemi alkotáshoz fűződő jogok, az iparendélyhez nem kötött és vállalkozói tevékenységnek nem számító tevékenységekből származó jövedelmek, a szakértők és tolmácsok külön jogszabály szerinti tevékenységből származó jövedelem és az ingatlanok bérbeadásából származó jövedelem is. Az egyéni vállalkozók és más önálló tevékenységgel foglalkozó magánszemélyek kétféleképpen számíthatják ki az adóalapjukat:

- Egyrészt elszámolják a költségeiket, ebben az esetben könyvelést kell vezetniük. (A vállalkozásból származó bruttó bevételükből levonják a vállalkozással kapcsolatos kiadásokat, a szociális és betegbiztosítást, a maradék összegből pedig levonják, a nyugdíj és az életbiztosítási megtakarítást, és így kapják meg az adóalapot). Választás kérdése, hogy egyszeres könyvvitelt vagy kettős könyvvitelt vezetnek.

- Ha nem von le költséget és nem fizet ÁFA-t, akkor a jövedelemként feltüntetett összegből kiadásként levonhatja az összeg 40 százalékát, ez a diktált költségátalány, amely egyes esetekben elérheti a 60 százalékot is.

Az egyéni vállalkozások is elszámolhatják a költségeiket és ellentétben a magyar szabályokkal, van adómentes jövedelemhatár számukra is. Ha a nettó jövedelmük nem haladja meg az éves létminimum 120-szorosát, azaz 14.880 EUR-t, le kell vonni a január 1-én érvényben lévő létminimum 19,2

szeresét, ami az úgynevezett adómentes összeget képezi, és az így kapott összegből kell 19% adókulccsal számítani az adót. A tőkéből származó jövedelmek körét is meghatározza a törvény, a rájuk vonatkozó forrásadó szintén 19 százalék és a kiadások levonása nélkül kell beszámítani.

3.3.8.4 Társasági adó

A társasági adó alanya minden olyan belföldi, illetve külföldi illetőségű adózó, cég, melynek a székhelye, illetve állandó telephelye Szlovákiában van. Ide tartoznak a gazdasági társaságok, mint például rt., kft., bt. a, nyilvános betéti társaságok, a lakásszövetkezeteket, az állami vállalatokat, az egyéb állami gazdálkodó szervek, mint a járulékos cégek, költségvetési szervezetek, önkormányzatok, közhasznú társaságok, a közalapítvány, a társadalmi szervezetek, az egyházak, nemzetközi szervezetek, bankintézmények, szociális és egészségügyi biztosítók, nem beruházási alapok, külföldi képviseltek és külföldi személyek.

Külföldi illetőségű adózó az a külföldi személy, aki belföldi telephelyen végez vállalkozási tevékenységet. A belföldi telephely akkor létesül kötelezően, ha a külföldi személy 6 hónapon keresztül, illetve 183 napon túl végez vállalkozói tevékenységet Szlovákiában. Állandó telephelynek számít olyan hely, illetve Szlovákia területén elhelyezett berendezés, ahol a cég egészben, vagy részben végzi a vállalkozói tevékenységet (iroda, ügyvezetésre szolgáló hely, műhely, építkezési terület). Nem minősül telephelynek az a hely, amely csupán a külföldi cég tulajdonában lévő készletek raktározására szolgál.

Adóalap módosító tételek:

- növekedik azokkal az összegekkel, amelyek az adótörvény szerint nem számolhatók el a kiadások között, vagy amelyeket a kiadások között nem megfelelő mértékben számoltak el, ezek közé tartoznak főleg:

- adományok, reprezentáció (kivéve azokat a reklámtárgyakat, melyeken fel van tüntetve a cég logó-ja és az egyes darabok értéke nem haladja meg az 500 SKK-t (14,94 EUR), a felügyelő bizottság díjazása, a vállalkozásban kivédhető károk és hiányok, kiadások az alaptőke emelésére, beruházások beszerzése, osztalékok kifizetése, adóhátralékok kifizetése, és azok a tartalékok, melyeket nem szabályoz az adótörvény. Abban az esetben, ha az értékcsökkenés értéke eltér az adótörvény által megszabott értékcsökkenés számítása módjától, ezt a különbséget is hozzá kell adni,

- növekedik azokkal az összegekkel, amelyek nem a gazdasági eredmény részei, de a törvény szerint az adóalapba tartoznak.

Csökkentő tételek:

- csökken azokkal az összegekkel, amelyek a gazdasági eredmény részei, de az adó törvény szerint nem tartoznak az adóalapba.

A korlátlan adókötelezettségű adóalany adóalapjának részét képezi a külföldön levő állandó telephely adóalapja is, kivéve, ha az állandó telephely adóalapja negatív, s annak az országnak a törvényei szerint, amelyben az állandó telephely van, az adóalap a veszteséggel csökkenthet. A veszteség megállapítása során ugyanúgy kell eljárni, mint az adóalap megállapításakor.

A költséget, amelyre a külön jogszabály szerint tartalékot képeztek és a tartalékképzés kiadásként nem számolható el, abban az adó megállapítási időszakban kell beszámítani az adóalapba, amelyben a költség keletkezik, ha ez a költség egyúttal kiadásként értékelhető.

További levonható tételek közé tartozik az elhatárolt veszteség, a kamatadó és a társasági adó előleg. Az adó mértéke 19%.

Nem képezi az adózás tárgyát:

- az adóból kapott 2%-os támogatás,
- a kereskedelmi társaság, szövetkezet vagy hasonló külföldi jogi személy által adózás után kifizetett osztalék,
- új részvények kibocsátásából származó jövedelem, ideértve a részvénycserét is az adóalany felszámolás nélküli megszűnése esetén akkor is, ha a beolvadás, összevonás vagy felosztás a társaság olyan vagyonát érinti, melynek székhelye az Európai Unió tagállamában van. Nem képezik az adóalap részét a tőkerészesedés felértékelésénél keletkezett, költségként vagy hozamként elkönyvelt különbségek, ha a hozzájárulásként bevitt vagyonra vonatkoznak.

3.3.8.5 A költségelszámolás szabályai

Keretszabály: a vállalkozás keretein belül el lehet számolni azokat a költségeket, melyek az adózandó jövedelem elérését, megtartását és biztosítását szolgálják. El lehet számolni azokat a költségeket is, melyek a munka- és szociális feltételek megteremtése, valamint az egészségről való gondoskodás érdekében merültek fel. A veszteség levonása az adóalapból legfeljebb öt, közvetlenül egymást követő évben lehetséges. A felszámolás, csődeljárás vagy kényszeregyezés megkezdésének napjától a veszteség levonásának lehetősége megszűnik. Ha az adó megállapítási időszak egy évnél rövidebb, az adóalany az egész évre vonatkozó veszteséget levonhatja.

14. táblázat: amortizációs időintervallumok

Irodai berendezések	4 év
Járművek	4 év
Termelő gépek 6 év	6 év
Beépített berendezések	12 év
Épületek	20 év

Forrás: Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov

3.3.8.6 Forrásadó

Általános szabály szerint a forrásadót a kifizető köteles levonni. Művészek, sportolók, artisták és a velük fellépő személyek tevékenységéért kifizetett honorárium is a forrásadó tárgya, ha Szlovákia területén lépnek fel, meg abban az esetben is, ha közvetítón keresztül fizették ki őket.

Forrásadó tárgya a jogdíj különféle formája, ha a korlátlan adókötelezettséggel bíró személy a korlátozott adókötelezettséggel bíró adófizetőnek fizeti ki. A szabadalmak, védett eljárások, know-how, az irodalmi, a művészeti vagy a tudományos művek szerzői jogáért kifizetett összegek teljes nagyságában adólapot képeznek.

Az adóelőleg minden esetben a törvényes adókulcs fele, vagyis 9,5 százalék.

3.3.8.7 ÁFA rendszer

Kétkulcsos rendszer van érvényben, 10 százalékos kulcs vonatkozik a gyógyszerekre az egészségügyi szolgáltatásokra, 19 százalék a többire, de ugyanúgy léteznek, mint Magyarországon tárgyi, illetve alanyi mentességek.

Évi 1 500 000 SKK (13 770 000 HUF) bevétel felett kötelező bejelentkezni a rendszerbe

Az adómentes tevékenységek a következők:

- Postai szolgáltatások
- Közszolgálati tv, rádió,
- ingatlan bérbeadása,
- pénzügyi szolgáltatások,
- szerencsejáték

A személygépkocsi után az áfa visszaigényelhető 2010. január 1-től a magánszemélyeknek is. 2011. január 1-től Szlovákia az áfa általános kulcsát 19%-ról 20%-ra emelte.

3.3.8.8 Adótípusok

Jövedelemadó:

- természetes személyek adója:
- béradó (a munkaviszonyból származó jövedelemből),
- kamatadó (a pénzbetétből származó jövedelemből),
- a vállalkozás és egyéb jövedelem adója.
- társaságok és jogi személyek adója

Fogyasztási adó:

- hozzáadottérték-adó
- jövedéki adó

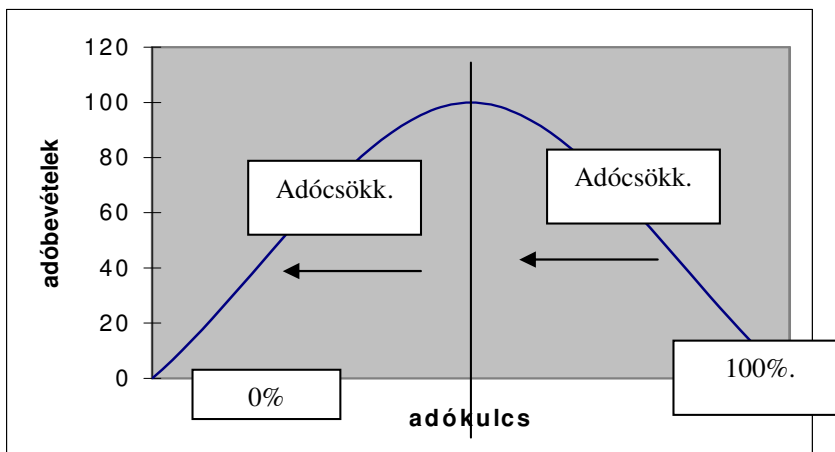
Vagyonadó:

- ingatlanadó: - földadó, - építményadó, - lakásadó, - gépjárműadó

4. A DISSZERTÁCIÓ CÉLKITŰZÉSEI

Az utóbbi évek egyik legfelkapottabb adórendszer fejlesztési témája az egykulcsos adórendszer. Értekezésem az egykulcsos adórendszer tapasztalataira kíván rávilágítani. Habár több ország is alkalmazza ezt a mára divatosá vált adórendszert a tapasztalati bizonyítékok a hatékonyságára korlátozódtak.

A „kisebb adókulcs – nagyobb adóbevétel” elméleti alapja a Laffer-görbe (9. számú ábra), amelyet szerzője, Arthur Laffer a hagyomány szerint először egy szalvétára vázolt föl. A görbe szerint nullaszázalékos adókulcshoz természetesen nulla forint adóbevétel tartozik. Százszázalékos kulcsnál szintén nulla, hiszen nincs értelme termelni, az adó bevallása csődhöz vezet. A két végpont között azonban található egy olyan pont (olyan adókulcs), amely az állami bevételek maximumát jelenti. Minden egykulcsos adórendszer ezt a pontot keresi.

9. ábra: Laffer görbe

Forrás: Bokorné Dr. Kitanics Tünde – Nyáriné Dr. Budvig Anita: EU tagállamok a Laffer görbén innen és túl

Ha körülnézünk, mely országokban alkalmazzák az egykulcsos adórendszert, hamar kiderül, hogy a volt szocialista országokra jellemző leginkább. Az alacsony adó kultúrával rendelkező államok esetén vált leginkább szükségessé ez a fajta adóbeszedési módszer. Rövid történelmi áttekintést követően, akár több száz évre visszamenőleg megállapíthatjuk, hogy a magyar társadalom esetén a beszedett adók többsége, mindig idegen kultúrák (török, Habsburg, német, szovjet) érdekeit szolgálta és nem ott került felhasználásra, ahol képződött.

Fiatal demokráciánk egyik velejárója, hogy még nem termelődött ki olyan tudatos generáció, aki az adóra úgy tekint, mint társadalmat építő alapegységnek (a családnak) a kenőanyagára, hasonlóan a motorolajhoz gépkocsi esetén.

Több adóbevétel teremt lehetőséget egy erősebb szociális háló kiépítésére, jobb infrastruktúrák, jobb állami szolgáltatások, iskolák, óvodák kialakítására és fenntartására.

A szlovákiai egykulcsos adórendszer 2004-es bevezetése nem volt csodaszer. De arra mindenképpen jó megoldás, hogy többen fizetnek adót, szigorú szankciók követik az adócsalásokat és az emberek nagyobb hajlandóságot mutatnak egy számukra is elfogadható adó mennyiség befizetésére a „közösbe”.

A téma kidolgozásánál abból indultam ki, hogy az ifjú felnőtt korba lépő magyar adórendszer az elmúlt 20 év során kellően bonyolulttá, összetetté vált ahhoz, hogy egyszerűbbé és átláthatóbbá tegyük. Főleg az utóbbi évek adóreformjai Kelet – Európában még indokoltabbá teszik ezt. Kutatómunkámban arra kívánok választ kapni, hogy az egykulcsos adó

bevezetése Magyarországon mennyire időszerű, társadalmi és gazdasági feltételek lehetővé teszik-e megvalósítását.

A kitűzött céloom megvalósításához az alábbi feladatokat kell elvégezniem:

- az egykulcsos adórendszer bevezetésének, hatásainak megismerése a környező országok adórendszerének tanulmányozásával
- a szlovák minta feltérképezése
- a magyar adórendszer múltjának és változásainak megismerése
- szlovák és magyar adórendszer összehasonlítása az EU-hoz csatlakozáskor (2004)
- szlovák és magyar adórendszer összevetése 2010-ben

A feladatok elvégzése után különböző esettanulmányokon át mutatom be az egyes adózói csoportok viselkedéseit, jellemzőit, és az egykulcsos adórendszer bevezetésének hatásait. A terjedelmi korlátok miatt nem tekintettem feladatommak a kisadók, a helyi adók, a társadalombiztosítási járulékok, valamint a nyugdíjrendszer vizsgálatát.

Céloom egy egyszerű, könnyen kitölthető SZJA bevallás nyomtatványának megszerkesztése (szlovák mintára). Tömör, rövid, de érthető kitöltési útmutatóval.

5. ANYAG ÉS MÓDSZER

A dolgozat felépítése és formája a *PhD. Doktori Szabályzat (2005)* utasításait követi. Kutatásomat szekunder adatgyűjtésre alapoztam. Felhasználtam a hazai és nemzetközi szakirodalmat, tanulmányokat, az Adó és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal (Nemzeti Adó és Vámhivatal), a Központi Statisztikai Hivatal valamint a Pénzügyminisztérium (Nemzetgazdasági Minisztérium) honlapjain hozzáférhető adatbázisokat.

Vizsgálataim adatait, a tények összefüggését mélyinterjúkkal tártam fel, melyeket többek között Dr. Daniella Oravczová ügyvédnővel, Ing. Viera Knírsová könyvelővel, Szoboszlai Márta adótanácsadóval és Dr. Gyurián Norbert PhD egyetemi adjunktussal készítettem.

A fenti szakemberek a szlovák gazdasági élet aktív szereplői, akik a gyakorlati problémákkal is tisztában vannak az elméleti lehetőségeken túl. A szlovák szakemberek mellett 19 regisztrált magyar könyvelővel is elkészítettem a primer adatgyűjtést, melyek összegzését A mélyinterjúkból levonható következtetések című fejezet tartalmazza. Az összehasonlító elemzéseket esettanulmányok készítésével végeztem el, amelyeket a Microsoft Excel program segítségével hajtottam végre.

Eredményeimet két fő téma köré csoportosítottam:

- az adóreform hatásainak bemutatása, ezen belül a szlovák és magyar adórendszer összevetése 2004 és 2010 adóévben
- az egykulcsos adórendszer hatása az esettanulmányokon keresztül az adózói körök jövedelmére esettanulmányokon keresztül

A vizsgálat alá vont 4 adózói kör esettanulmányai:

1. esettanulmány: 2 gyermekes, KSH szerinti átlagjövedelemmel rendelkező család, 2 kereső szülővel
2. esettanulmány: egyedülálló, KSH átlag feletti jövedelmű adózó
3. esettanulmány: a minimálbér adóterhének összevetése
4. esettanulmány: KSH szerinti átlag nyugdíjjal rendelkező munkavállaló adóterhének elemzése

Mind a négy esettanulmány 2010, 2011 adóévekre magyar adórendszerben, 2010 adóévre szlovák adórendszerben és 201? adóévre hipotetikusán a magyar adórendszerben is összehasonlításra kerül. Az esettanulmányok kidolgozásánál a 2010-es adóév táblázatának sorai részben eltérnek az általam kidolgozott SZJA bevallási tervezet sémájától, melynek oka, hogy 2010-ben Magyarországon nem adóalap-kedvezményt, hanem adókedvezményeket alkalmazott az SZJA törvény. Emiatt a sorok a későbbi táblázatokéval részlegesen összehasonlíthatók, de az adófizetési kötelezettségben mutatkozó különbségek összevethetők.

Az SZJA számításait az 1995. évi CXVII. SZJA tv. szerint végeztem el.

Hipotézisem szerint a magyar adórendszer 201?-ben a következő változásokat hozza az SZJA tv-ben:

- adókulcs 17%, bruttó bérre vonatkoztatva (nem szuperbruttóra)
- adójóváírás: 90 000 Ft/hó (minimálbér) adóalap kedvezmény, felső korlát 5 000 000 Ft éves jövedelem.
- gyerekkedvezmény 500 000 Ft adóalap csökkentő formában
- egy oldalas egyszerű SZJA bevallási nyomtatvány
- gazdaságosabb adminisztráció, egyszerűbb ellenőrzés
- szélesebb adózói bázis, erőteljesebb szankciók
- 90 000 Ft-os minimálbért

A bevallások (szalvéta méret) kitöltésénél az alábbi fogalmakat határoztam meg: **Jövedelem = bevétel:**

jövedelemnek tekintem az adott évben bármilyen jogcímen megszerzett bevételt. Az egykulcsos adó superbruttó nélküli bevezetése szükségessé teszi, hogy az adózói kör szélesedjen, az adó alanyok számát növeljük. A nyugdíj és valamennyi szociális juttatás felbruttósítása, személyi jövedelemadó köteles bevétellé történő minősítése szükségszerű.

Bevétel: a magánszemély által mástól megszerzett vagyoni érték.

Nem minősül bevételnek:

- az a kapott vagyoni érték, amelyet az adóalany köteles visszaszolgáltatni (kölcson, hitel)
- visszatérített adó, adóelőleg
- 5 éve, vagy annál régebben szerzett ingatlan átruházásából származó jövedelem

Egyéb fogalmak: - eltartott: az, akire tekintettel a családok támogatásáról szóló törvény alapján családi pótlékot, bármely EGT-állam hasonló joga alapján családi pótlékot, vagy más, hasonló ellátást folyósítanak;

- aki rokkantsági járadékban részesül;
- a magzat, ikermagzat fogantatásának 91. napjától a megszületéséig;
- a családi pótlékra saját jogon jogosult.

A család fogalmán a KSH definícióját értem: „A család, a házastársi, illetve vérségi kapcsolatban együtt élők legszűkebb köre, tehát házaspár gyermek nélkül, vagy nőtlen, hajadon gyermek(ek)kel, továbbá házastárs nélkül élő szülő nőtlen, hajadon gyermek(ek)kel (úgynevezett egy szülő gyermekkel). Szülőnek minősül a nevelőszülő is. A családok a törvényes házasságkötés nélkül együtt élő élettársi közösségeket is magukba foglalják.”

Az élettársak jogi fogalmát a Polgári Törvénykönyv határozza meg. Ezek szerint élettársaknak azt a két személyt kell tekinteni, akik megfelelnek az alábbi feltételek mindegyikének:

- együtt élnek;
- közös háztartásuk van;
- érzelmi és gazdasági közösség áll fenn köztük.

Átlag jövedelmen a Központi Statisztikai Hivatal kimutatásának megfelelő 206 700.- Ft-ot értem a magán szektor esetén, valamint költségvetési szektor esetén a 203 900.- Ft-ot, mint átlag jövedelmet a két gyermekes átlag család esetén.

A dolgozat lezárása 2011.12.31-én történt.

6. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

6.1 A kedvezőbb szlovák adózás esettanulmányon bemutatva

A 2004-es változást követően sokkal kedvezőbb volt az adóreformnak köszönhetően Szlovákiában vállalkozni, mint Magyarországon. Ezzel kapcsolatosan tartalmaz szemléltető adatokat a 15. számú táblázat. Ugyanazt az eredményt elérve Szlovákiában a vállalkozó 21%-kal, de akár 42%-kal több koronát tudott kivenni vállalkozásából az adók megfizetését követően, mint Magyarországon tehetné volna.

15. táblázat: Magyarország és Szlovákia esetén az adózás előtti eredményből kivethető összeg közti különbség 2004:

2004	Magyarország	Szlovákia	Különbség
1.000.000 Ft eredményből kivehető összeg 3 millió forintos saját tőke esetén	672 000 Ft	810 000 Ft	- 138 000 Ft
4.000.000 Ft eredményből kivehető összeg 3 millió forintos saját tőke esetén	2 274 000 Ft	3 240 000 Ft	- 966 000 Ft

Forrás: Saját számítás

2010-re a magyarországi vállalkozó szempontjából nem javult a helyzet, még mindig jobban megéri északi szomszédunknál vállalkozni. A fenti táblázatban szereplő magyar és szlovák vállalkozás 2010 év elején hatályban lévő jogszabályok alapján a következő (16. számú táblázat) összegeket vehetné ki vállalkozásából.

16. táblázat: Magyarország és Szlovákia esetén az adózás előtti eredményből kivehető összeg közti különbség 2010, 500 millió Ft feletti adóalapnál:

2010	Magyarország	Szlovákia	Különbség
1.000.000 Ft eredményből kivehető összeg 3 Millió forintos saját tőke esetén	494 100 Ft	810 000 Ft.	- 493 290 Ft.
4.000.000 Ft eredményből kivehető összeg 3 Millió forintos saját tőke esetén	1 976 400 Ft.	3 240 000 Ft.	- 1 263 600 Ft

Forrás: Saját számítás

Magyarországon 2010 első félévében a 1 000 000 Ft adózás előtti eredményből meg kell fizetni a 19%-os társasági adót (Tao tv. 19. §), majd a 25%-os adóterhet (Szja tv. 66. §) és a 14%-os EHO-t (Eho tv.3. § (3) e.), mely után marad 494 100 Ft ellentétben Szlovákiában, ahol a kivehető összeg stabilan 8 éve 810 000 Ft. A stabilitás, az állandóság az adórendszerben, mint minden más jogszabályokkal rendezett rendszerben kiemelkedően fontos. A kiszámíthatóság, a stabil jogszabályi háttér szintén fontos eleme az adott régióknak, országoknak, amire nagy hangsúlyt helyeznek a nemzetközi befektetők.

Igaz, 2010 második felétől a társasági adó mértéke 500 milliós adóalapig 9 százalékponttal 10%-ra csökkent, de még így is osztalék fizetés esetén a magyar rendszer hátrányban van a szlovák rendszerrel szemben (10% Tao, 14% Eho, 25% Osztalékadó; 19% Tao)

6.2. SZJA bevallási nyomtatvány tervezet megszerkesztése, kitöltési útmutatóval

Figyelembe véve, hogy a személyi jövedelemadó bevallás nyomtatványa, mechanizmusa, szabályozása, ellenőrzése az elmúlt több mint 2 évtizedben

túl bonyolulttá és összetetté vált, időszerű ezen változtatni. Javaslatom nyomán első lépésként az egykulcsos SZJA bevezetése mellett az adórendszer szociálpolitikai elemektől való megtisztítását követően egy átlátható, könnyen értelmezhető „szalvéta” méretű adóbevallási nyomtatvány megtervezése szükséges, a 17. táblázat szerint.

17. táblázat: 201?-es SZJA bevallás tervezet

	201? SZJA TERVEZET
Adózó címe:	
Adózó neve:	
Adózó adóazonosítója:	
1. a) Jövedelem	
1. b) Egyéb jövedelem	
1. Σ Jövedelem (1.a + 1.b sor)	
2. Személyi kedvezmények	
a). 2 160 000 Ft házastársaknál	
b). 1 080 000 Ft egyedül élő	
3. Eltartottak száma	
4. Eltartottak kedvezménye (3. sor szorozva 500 000 Ft)	
5. Személyi kedvezmények összesen (2. sor + 4. sor)	
6. Adóalap (1. Σ sor – 5. sor, ha pozitív, egyébként 0.)	
7. Adó (6. sor szorozva 17%)	
8. Eddig befizetett adó/adóelőleg	
9. Fenn álló adófizetési kötelezettség (7. sor – 8. sor)	
10. Visszaigényelhető összeg (8. sor – 7. sor, ha pozitív)	

Forrás: saját számítás

Az adózó nevét, címét és adóazonosítóját feltétlenül kell, hogy tartalmazza a nyomtatvány az egyértelmű beazonosítás érdekében.

A fenti adatokat követően az 1.a) sorban szerepeltetjük a magánszemély jövedelmét. A magánszemély minden jövedelme adóköteles, tárgyévben megszerzett összes bevétele, aminek egésze jövedelem. A munkabéren kívüli egyéb jövedelmeket az 1.b) sorban szerepeltetjük, pl: nyugdíj, ösztöndíj, ingatlan értékesítésből származó jövedelem a szerzéstől számított 5 éven belüli értékesítés esetén, ingó értékesítésből származó jövedelem, egyéni vállalkozói kivét, árfolyamnyereség. A nyugdíjat és egyéb jelenleg nettó módon folyósított transzfereket (pl: ösztöndíj) felbruttósítva szükséges szerepeltetni, mert SZJA kötelessé kell tenni, természetesen oly módon, hogy a nyugdíjasok (a kifizetés jogosultjainak) érdekei ne sérüljenek. Az adóbevallás egyszerűsítése miatt a 201?-ben külön adózó jövedelmeket egyéb jövedelem (1.b) kategóriába soroltuk. Az adózó határozza meg az ingóság és az ingatlan értékesítéséből származó jövedelmét, amely számítását az elévülési időn belül meg kell őriznie. Az 1.b) sorra már csak az adóköteles jövedelmét kell beírnia. Hasonló elven történik az önálló tevékenységből származó jövedelem megállapítása. Az egyéni vállalkozónak új bevallási nyomtatványt kell megszerkeszteni, viszont a kivét adóterhét, itt kell bevallania. Az 1.a) és 1.b) sor összegét tartalmazza az 1. Σ sor.

A 2. sor, attól függően, hogy házasársak, vagy egyedül élő adózó tölti-e ki a nyomtatványt, kettéágazik a) és b) pontra. Házasársak esetén 2 160 000 Ft adóalap csökkentő kedvezményre jogosult a család, amit a 90 000 Ft-ra tervezett minimálbér adómentessé tételével ér el a rendszer. Értelemszerűen az egy fős háztartás 1 080 000 Ft adóalap csökkentésre jogosult, melyet adózó a 2. sor b) pontjában vehet igénybe. A 3. számú sorban kell feltüntetni az eltartottak számát. Eltartottnak minősül, aki családi pótlékra jogosult. Az eltartottak után igénybe vehető adóalap csökkentő kedvezmény alap gondolata, hogy az átlag keresettel rendelkezők is igénybe tudják venni, ezzel is hozzájárulva a gyermeknevelés többletköltségeihez. A költségvetés

teherbíró képességét is figyelembe véve határoztam meg az 500 000 Ft-os adóalap kedvezményt. Az 5. számú sor tartalmazza az együttes személyi és eltartottak kedvezményeit. A 6. számú sor a korrigált adóalapot tartalmazza, ami az összes jövedelem és az adóalap kedvezmények különbözete, mely pozitív, vagy nulla lehet. Negatív adó visszatérítést nem tesz lehetővé a rendszer. A 17%-os adókulccsal kalkulált adó összegét a 7. számú sorban szerepeltetem, mely a bruttó jövedelmet és nem a 2010-től használt szuperbruttót (bruttó x 1,27) veszi alapul. A 2010-es nominális adócsökkentés csupán látszólagos volt. A 18%-os adókulcs 17%-ra cserélése a tényleges adóterhelést vizsgálva, figyelembe véve az adóalap különbségét, gyakorlatilag adó növelést jelentett 2009-ről 2010-re. 21,59%-os adókulcsot eredményezett a szuperbruttóra történő adóalap módosítás. A tisztább átláthatóságot eredményezi a bruttó jövedelem újra adóalapként történő alkalmazása. A 8. számú sor a már befizetett adó összegét tartalmazza, melyet a munkáltató igazolása támaszt alá. A 7. számú és a 8. számú sor különbözetét kell szerepeltetni a 9. számú sorban, mint fent álló adótartozás. A 10. számú sor kitöltésére visszaigényelhető összeg (8. sor – 7. sor = pozitív szám) esetén kerülhet sor.

6.3. Esettanulmányok a magyar adórendszer 2010, szlovák adórendszer 2010, a 2011-es magyar adórendszer, valamint egy hipotetikus magyar 201?-es adórendszer viszonylataiban

A következő esettanulmányok esetén a 201?-re javasolt egyszerűsített, általam kidolgozott személyi jövedelemadó bevallási nyomtatvány tervezetet alkalmazom, mint sémát kiegészítve a házastárs adataival. Első esettanulmányt a 18. számú táblázat tartalmazza, egy átlag jövedelmű 2 gyermeket nevelő családot modellezve.

18. táblázat: 2 gyermekes KSH átlag szerinti jövedelemmel rendelkező család adófizetési kötelezettsége a magyar adórendszer keretein belül 2010-ben

1111 Budapest, Kos u. 2	2010 SZJA SZERINT		
Adózó neve:	Átlag Ádám	Házastárs neve	Átlag Ádámné
Adózó adóazonosítója:	8398398390	Házastárs adóazonosítója	8398398391
1. Jövedelem	2 480 400		2 446 800
2. SZJA adó kedvezmény 15100 Ft/hó = 1 065 882 adóalap kedvezmény/év	1 065 882		1 065 882
3. Eltartottak száma	2		
4. Eltartottak ADÓ kedvezménye (4000 Ft a 3. gyermek után)	nincs		nincs
5. Személyi ADÓALAP kedvezmények összesen (2. sor + 4. sor)	1 065 882		1 065 882
6. Adóalap (1. sor x 1,27 – 5. sor, ha pozitív, egyébként 0.)	2 084 226		2 041 554
7. Adó (6. sor szorozva 17%)	354 318		347 064
8. Már befizetett adó	354 318		347 064
9. Fenn álló adófizetési kötelezettség (7. sor – 8. sor)	0		0
10. Visszaigényelhető összeg (8. sor – 7. sor, ha pozitív)	0		0

Forrás: saját számítás

Átlag Ádám 2010-ben vállalkozásnál dolgozik alkalmazottként, és a Központi Statisztikai Hivatal kimutatásának megfelelő átlag jövedelemmel rendelkezik 206 700.- Ft-tal. Felesége Átlag Ádámné a költségvetési szektorban állami alkalmazottként keres átlag jövedelmet 203 900.- Ft-ot. 2010-es SZJA adótábla 15100 Ft adókedvezményt nyújt havonta, melyet esettanulmányom mindkét felnőtt tagja igénybe is tudott venni. 15100 Ft-os adókedvezményt a fenti modellben való beilleszthetőség kedvéért és a többi modellel való összehasonlíthatóság miatt bruttósítanom kellett.

Ennek megfelelően Átlag Ádám adóalapja a következők szerint változott: az adó alapja a bruttó bér 27%-kal (járulékok) növelt összege ($2\,480\,400 \times 1,27 = 3\,150\,108$ Ft), amit csökkent a 15100 Ft/hó adókedvezmény (bruttósítva:

15 100 / 0,17 x 12 = 1 065 882 Ft/év). A kedvezményt követően az adóalap 3 150 108 – 1 065 882 = 2 084 226 Ft-ra csökken. Ugyanezzel a logikával Átlag Ádámné adóalapja a kedvezményt követően 2 041 554 Ft-ra csökken, amint a fenti táblázatból is látható.

Mindezeket figyelembe véve 2010-ben a fenti 2 gyermeket nevelő átlagos jövedelemmel rendelkező család éves szinten 354 318 + 347 064 = **701 382 Ft** adót fizet a költségvetésbe.

Ugyanezt a családot mutatja be a következő esettanulmány szlovák viszonyok esetén az 19. számú táblázatban.

19. táblázat: 2 gyermekes KSH átlag szerinti jövedelemmel rendelkező család adófizetési kötelezettsége a szlovák adórendszer keretein belül 2010-ben

Komárno, Medercka ul 10. SK	2010 SZJA SZERINT		
Adózó neve:	Átlag Ádám	Házastárs neve	Átlag Ádámné
Adózó adóazonosítója:	8398398390	Házastárs adóazonosítója	8398398391
1. Jövedelem	2 480 400		2 446 800
2. Adóalap kedvezmény 4025,7 EUR * 285 = 1 147 325 Ft	1 147 325		1 147 325
3. Eltartottak száma, kivéve házastárs	2		igénybe vették
4. Eltartottak ADÓ kedvezménye (20,02 EUR/gyerek/hó) adóalapra átszámítva/év	720 720		
5. Személyi kedvezmények összesen (2. sor + 4. sor)	1 868 045		1 147 325
6. Adóalap (1. sor – 5. sor, ha pozitív, egyébként 0.)	612 355		1 299 475
7. Adó (6. sor szorozva 19%)	116 347		246 900
8. Már befizetett adó	116 347		246 900
9. Fenn álló adófizetési kötelezettség (7. sor – 8. sor)	0		0
10. Visszaigényelhető összeg (8. sor – 7. sor, ha pozitív)	0		0

Forrás: saját számítás (2010. 07. 27-i MNB EUR árfolyam mellett)

A könnyebb összehasonlíthatóság érdekében – annak ellenére, hogy Szlovákiában már 2009. január 01-től EUR a hivatalos fizetőeszköz – forintban átszámolva szerepeltetem az adatokat a következő esettanulmányokban.

Átlag Ádám 2010-ben vállalkozásnál dolgozik alkalmazottként, és átlag jövedelemmel rendelkezik 206 700.- Ft-nak megfelelő 725,26 EUR-val. Felesége Átlag Ádámné a költségvetési szektorban állami alkalmazottként keres átlag jövedelmet 203 900.- Ft-nak megfelelő 715,44 EUR-t. 2010-ben Szlovákiában a 2 gyermeket nevelő átlagos jövedelemmel rendelkező család a Zákon o Dani z Príjmov (Jövedelem Adó Törvény) alapján 20,02 EUR / gyermek adójóváírást vehet igénybe havonta. Bruttósítva 19%-os adókulcs esetén, két gyermekre vonatkozólag 285 Ft-os (HUF/EUR) árfolyam mellett 720720 Ft adóalap csökkentő tétellel azonos értékű. A jobb összehasonlíthatóság miatt szükséges az adókedvezmény átváltása adóalap kedvezményre. A szlovák rendszer adókedvezmény számítása eltér a magyar gyakorlattól. A bruttó bért csökkentik a magánszemélyt terhelő járulékokkal és csak ezt követően kapják meg az adóalapot. Ebből számolják az adót, de előtte a munkavállalókat megillető 335,47 EUR / hó adóalap csökkentő tételt alkalmazták, majd az így kapott fizetendő adó mennyiségét csökkenthetik közvetlenül a gyermekek után járó adókedvezménnyel.

Az adóalap csökkentő tétel a reform évében (2004) mindenki számára egyformán elérhető volt (80 832 SK), azonban a bevezetett milliomos adó következtében ezt a tételt 100%-ban 20 000 EUR-os éves jövedelemhatárig lehet már csak igénybe venni. Ezen jövedelemhatár felett folyamatosan csökken, majd 33 000 000 EUR felett pedig teljesen megszűnik. A fenti esettanulmány esetén az Átlag Család $116\,347 + 246\,900 = 363\,247$ Ft-nak megfelelő 1274,55 EUR adót fizet a költségvetésbe éves szinten.

A fenti családot mutatja be a következő esettanulmány 2011-es magyar viszonyok esetén a 20. számú táblázatban.

20. táblázat: 2 gyermekes KSH átlag szerinti jövedelemmel rendelkező család adófizetési kötelezettsége a 2011. Magyarországon

1111 Budapest, Kos u. 2	2011 SZJA SZERINT		
Adózó neve:	Átlag Ádám	Házastárs neve	Átlag Ádámné
Adózó adóazonosítója:	8398398390	Házastárs adóazon.	8398398391
1. Jövedelem	2 480 400		2 446 800
2. SZJA ADÓ jóváírás MAX. 12 100 Ft/hó (8099x12/0,16), (8526x12/0,16) Adóalap kedvezményként szerepeltetve	607 425		639 450
3. Eltartottak száma	2		
4. Eltartottak ADÓALAP kedvezménye (62 500 adóalap kedvezmény/gyerek)	1 500 000		nincs
5. Személyi ADÓALAP kedvezmények összesen (2. sor + 4. sor)	2 107 425		639 450
6. Adóalap (1. sor X 1,27 – 5. sor, ha +, különben 0.)	1 042 683		2 467 986
7. Adó (6. sor szorozva 16%)	166 829		394 878
8. Már befizetett adó	166 829		394 878
9. Fenn álló adófizetési kötelezettség (7. sor – 8. sor)	0		0
10. Visszaigényelhető összeg (8. sor – 7. sor, ha pozitív)	0		0

Forrás: saját számítás

2011-ben Magyarországon is bevezették az egykulcsos adórendszert a személyi jövedelemadó tekintetében. Maradt a 2010-ben érvényben lévő szuperbruttó, mely gyakorlatilag a 16%-os adókulcs helyett 20,32% -kal adózik. Átlag Ádám ebben az esettanulmányban is a KSH által nyilvántartott átlag jövedelmet viszi haza havonta: 206 700 Ft-ot, míg felesége Átlag Adámné a költségvetési szektorra jellemző átlagbérrel rendelkezik, azaz 203 900 Ft-tal járul hozzá a családi költségvetéshez. Az átlag család 2 gyermeket nevel, amire hosszú idők óta újra adókedvezményt biztosít a magyar adórendszer. Az első sorban szerepel a jövedelem címszót követően a férj és feleség bruttó éves jövedelme. A 2. sorban az adórendszer által

biztosított adójóváírást kell szerepeltetni, mely maximálisan 12 100 Ft/hó. Jelen esetben Átlag Ádám csupán 8 099 Ft adójóváírásra jogosult. Az adójóváírás 180 455 Ft-ig jár maximálisan, majd fokozatosan csökkenni kezd, míg 259 840 Ft-os bruttó jövedelemnél tűnik el teljesen. Az eltartottak számát (aki után családi pótlékra jogosult a szülő) a 3. sorban szerepeltetem, majd a 2 gyermek után igénybe vehető 62 500 Ft/hó adóalap csökkentő kedvezményt veszi igénybe Átlag Ádám, éves szinten 1 500 000 Ft. A személyi adókedvezményt átkonvertálva adóalap kedvezményé és összegezve Átlag Ádám 2 107 425 Ft-tal csökkentheti az adóalapját. Az így kapott – kedvezményekkel csökkentett – adóalapot szerepeltessük a 6. sorban: 1 042 683 Ft. Az adó mértéke 16%, azaz 166 829 Ft, mely kedvezően hangzik a havi 13 903 Ft SZJA-t illetően Átlag Ádám esetében. Azonban, ha családi kedvezményről beszélünk, vizsgáljuk meg a család egészét terhelő SZJA-t. Átlag Ádámné a költségvetési szektorra jellemző átlag keresettel rendelkezik: 203 900 Ft. Valamivel több adójóváírásra jogosult, mint a férje: 8 526 Ft. Mivel a 2 gyermek után járó adóalap-csökkentő kedvezményt a férj már igénybe vette, így arra már a feleség nem jogosult. Havi 32 907 Ft SZJA fizetési kötelezettség terheli a 2011-es magyar adórendszer következtében a fenti feltételek mellett. Ami azt is jelenti, hogy az Átlag család éves SZJA fizetési kötelezettség a 2 gyermek nevelése mellett 2011-ben Magyarországon **561 707 Ft** (166 829 + 394 878).

A 21. táblázat szerint ugyanennél a családmoddellnél mutatja be a 201?-re (jövő időszakra) tervezett SZJA terheket

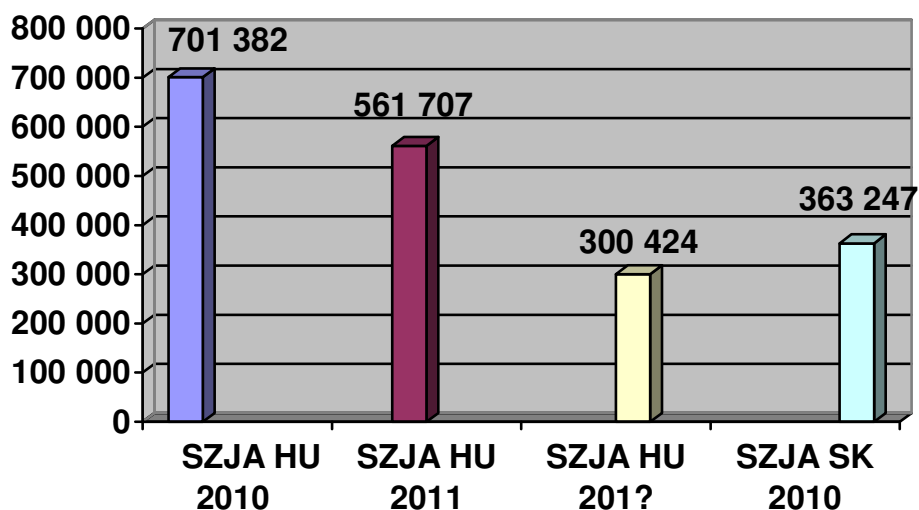
21. táblázat: 2 gyermekes KSH átlag szerinti jövedelemmel rendelkező család adófizetési kötelezettsége a 201?-re tervezett , a hipotézisemként felállított adórendszer szerint

1111 Budapest, Kos u. 2	201? SZJA TERVEZET		
Adózó neve:	Átlag Ádám	Házastárs neve	Átlag Ádámné
Adózó adóazonosítója:	8398398390	Házastárs adóazon.	8398398391
1. Jövedelem	2 480 400		2 446 800
2. Személyi kedvezmények			
a). 2 160 000 Ft házastársak esetén	2 160 000		
b). 1 080 000 Ft egyedül élő			
3. Eltartottak száma, kivéve házastárs	2		
4. Eltartottak kedvezménye (3. sor szorozva 500 000 Ft)	1 000 000		
5. Személyi kedvezmények összesen (2. sor + 4. sor)	3 160 000		
6. Adóalap (1. sor – 5. sor, ha pozitív, egyébként 0.)	1 767 200		
7. Adó (6. sor szorozva 17%)	300 424		
8. Már befizetett adó	300 424		
9. Fenn álló adófizetési kötelezettség (7. sor – 8. sor)	0		
10. Visszaigényelhető összeg (8. sor – 7. sor, ha pozitív)	0		

Forrás: saját számítás

201?-re tervezett SZJA egykulcsos adóként, 17%-os kulccsal a 20. táblázatnak megfelelően működne. Átlag Ádám 2 gyermekes családfő. Havi bruttó 206 700 Ft jövedelemmel rendelkeznek. Felesége Átlag Ádámné havi bruttó 203 900 Ft jövedelmet kap. 2 gyermeket nevelnek, akik után 500 000 Ft adóalap kedvezményt vehetnek igénybe gyermekenként, azaz 1 000 000 Ft-tal csökkenthetik az adóalapjukat. A család összevont jövedelme 4 927 200 Ft. Ennek következtében az általam javasolt SZJA szerint 201?-ben az átlag jövedelemmel rendelkező 2 gyermekes családok kevesebb személyi jövedelemadót (**300 424 Ft**) fizetnének, mint 2010-ben..

A gyermekek utáni kedvezményen túl tartalmaz egy mindenki által igénybe vehető SZJA kedvezményt – pontosabban 90 000 Ft/hó a bejelentett munkaviszony után -, ami megegyezik a 201?-re tervezett minimálbérrel. Ezzel az elemmel progresszivitást is tartalmaz a leendő rendszer 5 000 000 Ft-ig, ami felett elveszik a 90 000 Ft/hó SZJA kedvezmény.

10. ábra: átlagos KSH jövedelemmel rendelkező 2 gyermekes család SZJA fizetési kötelezettsége az előző 3 modell alapján
 Forrás: saját számítás

A 2010-es adatokat összehasonlítva jelentős különbséget látunk egy átlagos család SZJA fizetési kötelezettsége esetén a magyar és szlovák viszonyok között (10. számú ábra). A 2011-re tervezett 17%-os SZJA kulccsal, a minimálbérrel megegyező mértékű havi adójóváírással és a megemelt gyermekek utáni adóalap kedvezménnyel (500 000 Ft) a magyar család helyzete már kedvezőbb lesz szlovákiai társaiétól (300 424 Ft versus 363 247 Ft).

A következő 22. táblázat egy jobb módú, egyedül álló adózó SZJA fizetési kötelezettségét mutatja be a magyar adórendszer kereteiben, 2010-ben.

22. táblázat: jobb módú, egyedülálló, havi 1 millió Ft jövedelemmel rendelkező adózó adófizetési kötelezettsége a magyar adórendszer keretein belül 2010-ben

1011 Budapest, Vas u. 2	2010 SZJA SZERINT	
Adózó neve:	Gazdag Gábor	Házastárs neve
Adózó adóazonosítója:	8888888888	Házastárs adóazonosítója
1. Jövedelem	12 000 000	
2. SZJA ADÓ kedvezmény 15100 Ft/hó=181200/év	nincs	
3. Eltartottak száma		
4. Eltartottak ADÓ kedvezménye (4000 Ft a 3. gyermek után)	nincs	
5. Személyi ADÓ kedvezmények összesen (2. sor + 4. sor)		
6. Adóalap (1. sor – 5. sor, ha pozitív, egyébként 0.)	15 240 000	
7. Adó (6. sor szorozva 17%)	4 126 800	
8. Már befizetett adó	4 126 800	
9. Fenn álló adófizetési kötelezettség (7. sor – 8. sor)	0	
10. Visszaigényelhető összeg (8. sor – 7. sor, ha pozitív)	0	

Forrás: saját számítás

Gazdag Gábor egyedül élő, jómódú, havi 1 000 000 Ft jövedelemmel rendelkező állampolgár. A 15 100 Ft-os adójóváírásra nem jogosult. Gyermek kedvezményt nem tud igénybe venni. Adóalapja a bruttó bérének a 127%-a, 15 240 000 Ft. A 2010-ben hatályos két kulcsos (17%, 32%) adórendszer esetén **havi 343 900 Ft** személy jövedelemadót fizet, éves szinten: 4 126 800 Ft.

Változatlan jövedelemmel de már a szlovák környezetben mutatja be Gazdag Gábort a következő 23. számú táblázat.

23. táblázat: jobb módú, egyedülálló, havi 1 millió Ft jövedelemmel rendelkező adózó adófizetési kötelezettsége a szlovák adórendszer keretein belül 2010-ben

Komárno, Vodinka ul 10. SK	2010 SZJA SZERINT		
Adózó neve:	Gazdag Gábor	Házastárs neve	
Adózó adóazonosítója:	8888888888	Házastárs adóazonosítója	
1. Jövedelem	12 000 000		
2. SZJA kedvezmény 4025,7 EUR * 285 = 1 147 325 Ft	nincs		
3. Eltartottak száma, kivéve házastárs	nincs		
4. Eltartottak ADÓ kedvezménye (20,02 EUR/gyerek/hó)	nincs		
5. Személyi kedvezmények összesen (2. sor + 4. sor)	nincs		
6. Adóalap (1. sor – 5. sor, ha pozitív, egyébként 0.)	12 000 000		
7. Adó (6. sor szorozva 19%)	2 280 000		
8. Már befizetett adó	2 280 000		
9. Fenn álló adófizetési kötelezettség (7. sor – 8. sor)	0		
10. Visszaigényelhető összeg (8. sor – 7. sor, ha pozitív)	0		

Forrás: saját számítás

Az átlag feletti jövedelemmel rendelkezők kifejezetten jobban járnak egy szlovák típusú adórendszerrel, amint a fenti példa is mutatja. 45%-kal kevesebb adót kell fizetni az adózóknak. 2 280 000 Ft az éves adófizetési kötelezettsége a 4 126 800 Ft helyett.

24. táblázat: jobb módú, egyedülálló, havi 1 millió Ft jövedelemmel rendelkező adózó adófizetési kötelezettsége a magyar adórendszer keretein belül 2011-ben

1011 Budapest, Vas u. 2	2011 SZJA SZERINT	
Adózó neve:	Gazdag Gábor	Házastárs neve
Adózó adóazonosítója:	88888888888	Házastárs adóazon.
1. Jövedelem	12 000 000	
2. SZJA ADÓ jóváírás MAX. 12 100 Ft/hó=145200		
3. Eltartottak száma		
4. Eltartottak ADÓALAP kedvezménye (62 500 adóalap kedvezmény/gyerek)		
5. Személyi ADÓALAP kedvezmények összesen (2. sor + 4. sor)		
6. Adóalap (1. sor X 1,27 – 5. sor, ha +, különben 0.)	15 240 000	
7. Adó (6. sor szorozva 16%)	2 438 400	
8. Már befizetett adó	2 438 400	
9. Fenn álló adófizetési kötelezettség (7. sor – 8. sor)	0	
10. Visszaigényelhető összeg (8. sor – 7. sor, ha pozitív)	0	

Forrás: saját számítás

Gazdag Gábor esetén, amikor nem érvényesíthet sem adójóváírást, sem gyermek kedvezményt, nagyon hasonló a 2011-es magyar és a 2017. évre vonatkozó tervezet következtében kitöltendő SZJA bevallás kitöltési módusa. 2011-ben a jövedelem 1,27-szeres szorzata az adóalap, mely 16%-a az SZJA fizetési kötelezettség.

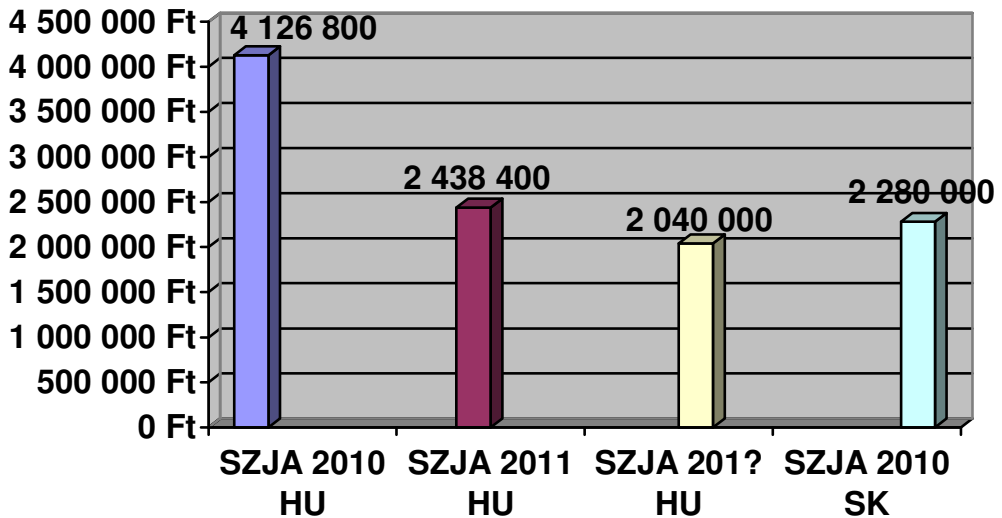
25. táblázat: jobb módú, egyedülálló, havi 1 millió Ft jövedelemmel rendelkező adózó adófizetési kötelezettsége a 201?-re tervezett magyar adórendszer keretein

1011 Budapest, Vas u. 2	201? SZJA TERVEZET	
Adózó neve:	Gazdag Gábor	Házastárs neve
Adózó adóazonosítója:	8888888888	Házastárs adóazonosítója
1. Jövedelem	12 000 000	
2. Személyi kedvezmények		
a). 2 160 000 Ft házastársak esetén		
b). 1 080 000 Ft egyedül élő		
3. Eltartottak száma, kivéve házastárs		
4. Eltartottak kedvezménye (3. sor szorozva 500 000 Ft)		
5. Személyi kedvezmények összesen (2. sor + 4. sor)		
6. Adóalap (1. sor – 5. sor, ha pozitív, egyébként 0.)	12 000 000	
7. Adó (6. sor szorozva 17%)	2 040 000	
8. Már befizetett adó	2 040 000	
9. Fenn álló adófizetési kötelezettség (7. sor – 8. sor)	0	
10. Visszaigényelhető összeg (8. sor – 7. sor, ha pozitív)	0	

Forrás: saját számítás

A 201?-re javasolt szabályok alapján Gazdag Gábor esetén megvalósult a szalvéta méretű adóbevallás, mely sok reformista álma. Kedvezmények nélküli, lineáris egy kulcsos adó tisztán 201? esetében, miután az éves bruttó 12 000 000 Ft-os jövedelmével átlépi az 5 000 000 Ft határt, ameddig a 1 080 000 Ft-os (90 000 Ft/hó) adókedvezményt igénybe lehetett venni.

Az adóalap, mely a 201? esetén az éves bruttó jövedelem, és az adókulcs (17%) szorzata adja az éves adókötelezettséget. A következő 14. ábra szemlélteti a különbséget.

11. ábra: átlag feletti keresettel rendelkező, egyedülálló, havi 1 millió Ft jövedelemmel rendelkező adózó adófizetési kötelezettsége az előző 4 modell alapján
 Forrás: saját számítás

Hasonlóan a 2 gyermekes Átlag családhoz, a jó módú állampolgár esetén is jelentős különbségek vannak a vizsgált 4 modell között. A 2010-es adatokat összehasonlítva látjuk a különbséget a magyar és szlovák viszonyok között (11. számú ábra). A 201?-re tervezett 17%-os SZJA kulccsal Gazdag Gábor helyzete már kedvezőbb lesz szlovákiai társaiétól, még akkor is, ha az 5 000 000 Ft-os jövedelemhatárt átlépve már nem lesz jogosult a 75 000 Ft-os SZJA adókedvezmény igénybevételére.

Annak ellenére, hogy mind a négy rendszer tartalmaz különböző méretű jóváírást, a minimálbérek esetén is van különbség. Ezekre világít rá a következő összevont modell, ami során eltekintek a gyermek kedvezményektől, kizárólag a minimálbéresek, az alacsony keresetűek adózásán kívánom bemutatni a következő táblázatban:

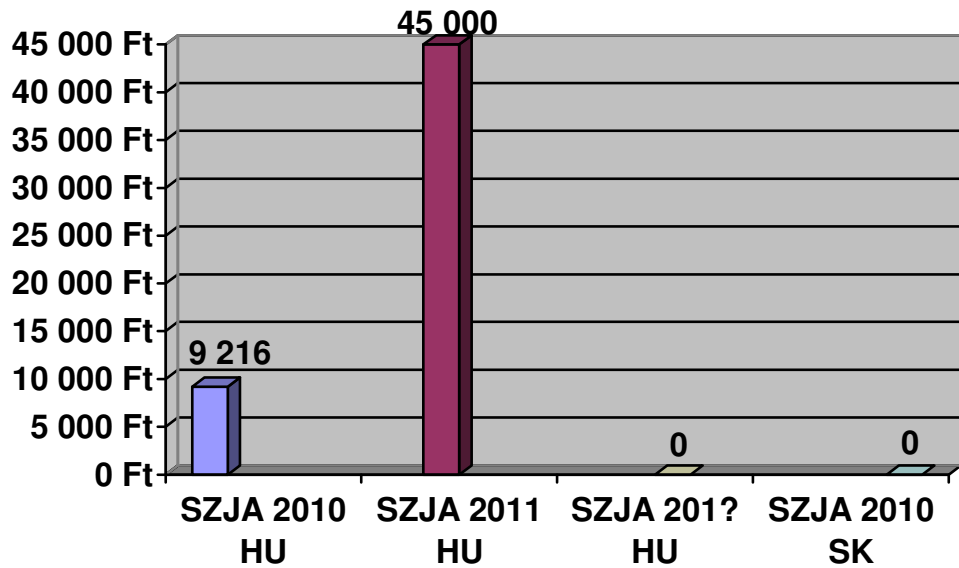
26. táblázat: A minimálbér SZJA fizetési kötelezettsége a négy különböző adórendszer szerint

	2010 HU	2010 SK	2011 HU	201? HU
Adózó neve:	Minimálbér	Minimálbér	Minimálbér	Minimálbér
Jövedelem	73 500 Ft	307,70 EUR	78 000 Ft	90 000 Ft
SZJA ADÓ kedvezmény 1 EUR = 285 Ft	15 100 Ft		12 100 Ft	
Bruttó – járulék = adóalap ADÓALAP kedvezmény		335, 47 EUR		
ADÓALAP kedvezmény				90 000 Ft
Adóalap	93 345 Ft	266,5 EUR	99 060 Ft	90 000 Ft
Adókulcs	17% (32%)	19%	16%	17%
Adó	768 Ft	0 EUR	3 750 Ft	0 Ft
Éves szinten	9 216 Ft	0 Ft	45 000	0 Ft

Forrás: saját számítás

2010-ben Magyarországon 73 500 Ft a minimálbér ami a következők szerint adózik: 27%-os járulékkal növelt bruttó bér az SZJA alapja (93 345 Ft), aminek 17%-át (15 868 Ft) csökkenti a 15 100 Ft-os adókedvezmény. Aminek a következtében a minimálbér Magyarországon nem adómentes, 9 216 Ft SZJA fizetési kötelezettség terheli éves szinten.

Szlovákiában nem csak a minimálbér adómentes jelenleg. A trükkös adókedvezményi számítási lehetőségnek köszönhetően az alacsonyabban keresők számára az adómentes jövedelemhatár meghaladja a minimálbért. A 335, 47 EUR adóalap csökkentő kedvezmény a bruttó bér járulékokkal csökkentett összegét csökkenti. Ennek következtében ma Szlovákiában a bruttó 387, 38 EUR / hó jövedelemig adómentes a munkabér (110 403 Ft, 285 Ft/EUR). 201?-re tervezett modellben szintén adómentes maradna a minimálbér. De 5 000 000 Ft feletti éves jövedelem felett már nem lehetne igénybe venni az adóalap csökkentő kedvezményt. A fentieket demonstrálja az alábbi 12. számú ábra.

12. ábra: Minimálbérrel rendelkező adózó adófizetési kötelezettsége az előző 4 esettanulmány alapján
 Forrás: saját számítás

A következő 4 esettanulmány során az átlag nyugdíjjal (90 055 Ft) rendelkező munkavállaló adófizetési kötelezettségét vizsgálom, aki a KSH-nak megfelelő átlag munkabért (206 700 Ft) keres a nyugdíj mellett.

27. táblázat: Nyugdíjas Norbert az ONYF szerinti átlag nyugdíjjal (90 055 Ft) KSH szerinti átlag jövedelemmel (206 700 Ft) rendelkező, egyedülálló nyugdíjas Mo-on 2010-ben

1011 Budapest, Vas u. 2	2010 SZJA SZERINT	
Adózó neve:	Nyugdíjas Norbert	Házastárs neve
Adózó adóazonosítója:	5555555555	Házastárs adóazonosítója
1.a) Jövedelem	2 480 400	
1.b) Egyéb jövedelem	1 080 660	
2.a) SZJA ADÓ kedvezmény max.15100 Ft/hó; 56068/év	56 068	
2.b) Egyéb SZJA kedvezmény	183 708	
3. Eltartottak száma	0	
4. Eltartottak ADÓ kedvezménye (4000 Ft a 3. gyermek után)	0	
5. Személyi ADÓ kedvezmények összesen (2. sor + 4. sor) átszámítva adóalap kedvezményre	1 410 447	
6. Adóalap (1. sor – 5. sor, ha pozitív, egyébként 0.)	2 820 321	
7. Adó (6. sor szorozva 17%)	479 455	
8. Már befizetett adó	479 455	
9. Fenn álló adófizetési kötelezettség (7. sor – 8. sor)	0	
10. Visszaigényelhető összeg (8. sor – 7. sor, ha pozitív)	0	

Forrás: saját számítás

Nyugdíjas Norbert adófizetési kötelezettsége a magyar adórendszer keretein belül 2010-ben a fenti táblázat szerint alakult. Az éves jövedelme, mely a foglalkoztatottságából származik bruttó 2 480 400 Ft. Nyugdíja éves szinten 1 080 660 Ft. A nyugdíj 2010-ben adóterhet nem viselő járandóságnak minősült, viszont az adóalapot növelő tényező volt. Ez különösen a korábbi években okozott jelentősebb SZJA fizetési kötelezettséget a nyugdíj mellett munkát vállalóknak, mert a magasabb adósávba tolta el az adózót és így több lett az adófizetési kötelezettsége. Ezt a problémát is megszünteti az egykulcsos adórendszer, nincs felsőbb sáv.

Az összevont adóalap a jövedelem (2 480 400 Ft) 1,27-szerese (3 150 108 Ft), ehhez jön az egyéb jövedelem jogcímen szereplő nyugdíj összege (1 080 660 Ft). SZJA adókedvezmény 56 068 Ft-tal ((3 150 108 + 1 080 660 – 3 188 000) * 0,12 = 125 132, 181 200 – 125 132 = 56 068), míg az adóterhet nem viselő járandóság adója jogcímen 183 708 Ft-tal csökkenti a fizetendő adót. Így a kedvezményekkel módosított adóalap: (2 480 400 x 1,27 = **3 150 108**; + **1 080 660**; 56 068 + 183 708 = 239 776; 239 776/0,17 = **1 410 447**) 3 150 108 + 1 080 660 – 1 410 447 = **2 820 321 Ft**. A fizetendő adó az adóalap 17%-a 2 820 321 x 0,17 = 479 455 Ft.

28. táblázat: nyugdíjas KSH szerinti átlag jövedelemmel rendelkező, egyedülálló, 206 700 Ft havi bérjövdelemmel és havi 90 055 Ft nyugdíjjal rendelkező adózó adófizetési kötelezettsége a szlovák adórendszer keretein belül 2010-ben

Komárno, Vodinka ul 10. SK	2010 SZJA SZERINT		
Adózó neve:	Nyugdíjas Norbert	Házastárs neve	
Adózó adóazonosítója:	5555555555	Házastárs adóazonosítója	
1. Jövedelem	2 480 400		
1.b) Egyéb jövedelem	1 080 660		
2. SZJA kedvezmény 4025,7 EUR * 285 = 1 147 325 Ft	nincs		
2.b) Egyéb SZJA kedvezmény			
3. Eltartottak száma, kivéve házastárs	nincs		
4. Eltartottak ADÓ kedvezménye (20,02 EUR/gyerek/hó)	nincs		
5. Személyi kedvezmények összesen (2. sor + 4. sor)	nincs		
6. Adóalap (1. sor – 5. sor, ha pozitív, egyébként 0.)	2 480 400		
7. Adó (6. sor szorozva 19%)	471 276		
8. Már befizetett adó	471 276		
9. Fenn álló adófizetési kötelezettség (7. sor – 8. sor)	0		
10. Visszaigényelhető összeg (8. sor – 7. sor, ha pozitív)	0		

Forrás: saját számítás

Szlovákiában nyugdíjasként munkát vállal Nyugdíjas Norbert. A magyarországi modellel való jobb összehasonlíthatóság érdekében nominálisan ugyanazt a Ft összeget keresi (KSH szerinti átlag jövedelmet 206 700 Ft) munkavállalóként és kapja a 2010-es magyarországi átlag nyugdíjat (ONYF szerinti 90 055 Ft) Euróban (285Ft/EUR 2010.07.27-i MNB árfolyam mellett) azaz 725, 26 EUR/hó havi bér jövedelmet és havi 315, 98 EUR nyugdíjat. 2010-ben Szlovákiában, ha valaki nyugdíj mellett munkát vállal, akkor a nyugdíja továbbra is adómentes, azonban a munkavállalásáért kapott munkabér egységesen 19%-os adókulccsal adózik. Ami azt jelenti, hogy nem veheti igénybe a havi 335, 475 EUR adóalap kedvezményt. Mindezek mellett több mint 8 000 Ft-tal kedvezőbb a helyzete Szlovákiában, mint ugyanezekkel a paraméterekkel Magyarországon 2010-ben.

29. táblázat: Nyugdíjas Norbert az ONYF szerinti átlag nyugdíjjal (90 055 Ft) KSH szerinti átlag jövedelemmel (206 700 Ft) rendelkező, egyedülálló nyugdíjas adózó adófizetési kötelezettsége a magyar adórendszer keretein belül 2011-ben

1011 Budapest, Vas u. 2	2011 SZJA SZERINT	
Adózó neve:	Nyugdíjas Norbert	Házastárs neve
Adózó adóazonosítója:	5555555555	Házastárs adóazon.
1. Jövedelem	2 480 400	
1.b Egyéb jövedelem	1 080 660	
2. SZJA ADÓ jóváírás MAX. 12 100 Ft/hó, 97187/év	97 187	
3. Eltartottak száma	0	
4. Eltartottak ADÓALAP kedvezménye (62 500 adóalap kedvezmény/gyerek)	0	
5. Személyi ADÓALAP kedvezmények összesen (2. sor + 4. sor)	607 419	
6. Adóalap (1. sor X 1,27+ 1.b sor – 5. sor, ha +, különben 0.)	2 542 689	
7. Adó (6. sor szorozva 16%)	406 830	
8. Már befizetett adó	406 830	
9. Fenn álló adófizetési kötelezettség (7. sor – 8. sor)	0	
10. Visszaigényelhető összeg (8. sor – 7. sor, ha pozitív)	0	

Forrás: saját számítás

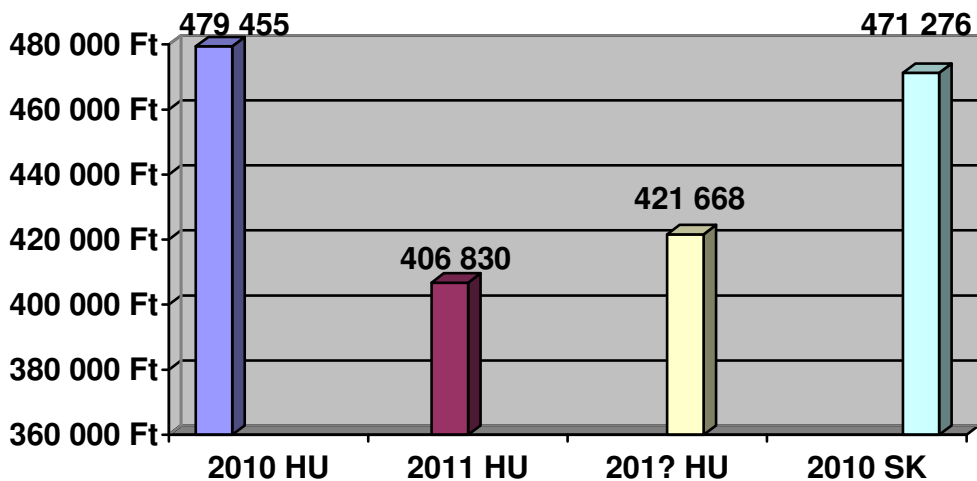
Az átlag jövedelemmel (206 700 Ft) és átlag nyugdíjjal (90 055 Ft) rendelkező Nyugdíjas Norbert 2011-ben kedvezőbb helyzetbe került, mint korábban 2010-ben akár Magyarországon, akár Szlovákiában volt. Havi szinten 6 052 Ft-tal több marad, Norbert zsebében. Az adóalap a jövedelem (2 480 400 Ft) 1,27-szerese (3 150 108 Ft). SZJA adókedvezmény 97 188 Ft $((3\ 150\ 108 - 2\ 750\ 000) * 0,12 = 48\ 013; 145\ 200 - 48\ 013 = 97\ 187)$.

30. táblázat: Nyugdíjas Norbert az ONYF szerinti átlag nyugdíjjal (90 055 Ft) KSH szerinti átlag jövedelemmel (206 700 Ft) rendelkező, egyedülálló nyugdíjas adózó adófizetési kötelezettsége a magyar adórendszer keretein belül 201?-ben

1011 Budapest, Vas u. 2	201? SZJA TERVEZET	
Adózó neve:	Nyugdíjas Norbert	Házastárs neve
Adózó adóazonosítója:	5555555555	Házastárs adóazonosítója
1. Jövedelem	2 480 400	
1.b) Egyéb jövedelem	1 080 660	
2. Személyi kedvezmények		
a). 2 160 000 Ft házastársak esetén		
b). 1 080 000 Ft egyedül élő		
3. Eltartottak száma, kivéve házastárs	0	
4. Eltartottak kedvezménye (3. sor szorozva 500 000 Ft)	0	
5. Személyi kedvezmények összesen (2. sor + 4. sor)	0	
6. Adóalap (1. sor + 1.b – 5. sor, ha pozitív, egyébként 0.)	3 782 400	
7. Adó (6. sor szorozva 17%)	643 008	
8. Már befizetett adó		
9. Fenn álló adófizetési kötelezettség (7. sor – 8. sor)	0	
10. Visszaigényelhető összeg (8. sor – 7. sor, ha pozitív)	0	

Forrás: saját számítás

Nyugdíjas Norbert 201?-ben nyugdíját felbruttósítva folyósítanák, ami azt jelenti, hogy a 90 055 Ft-os nettó nyugdíj 108 500 Ft bruttó összegnek felel meg. A felbruttósítás következtében a nyugdíj ténylegesen nem csökken az adóteher miatt. A 643 008 Ft-os adókötelezettség tényleges terhe $643\,008 - 221\,340 = 421\,668$ Ft lenne.

13. ábra. Nyugdíjas Norbert az ONYF szerinti átlag nyugdíjjal (90 055 Ft) KSH szerinti átlag jövedelemmel (206 700 Ft) rendelkező, egyedülálló nyugdíjas adózó a 4 modell esetén

Átlag nyugdíj (90 055 Ft) mellett munkát végezve (átlagkeresetért 206 700 Ft) Nyugdíjas Norbert a 2011-ben Magyarországon érvényben lévő adórendszer keretein belül járna a legjobban, míg a 2010-es magyar adórendszer fizettette vele a legtöbb adót. A lényegi különbséget a 2011-es magyar, a 2010-es szlovák és a 201?-es magyar adórendszerben a munkát végző nyugdíjas esetén a következő: míg a két utóbbi esetén a munkajövedelmére nem vehetett igénybe a nyugdíjas adójóváírást, addig a 2011-es magyar adórendszer ezt engedélyezi.

Figyelembe véve a nemzetközi szakirodalmat, a kutatások, tanulmányok, valamint a fenti modelljeim eredményét jutottam arra a következtetésre, hogy 201?-re az általam megszerkesztett, kellően modern, egyszerű, átlátható SZJA bevallási nyomtatványt javaslom alkalmazni. A gyermekek után igénybe vehető 500 000 Ft adóalap csökkentő tételnek nincs felső korlátja, míg a 1 080 000 Ft-os adóalap csökkentő tétel igénybevétele 5 000 000 Ft-ig lehetséges. A tervezet letisztult, nincsenek benne

„csalafintaságok” Vámosi – Nagy Szabolcs szóhasználatával élve a járulékokkal való trükközést illetően.

6.4. A magyar és szlovák adórendszer vizsgálata mélyinterjúkkal

Több mélyinterjút is készítettem mind szlovák, mind magyar szakemberekkel. Kutatásom során figyelemmel voltam arra is, hogy több terület szakembereinek a véleményét összegyűjtssem, elemezzem. Így került sor egy szlovák könyvelő meghallgatására, aki kifejezetten a gyakorlati élet problémáira világít rá, valamint az elméletet képviselő tudományos fokozattal rendelkező egyetemi tanár válaszai során szintén hasznosítható információhoz jutottam. Az elméletet és a gyakorlatot összefogó adótanácsadót is sikerült felkérnem, hogy válaszoljon a kérdéseimre, amivel hozzájárul a disszertációm lezárásához. A sort a Révkomáromban praktizáló ügyvédnö zárja, akit tekintve nem adóügyi szakértő, ugyanakkor klienseinek jelentős részét teszik ki a Magyarországról áttelepülő vállalkozások, vállalkozók. A szlovák szakemberek mellett 19 magyar könyvelővel is lefolytattam a kutatást. A következőkben a mélyinterjú során elhangzott kérdéseket és az arra adott válaszokat részletezem elsőként a szlovák szakemberekkel.

6.4.1. A szlovák szakemberek válaszai

1. Milyennek látja a szlovák adórendszer 2004-es reform előtti és utáni működését?

A 2004-es adóreform jellemzője az egyszerűség és átláthatóság. - vallja a szlovák adótanácsadó.

A szlovák adórendszer 2004-es reform előtt túlságosan bonyolult volt és az adótörvények nem voltak átláthatóak, melyet a túl sok változtatás okozott. Így az adófizetőknek (vállalatoknak) nehéz volt az orientációjuk ezek között a jogszabályok között. - fejt ki véleményét az egyetemi tanár. A reform előtt ugyanis progresszív ötkulcsos személyi jövedelemadó volt érvényben (10%-tól - 38%-ig az adóalap emelkedésével az adókulcs is fokozatosan emelkedett). A társasági adó kulcsa aránylag magas, 40%-os volt. – ismeri el az adótanácsadó. Az ÁFA két adókulccsal rendelkezett 14% és 20%. A Szlovák adórendszer 2004-es reformja egységesítette ezeket az adókulcsokat, a 19%-os egységes adókulcs bevezetésével. Ez és az osztalékadó eltörlése nagyban megemelte Szlovákia versenyképességét a vállalkozások körében. Főleg a személyi jövedelemadó és a társasági adó reform utáni bevétele igazolja az adóreform pozitív hatását. Az adótanácsadó szerint az adóalanyok tekintettel az egységes adókulcsra nem igyekeztek a reform utáni időszakban mindenáron csökkenteni az adó alapját és ez hatással volt az adófizetési kötelezettségre is, valamint a polgárok adófizetési szokásaikra.

Sokszor, ha valamilyen gondja keletkezett a vállalatnak az adóztatás terén, inkább egy külső szakember tanácsát kérte ki a vállalat vezetősége. Tehát el lehet mondani, hogy egy jól átgondolt adórendszer szerves része a lehető legegyszerűbben megírt adótörvények és főleg azok kölcsönös hivatkozása. Az egyetemi tanár szerint a 2004-es szlovák adóreform ennek köszönheti a legnagyobb sikerét.

Az adózás lényegesen leegyszerűsödött, az adózási fegyelem pedig pozitív irányban változott, 19%-os egységes adónál már nem érdemes spekulálni - fogalmaz lényegre törően és röviden a szlovák könyvelő.

Az adóhivatal a szlovák ügyvédő szerint könnyebben beszedi az adókat és járulékokat. Igazságosabb a rendszer megítélése szerint.

2. Ön szerint egyszerűbbé vált az SZJA bevallás az adóreform után? Fejtse ki véleményét!

Az SZJA bevallás az adóreform után nem vált egyszerűbbé, ugyanis a bevallás szerkezete nem változott a reform után sem. Viszont igaz, hogy három fajta bevallás helyett csak kettő van érvényben (az egyszerűbb a munkavállalók részére, a részletesebb pedig más adózandó bevétellel rendelkező személyek részére). Az adótanácsadó véleménye szerint a ma is érvényes bevallás csak szükséges és gyakorlatias adatokat tartalmaz, mint például az adóbevallás részét képezi az adó-visszaigénylési kérvény adótúlfizetés esetén.

A változtatásokat elemezve, ezen a téren is sikerült némely egyszerűsítést bevezetni. Itt a három fajta bevallás helyett ma már csak kettő létezik:

A típusú bevallás = egyszerű munkavállalók részére, „závislá činnost”-ból (függő tevékenység – melyet így definiál a szlovák Jövedelemadó törvény = §5);

B típusú bevallás = olyan természetes személyek számára áll rendelkezésre, akiknek már nemcsak függő tevékenységből származik jövedelme, de más féle tevékenységből is, mint pl. természetes személyenkénti vállalkozás stb.

Az egyetemi tanár véleménye szerint, nincs értelme a bevallás további egyszerűsítésének.

Maga az adóbevallás nem vált egyszerűbbé, már ami a nyomtatvány kitöltését illeti, és a reform nem érintette olyan nagy mértékben az SZJA-t, mint inkább a TJA-t (TAO).

Az adósávok ugyan megszűntek, tehát maga az adózás ugyan kedvezőbb lett, de egy egyszerű ember ugyanúgy nem tudja egyedül kitölteni az adóbevallási nyomtatványt, mint azelőtt - állapítja meg a gyakorlatot kiválóan ismerő könyvelő.

Nem tud érdemben nyilatkozni a szlovák ügyvédnő, a bevallással nem volt sok probléma a reform előtt sem. A reformnak nem volt súlyponti része az SZJA bevallási nyomtatvány egyszerűsítése.

3. Vannak negatív tapasztalatai az adóreform bevezetése óta a hatályos adórendszerrel kapcsolatban?

A reform bevezetése elején még talán igen, de most pozitív tapasztalatokkal rendelkezik a szlovák adótanácsadó, főleg ami a

SZJA-nál az adómentes tétel lényeges megemelését, adó bonusz bevezetését az eltartott gyermekek után, vagy a munkáltatói prémiumot illeti kis fizetésű munkavállalók esetében (negatív adók formájában).

Összegezve egyik szlovák szakértő (könyvelő, egyetemi tanár, ügyvéd) sem tudott negatív tapasztalatot említeni.

4. Az adóreform hatására jelentősen változott a SZJA adóbevallás nyomtatványa?

Az SZJA adóbevallás nyomtatványa csak azon kezdő vállalkozók számára vált egyszerűbbé, akik még az adóreform előtt igényelhették a kezdő vállalkozások támogatása érdekében jóváhagyott adókedvezményt, ami már az adóreformmal megszűnt - állítja a szlovák adótanácsadó.

Az igazság az, hogy már nem is nagyon emlékszik a könyvelő, milyen is volt 7 évvel ezelőtt a nyomtatvány, de ha emlékezete nem csal, nem változott túlzottan, nem lett szalvéta méretű Szlovákiában sem.

Az adóreform hatására minimális mértékben változott a SZJA adóbevallás nyomtatványa (a két típusú nyomtatványt már megemlítette az egyetemi tanár a második kérdésnél).

„Jelentősen nem változott” - válaszolt röviden az ügyvéd

5. Mennyi időbe telik a reform után bevezetett SZJA bevallás nyomtatványának kitöltése? A reform előtt ez mennyi időt vett igénybe?

Mivel manapság főleg elektronikusan tölti ki az SZJA bevallás nyomtatványát az adótanácsadó, ezért a kitöltése lényegesen kevesebb időt vesz igénybe, mint 2004-es év előtt, amikor ez a lehetőség nem volt adott. Viszont lényegében a reform előtt és után bevezetett SZJA bevallás nyomtatványának kitöltése körülbelül egyforma, azaz ha ismertek az adatok 10-20 perc.

A könyvelő szerint, egy olyan ember, aki nem ezzel foglalkozik, nem tölti ki, a bennfentesnek viszont rövid időbe telik. Tulajdonképpen azon múlik, milyen jellegű bevételei vannak az adózónak. Amennyiben csak munkaviszonyokból, akkor 5 perc. Ha egyéni vállalkozó az illető, vagy munkavállaló egyéb rendszertelen bevételekkel – pl. bérlet, akkor egy kicsit több. Nagyon nagy segítség, hogy az adóhivatal honlapjáról letölthetőek a nyomtatványok, és már a kitöltésnél jelzi a szoftver, hogy pl. melyik sorban milyen összeg a helyes, illetve figyelmeztet a hibákra.

A reform előtti időszakban az egyetemi tanár nem foglalkozott SZJA bevallások kitöltésével és az adózás problematikájával. A szakemberek szerint az adóbevallás kitöltése a 2004-es adóreformot követően valamivel leegyszerűsödött és így valamivel rövidebb ideig tart. Szerintük nem tart többet 20-25 percnél, persze függ az adott személy esetében, hogy hány típusú jövedelemmel rendelkezik. Ezt

felgyorsította a SZJA bevallások kitöltésének elektronikus lehetőségét.

„Egyszerűek a nyomtatványok, pár oldalasak. Közérthető, pár perc alatt kitölthető” – summázza az ügyvédnő.

6. Az Ön tapasztalatai szerint az adóreform óta többen vagy kevesebben fizetnek SZJA -t? Ön szerint miért?

Az SZJA adóbevételei azt mutatják, hogy a költségvetésbe lényegesen több SZJA folyik be, tehát többen fizetik ezt az adófajtát. Ahogy már az elején is említette az adótanácsadó, lélektani hatása is van az egykulcsos adórendszernek, az adóalanyok tudatában van, hogy bármennyi is a kimutatott nyereségük ebből mindenképp csak 19%-ot vezetnek el az államnak, tehát nem igyekeznek valamilyen alacsonyabb határ alá csökkenteni ezt a valós elért eredményt és nyugodtabban viselik az adóterhet.

A könyvelő tapasztalatai szerint többen fizetnek, mint már feljebb említette, mivel az adó-ráta aránylag alacsony, nem nagyon éri meg kockáztatni.

A SZJA adóbevételek megnövekedtek az adóreformot követően. Ennek persze több oka lehet. Az egyetemi tanár személy szerint azt gondolja, hogy ehhez a jobb eredményhez hozzájárultak egyrészt a jobb adózási valamint gazdasági körülmények. Gazdasági körülmények = jobb és több munkalehetőség jött létre, mely serkentette a termékek, valamint az igénybevett szolgáltatások utáni

keresletet. Ez megmutatkozott a magánvállalkozások számának növekedésén is. Másrészt az adózási lehetőségek is leegyszerűsödtek és barátságosabbá váltak a kisebb vállalkozások részére – főleg a mikro vállalkozások esetében.

A valós bevételekből fizetnek több adót. Egyértelműen eredményes volt a reform. „Fehéredett a gazdaság” – állítja az ügyvéd.

7. Elegendőnek tartja –e az SZJA rendszerében meglévő kedvezmények mennyiségét és értékét?

Az adótanácsadó elegendőnek tartja, annak ellenére, hogy saját maga is SZJA fizető. Azt kell tudni ugyanis, hogy a 2004-es adóreformmal sok adó kivezetésre került, mint például az örökösödési adó, ajándékozás utáni adó, ingatlan szerzési illeték, ami sok polgárt, adófizetőt érintett. Az adókedvezmények is megnövekedtek, például az adózó személy reform utáni időszakban az SZJA adóalapjából levonhatja a létminimum 19,2-szeresét. Szlovákiában adómentesek a különféle szociális juttatások és támogatások, adómentes többek között az ingatlan eladásából származó jövedelem is, ha öt éven felüli a tulajdonjog.

2011 előtt elegendőnek tartotta a könyvelő, de 2011. január 1-től megszüntettek sok kedvezményt, ami által főleg a munkavállalók magasabb adót fizetnek, mint eddig.

Az egyetemi tanár szerint a meglévő kedvezmények, főleg a jelen helyzetben (2011) nem elegendők, mivel nagyon sok közülük el lett

törölve, de hozzáteszi sajnos szükségszerűen. Az állami költségvetés jelen helyzetében nem látja reálisnak, hogy valamilyen kedvezmény kerülne bevezetésre, de rövid időn belül (kb. 2 éven belül) szükséges lesz ebben az irányban bizonyos lépéseket tennie a kormánynak!

Az ügyvédnö szerint az SZJA-ban elegendő a jelenlegi kedvezmény, de a járulékok sajnos még magasak. Ott még van tenni való.

8. Ön szerint lehetne-e még egyszerűsíteni a bevallás nyomtatványán?

Lehetne, de az adótanácsadó szerint nem lenne célszerű egyszerűsíteni a bevallás nyomtatványán. Hasonló véleményen van a könyvelő, melyet oszt az egyetemi tanár is. Az ügyvédnö szerint biztosan lehetne. „Főleg az egészségügyi (OEP) nyomtatványok bonyolultak, azokban sokat lehetne egyszerűsíteni”

9. Ön szerint az egyszerűsítést szolgálja-e az elektronikus adóbevallási rendszer bevezetése? Miért?

Igen. Az elektronikus adóbevallási rendszer bevezetése, ahogy ezt már a fentiekben is említette az adótanácsadó az egyszerűsítést szolgálja. Főleg azért, mert a bevitt adatokat a rendszer automatikusan számolja és így jobban ki lehet szűrni az esetleges elírásokat és kisebb a hibalehetőség a bevallás kitöltése folyamán.

Igen, teljes mértékben, abszolút meggyorsítja a rendszert és eltűnik a „papírgyűjtés”- állítja a könyvelő.

Mindenképpen. Ami főleg abban nyilvánul meg, hogy kevesebb időt vesz igénybe és sokkal praktikusabb. Persze még sok magánvállalkozónak el kell nyernie a bizalmát, mert még sokan nem bíznak meg az ilyen típusú adóbevallásban - fejt ki az egyetemi tanár. De a fiatal vállalkozók esetében ez már nem is kérdés.

„Egyértelműen igen. Környezetbarát. Nincs posta költség. Adóhivatalban nem kell sorban állni. Kitöltő program segít a kitöltésben” – összegzi az ügyvéd.

10. Ön szerint optimális az SZJA-kulcsa a kormány, ill. az egyén szintjén? Csökkenteni vagy növelni kellene?

A kormány szintjén mivel a költségvetési hiány megnövekedett növelni kellene az adó kulcsát, viszont az egyén szintjén, tekintettel a munkanélküliség megnövekedésére pedig csökkenteni. Épp ezért tartja elfogadhatónak az adótanácsadó a 19%-os SZJA kulcsot Szlovákiában, még ha magasabb is, mint Magyarországon (Még a szlovák adótanácsadót is megtéveszti a vizuálisan 16%-os magyar adókulcs, ami gyakorlatilag $16 \times 1,27 = 20,32$ a szuperbruttó miatt). Azt tudjuk ugyanis, hogy az adó mértéke nem csak az adókulcstól függ, de a különböző adómentes tételektől is, melyekkel csökkenteni lehet az adóalapot, ez pedig Szlovákiában ma még elég magas.

A könyvelő szerint kormányzati szinten biztos nem elég, mert Szlovákiában is a bérből és fizetésből élőket adóztatják meg a legkönnyebben, de az egyén szintjén kedvezőtlenebbre fordult a helyzet, mint korábban. Az érdekes ebben az, hogy a 2004-es pozitív

reformokat ugyanaz a liberális kormány vezette be, amelyik most újra hatalomra került, most viszont a jelszó az államháztartási hiány csökkentése, de Szlovákiában nem akarják bántani sem a multinacionális vállalatokat, sem a bankokat.

Az SZJA jelenlegi adókulcsa az egyetemi tanár szerint optimális, főleg a gazdaság jelenlegi helyzetében. A jövőben sem kellene rajta változtatni, inkább egy-két adómentes tétellel lehetne a kormánynak hozzájárulnia az adóterhek könnyítéséhez.

Jó, ideális a kulcsmértéke, reális a 19 % – állítja az ügyvédnö.

11. Tapasztalatai szerint a 2004-es adóreform következtében nőtt-e a magyar ügyfelek száma a szlovák könyvelőirodákban?

Igen. Az adótanácsadó tapasztalata szerint a Szlovák könyvelő irodákban nagyban megnőtt a magyar ügyfelek száma, főleg egyszemélyes magyar tulajdonú kft-k formájában. Vannak olyan könyvelőirodák Szlovákiában, melyek kizárólag magyar ügyfelek könyvviteli nyilvántartásait vezetik. Ennek oka az, hogy Szlovákiában nincsenek bevezetve helyi iparűzési adók és a vállalkozásban használt gépjármű utáni illeték is lényegesen kisebb, mint Magyarországon, valamint a szlovák adóreform eltörölte az osztalékadó is.

A könyvelő szerint is egyértelműen nőtt, 2004 előtt nem is voltak magyar ügyfelek. A fenti véleményen van az egyetemi tanár is.

Az ügyvédnő sincs más véleményen. Egyértelműen nőtt, ami a 2004-es adóreformnak köszönhető. Jobb lehetőségeket keresik a cégek, mely természetes, normális, racionális.

6.4.2. A magyar szakemberek válaszainak összegzése a mélyinterjúk elemzése alapján

A 4 szlovák szakember mellett 19 magyar könyvelővel is készítettem mélyinterjút, melyet a következőkben részletezek a kérdések és az azokra adott válaszok alapján.

1. Mi a véleménye a 2010-es adórendszerről, annak gazdasági hatásairól?

Nem hozott akkora bevételt, mint amekkorát vártak tőle. – véli az egyik magyar könyvelő. Az újonnan bevezetett dolgokat jónak találja a másik könyvelő, talán a gazdasági helyzetünk nem megfelelő jelenleg minden "megoldáshoz". Ugyanakkor bonyolultnak tartják, nem lehet előre megtervezni az évet, mert évközben változnak az adójogszabályok.

2. Mit várt a 2011-es adóreformtól?

Kedvezőbb, egyenlőbb köztelherviselést, egyszerűbb nyilvántartást, bevallást. Egyszerűsödést, átláthatóbb adózást. Korrigál korábbi hibákat, de bonyolulttá vált a rendszert. A költségvetést nem mindig jó döntéssel próbálja kiigazítani a kormány.

Elmondható, hogy valamennyi szakember egyszerűsítést várt a 2011-es adóreformtól, mellyel a korábbi rendszer, rendszerek bonyolultságára is utalnak.

3. Mi a véleménye a 2010-es SZJA törvényről?

Több kedvezményt szüntetett meg az előző években alkalmazottakból, nem hozott olyan eredményeket, amit vártak. A 2010-es nem lett sikeres, sok változás ellenére sem lett egyszerűbb az adózás. Egykulcsos SZJA hiba. A nem összevonandó jövedelmet (osztalék) magasabb %-on kellett volna tartani. A superbruttósítást ezzel ki lehetett volna váltani. Többször változott, nehéz volt követni.

4. Mit gondol a 2011-es SZJA törvényről? Annak hatásairól?

Továbbra sem egyszerűsíti meg a munkavállalók életét. Az egyik könyvelő örömét fejezte ki az egy kulcsos rendszer bevezetése miatt, a lényeg az egyszerűsödés. Szintén az egyszerűség, a könnyebb adózás, amiből eredően talán „szívesebben” adóznak az emberek. Kedvezőtlen a kis jövedelműek számára. El nem ismerve is a többkulcsos felé tendált. Csak a magasabb jövedelműeknek kedvez - fejt ki véleményét egy másik könyvelő.

A magyar szakemberek nem alkotnak annyira egységes véleményt, mint a szlovák kollégák. Ez a válaszadások során többször is kiderül.

5. A 2010-es SZJA bevallás kitöltésével kapcsolatban milyen tapasztalatai vannak? Mennyi időt fordít egy átlagos SZJA bevallás kitöltésére?

Az elektronikus kitöltés aránylag jó, azonnali a kontroll, de nem egyszerű. Valamivel jobb volt így, hogy már az elején jelölni kellett, hogy milyen személynek tölti ki az ember, viszont ha nem jól töltött ki, akkor hibás lett az egész. Magánszemély 10-15 perc, vállalkozónak 30-40 perc.

Kitöltési útmutató hasznos. Nem okozott különösebb nehézséget. 1-2 óra alatt pontosan kitölthető volt.

Egyszerűsíteni kellene, nem áttekinthető. Kitöltése 30 perc.

6. Információi szerint az 53-as bevallás egyszerűbb lett-e 2011-ben?

Indokolja válaszát!

Információk szerint igen, de csak az adóhatósági bevallás. Információink szerint annyira egyszerűsödik, hogy szalvéta méretű lesz, de erre azért nem sok az esély. A kieső kedvezmények, az összevont (korábban nem oda tartozó) jövedelmek miatt remélem kevesebb oldalszám lesz. A változás miatt a korábbi ismeretekre nem lehet alapozni. Nem történt egyszerűsítés. Pl. adójóváírás kivezetés, szolidaritási adó. 2011-ben sem lesz egyszerűbb a bevallás. Hangzottak el a vegyes nézetek, vélemények.

7. Ön szerint milyen hatása lesz az SZJA- kulcs csökkentésének és a sávós adózás eltörlésének?

Alacsony jövedelem esetén jövedelem csökkenést jelent, nem egyenlő terheket, teherviselést. Úgy gondolom több helyről származó jövedelmet

fognak bevallani, mert nem kerül emiatt másik adósávba. Az adózók adóoptimalizálási törekvése az adó csökkentését fogja eredményezni. SZJA kulcs csökkentésének gazdasági hatásai lesznek, kevesebb lesz a bevétel.

8. Milyenek látja a 2010-es adóév SZJA- kedvezményeinek (adó, adóalap kedvezmények) rendszerét?

Előző évekhez képest az elvonások, kedvezmények megszüntetése nagyobb terheket ró a munkavállalókra. Némely kedvezmény eltörlése, amely évek óta meg volt, érzékenyen érintette az embereket, sokat panaszkodtak miatta (pl. biztosítás). Nem a rászorulókat segítette. A fejlesztést preferálta, így adó miatt szükségtelen fejlesztéseket inspirálta.

9. Mi a véleménye a családi kedvezményekről (2011)?

A magas jövedelműeknek kedvez, az önhibájukon kívül munkanélküli, vagy alacsony jövedelmű nem tudja igénybe venni. Az egyik könyvelő nagyon örült a családi kedvezménynek saját részről, mert egyéni vállalkozó 2 kisgyerekekkel. Viszont büntetésnek érzi a még gyermektelen fiatal és a már nagyobb gyermeküket még nevelő idősebb korosztálynak. Ez az a változás, ami ésszerű, mert a munkára és családbővítésre ösztönzött. A családi kedvezményt jónak ítélik.

10. Ön hogyan egyszerűsítene az SZJA bevallást?

Tételsorok összevonásával, egyértelműbb meghatározással. Nem bonyolítaná ennyire, nem bontaná ennyire, hogy milyen jövedelem. Jövedelem és kész. Esetleg lenne sor a jövedelem mellett kapott nem adózó

jövedelemnek (pl. gyes, nyugdíj), kedvezmény sor, adó sor, ebből befizetendő bevalláskor és kész. Kb. 1 oldal, saját maga ellen beszél, de bárki ki tudja tölteni.

Három sáv 0, 18, 36 %-on felül kedvezményeket nem alkalmazna a másik könyvelő, azok inkább jelenjenek meg a vállalkozások költségelszámolásában, ill. a szociális ellátás elemei között.

6.4.3 A mélyinterjúkból levonható következtetések

A szlovák adótanácsadó szerint a 2004-s szlovák adóreform fő jellemzője az egyszerűség és átláthatóság. Mind a négy szlovák szakember pozitívan értékeli a 2004-es szlovák adóreformot. Az adózás lényegesen leegyszerűsödött, az adózási fegyelem pedig pozitív irányban változott, 19%-os egységes adónál már nem érdemes kockáztatni. – vallják egybehangzóan. A megkérdezett szakértők szerint az egykulcsos adó bevezetése, valamint az osztalékadó eltörlése nagyban hozzájárult Szlovákia versenyképességének javulásához. Az SZJA bevallás terén is sikerült egyszerűsítéseket elérni, például a korábban érvényben lévő 3 féle bevallás helyett, már csak két típusú bevallás maradt. Egyik verzió azon munkavállalók számára, akiknek csak munkabér jellegű jövedelemmel rendelkeznek, a másik verzió azok számára akik egyéb jövedelemmel is rendelkeznek.

Egyik szakértő sem tudott negatív tapasztalatot említeni az adóreformmal kapcsolatban.

A reformot követően került bevezetésre az elektronikus bevallás, mely segíti és gyorsítja is a bevallások kitöltését.

Mind a négy szakember egyetért abban, hogy többen fizetnek SZJA-t a reform óta és a költségvetési bevételek is nőttek. Kiemelték a lélektani

hatást, miszerint a 19%-ot inkább befizetik és nyugodtan alszanak, sem a kiskapukat keresnék az adófizetők. Ezzel elérte egyik célját a reform, fehéredett a gazdaság.

Az ügyvédnö szerint a jelenlegi rendszer elegendő kedvezményt tartalmaz az SZJA-t illetően, azonban a járulékok terén még akad tennivaló.

A bevallási nyomtatvány további egyszerűsítését nem tartják indokoltnak a szlovák szakemberek. Valamennyi megkérdezett szakember egyetért azzal, hogy a 2004-es reformnak köszönhetően megnöttek a magyar ügyfelek száma a szlovák könyvelő irodákban és ügyvédi irodákban egyaránt.

A magyar szakemberek a 2011-es magyar adóváltozástól egyszerűsítést, átláthatóságot vártak, de nincs teljes egyetértés közöttük. Korrigál korábbi hibákat, de továbbra is bonyolult maradt a rendszer. Az évközi változtatás is tovább rontja a tervezhetőséget. A szuperbruttóval nem értenek egyet. A magyar szakemberek nem alkotnak olyan mértékű egységes véleményt, mint a szlovák kollégáik. Az egykulcsos adó megítélésében is van véleménykülönbség a magyar szakemberek között.

A 2011-s magyar változásokat az egyik magyar könyvelő azért tartja ésszerűnek, mert munkára és családbővítésre ösztönöz. Ugyanakkor tételSOROK összevonásával egyszerűsítést tart indokoltnak az SZJA bevallási nyomtatványban.

7. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

Az "egykulcsos adórendszerek" melyeket az elmúlt évek során vezettek be különböznek egymástól. Az egykulcsosok első hulláma a reform előtti adótáblájuk legmagasabb marginális adó kulcsán állapította meg a reformot követő adókulcsot, a második hullám a legalacsonyabbra tette. A második hullámos reformerek közül néhányan a vállalati jövedelmekre is ugyanezt a rátát használta, míg mások nem. Szlovákia szignifikánsan megemelte a személyi kedvezményeket, Grúzia az összeget megszüntette. Ez a tervezési sokszínűség, a kísérő reformok változatos mérete és jellege, a társadalombiztosítási járulékok, ellátások és a közvetett adók szintje ellentétes az egyszerű általánosításokkal. Szükség van további tanulmányokra, más egykulcsos országok mintájára.

Ezekkel a megállapításokkal mégis levonható néhány fontos tanulság:

- Az egykulcsos adó felé történő elmozdulás elosztó hatásai meglehetősen bonyolultak: a második hullámú reformok tartalmazznak egy alap adómentes összeget, mely mind a legkevésbé és a legjobban kereső rétegek számára előnyös és hatékony progresszivitás növekedéséhez vezethet. Ezért önmagában az egykulcsos adó felé történő elmozdulás nem jár progresszivitás csökkenéssel.
- Az egykulcsosság egyszerűsítést, adó-arbitrázsok megszüntetését is jelenti. Nem az adókulcsok szerkezete jelenti az elsődleges bonyolultságot az adózásban. Ez főleg a kivételekből és a speciális helyzetekből fakad.

- A második hullámú reformok adókulcs csökkentése lehetővé tett egy jelentős bázisszélesítést a különböző mentességek és kedvezmények megszüntetése mellett. Ukrajnában például: a bázis szélesítési intézkedések során egyponstos GDP arányos bevétel növekedést becsültek. Önmagában ennek a forrása valószínűleg a hatékonyság növelése és az egyszerűsítés volt.
- Az egykulcsos adót a leggyakrabban új kormányok vezetik be, ezzel is jelezve, hogy rendszerváltás történt, piac orientált politika jön.

A szlovák adórendszer egyes elemei Magyarországon is alkalmazhatók lennének. Míg Magyarországon a helyi önkormányzatok csak csekély önállósággal rendelkeznek az egyes adónemek mértékének meghatározásában, és ezen bevételek jelentős része is a központi költségvetést gyarapítja, addig a szlovákok egy igen jól működő rendszert alakítottak ki, ahol a személyi jövedelemadóból származó bevételek 70% - a helyi önkormányzatoknál, 24% a regionális önkormányzatoknál marad és csupán 6% kerül a központi költségvetés kasszájába. (Svájcban is hasonló decentralizáció működik.)

Külön kell választani az adópolitikát a szociálpolitikától. Abban a pillanatban, amikor ez sikerül és az adórendszer megtisztul minden egyéb „másodállásától” egy átláthatóbb, egyszerűbb hatékonyabb adórendszert kapunk. A gazdaság kifehéredésének eredményeként a **szélesebb adóalap** nyújtana fedezetet az adó csökkenése következtében kieső adóbevételekre. Azonban meg kell találnunk a módját, hogy elkerüljük az adóköteles bevétellel nem rendelkező társadalmi csoportok hátrányos helyzetbe kerülését az indirekt adókulcsok növelése következtében.

A 2004-ben életbe lépett szlovák adóreform során

1. a direkt adónemekről az indirekt adózás felé tolódott el a hangsúly

2. alacsony standard adókulcsok
3. az egykulcsos jövedelemadók bevezetése
4. a kivételeket korábban tartalmazó rendszer szűkítése
5. az adók gazdasági torzító hatásának minimalizálása
6. a bevételek kettős adózásának csökkentése valósult meg.

Az indirekt adók beszedése hatékonyabb, kevesebb adminisztrációs és ellenőrzési terhet jelent mindkét félnek (adózó, hivatal), megkerülni is nehezebb. A bonyolultság sok kiskaput teremtett. A korábbi adórendszer megszüntetése mérsékelte a jövedelemadó torzító hatását. A reform az adópolitika szociálpolitikai célokra való felhasználásának megszüntetésére törekedett. A kettős adóztatás megszüntetését az osztalékadó, ajándékozási, örökösödési, és ingatlanátírási adó eltörlése jelentette.

A reform célja az egyszerűsítésén túl az volt, hogy érdekeltté tegye a munkavállalókat a munkapiacra való aktív részvételben, és a vállalkozásokat beruházásra, fejlesztésekre és munkahelyteremtésre motiválja. Az adóreform feloldotta továbbá az üzleti élet egyik legjelentősebb problémáját is, hiszen az adórendszer bonyolultsága és az adótörvények gyakori változtatása jelentette az egyik legnagyobb akadályt a vállalati szférában. Az egyszerűsítés és a rendszer átláthatósága hosszú távon is kedvezően hat a vállalati környezetre és a közvetlen külföldi tőkebefektetésekre.

A kutatásom során elvégzett 4 esettanulmány közül 3 esetben a 201?-re javasolt egy kulcsos SZJA jelenti a legkisebb adófizetési kötelezettséget a munkavállalók számára. A KSH szerinti átlag jövedelemmel rendelkezők, a minimálbérrel rendelkezők és a KSH szerinti átlag jövedelmet meghaladó

jövedelemmel rendelkezők esetében is a 201?-es időszakra vonatkozó esettanulmány eredményezte a legkisebb adóterhet. A javasolt szalvéta méretű SZJA bevallási nyomtatvány az egyszerűségének és áttekinthetőségének köszönhetően rövid idő alatt kitölthető, időt, energiát takarít meg az adózók és a NAV részére egyaránt. Kutatásom során bizonyítást nyert, hogy a szlovák adóreform feloldotta az üzleti élet egyik legjelentősebb problémáját, hiszen az adórendszer bonyolultsága és az adótörvények gyakori változtatása jelentette az egyik legnagyobb akadályt a vállalati szférában. Szlovákiában 8 éve stabil, kiszámítható SZJA hatályos.

A szlovák szakemberek mélyinterjúit követően a következő megállapításokra jutottam:

- a 2004-s szlovák adóreform fő jellemzője az **egyszerűség** és **átláthatóság**.
- az **egykulcsos adó bevezetése**, valamint az **osztalékadó eltörlése** nagyban hozzájárult **Szlovákia versenyképességének javulásához**.
- a reformot követően került bevezetésre az elektronikus bevallás
- mind a 4 szakember szerint **többet fizetnek SZJA-t** a reform óta
- **fehéredett a Szlovák gazdaság**.
- a **2004-es reformnak köszönhetően megnöttek a magyar ügyfelek száma a szlovák könyvelő irodákban és ügyvédi irodákban egyaránt**.

A magyar szakemberek nem alkotnak olyan mértékű egységes véleményt az egykulcsos SZJA-t illetően, mint a szlovák kollégáik.

Célszerű lenne hazánkban is a munkáltatók élőmunka terheinek csökkentése, a tőkejövedelmek és a káros javak adóterhelésének növelése, a javasolt 17%-os egykulcsos személyi jövedelemadó rendszer bevezetése mellett.

A kitűzött feladatok elvégzését követően: az egykulcsos adórendszer, a szlovák minta feltérképezése és szlovák - magyar adórendszer összevetése után az esettanulmány számításaimból arra a következtetésre jutottam, hogy **a 17%-os egykulcsos adó az általam javasolt 'szalvéta' méretű bevallás mellett a szuperbruttó kivezetésével egyetemben bevezethető**, csak politikai akarat szükséges hozzá. 2011-ben a kormány által bevezetett adócsomag 16%-os egy kulcsos adókulccsal számol továbbra is szuperbruttót alkalmazva, mely a tényleges adókulcs terhelést 20,32%-on tartja. Erős családtámogató elemmel bővül, amit azonban csak egy szűkebb réteg képes igénybe venni. Az általam **javasolt scenárió esetén már az átlag munkabérrel rendelkezők is teljes mértékben igénybe tudnák venni a gyermekek után járó kedvezményt akár 3 gyermek után is**. Az egykulcsos adórendszer elhallgatott, de nélkülözhetetlen második pillére a **vagyonadó**. Hivatkozva Papp József (Corvinus docense) számításaira **50 millió Ft feletti bevezetése esetén 500 milliárd Ft adóbevétel keletkezne**. **Az egykulcsos személyi jövedelemadó és a vagyonadó együtt eredményezne egy a mostaninál igazságosabb és egyszerűbb helyzetet**. Az egykulcsos személyi jövedelemadó többet hagy a magasabb jövedelemmel rendelkezőknél, ugyanakkor a vagyonadó ezt fokozatosan visszaveszi, az 50 millió Ft alatti ingatlan vagyonnal rendelkezőket pedig nem érintené. Természetesen ehhez egy pontos nyilvántartást kell bevezetni, mely nem csupán az ingatlan vagyonra vonatkozik. A megfelelő **vagyonadó kulcs** megválasztásával **10 éves időtávlatban jelentősen csökkenteni lehetne a fizetési mérleg hiányát**, a létező svéd modell alapján.

A vagyoni típusú adók különösen akkor javíthatják az adórendszer hatékonyságát, ha a jövedelmek eltitkolása széleskörű és viszonylag könnyen kivitelezhető gyakorlat, míg a vagyonelemek adóhatóság elől

történő elrejtése költséges, a vagyoni típusú adók beszedése egyszerűbb, kisebb költséggel megvalósítható. A vagyontárgyak egy részére, mindenekelőtt az ingatlanokra mindenképpen igaz, hogy kevésbé lehet elrejtteni, mint a jövedelmet. (Krekó et al. 2007.)

8. ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

1. Rávilágítottam a magyar és a szlovák adórendszer különbségeire, valamint a szlovák gyakorlat magyar viszonyokra való adaptációjának lehetőségeire
2. Összeállítottam a szlovák méretű SZJA bevallás tervezetét és kitöltési útmutatót
3. Esettanulmánnyal mutattam be több adózói csoportnál (minimálbéres, KSH átlag jövedelemmel és két gyermekkel rendelkező család, átlag feletti jövedelemmel rendelkező egyedülálló adózó, nyugdíjas munkavállaló) az általam kidolgozott 201? SZJA jövedelemre gyakorolt hatását.
4. Mélyinterjúk készítésével és kiértékelésével feltártam a szlovák és a magyar adóreform közötti különbséget és hasonlóságot
5. Az esettanulmányok és a mélyinterjú összegzések alapján alátámasztottam az általam kidolgozott 201' scenárió létjogosultságát
6. Kutatásom során arra a megállapításra jutottam, hogy a megfelelő időben alkalmazott jól megválasztott adókulccsal az egykulcsos adórendszer hozzájárulhat a gazdaság növekedéséhez, stabilitásához, transzparenciájához, valamint kedvezően befolyásolhatja a beruházásokat. A szlovák egykulcsos egyszerű, kiszámítható, tervezhető, 8 éve stabil, míg a magyar SZJA évről – évre változik, nehezen tervezhető és az elmúlt éveket tekintve bonyolult.

9. ÖSSZEFOGLALÁS

Az utóbbi évek egyik legfelkapottabb adórendszer fejlesztési témája, mely több ország gazdasági szakembereinek is a figyelmét magára vonta az egykulcsos adórendszer. Ezt a meglehetősen radikális reformot többen elemezték, bár igaz az elemzések döntő többsége retorika szintjén maradt, minthogy bizonyítékokkal, vagy más analitikákkal támasztották volna alá véleményüket. Dolgozatom az egykulcsos adórendszer tapasztalataira kíván rávilágítani. Habár több ország is alkalmazza ezt a mára divatossá vált adórendszert a tapasztalati bizonyítékok a hatékonyságára korlátozódtak.

Fiatal demokráciánk egyik velejárója, hogy még nem termelődött ki olyan tudatos generáció, aki az adóra úgy tekint, mint társadalmat építő alapegységnek (a családnak) a kenőanyagára, hasonlóan a motorolajhoz gépkocsi esetén.

Több adóbevétel teremt lehetőséget egy erősebb szociális háló kiépítésére, jobb infrastruktúrák, jobb állami szolgáltatások, iskolák, óvodák kialakítására és fenntartására.

A szlovákiai egykulcsos adórendszer 2004-es bevezetése nem volt csodaszer. De arra mindenképpen jó megoldás, hogy többen fizetnek adót, szigorú szankciók követik az adócsalásokat és az emberek nagyobb hajlandóságot mutatnak egy számukra is elfogadható adó mennyiség befizetésére a „közösbe”.

A téma kidolgozásánál abból indultam ki, hogy a magyar adórendszer az elmúlt 20 év során kellően bonyolulttá, összetetté vált ahhoz, hogy egyszerűbbé és átláthatóbbá tegyük.

A 2004-es változást követően sokkal kedvezőbb volt az adóreformnak köszönhetően Szlovákiában vállalkozni, mint Magyarországon. Ugyanazt a vállalkozási eredményt elérve Szlovákiában a vállalkozó 21%-kal, de akár 42%-kal több koronát tudott kivenni vállalkozásából az adók megfizetését követően, mint Magyarországon tehetne volna.

Magyarországon 2010 első félévében a 1 000 000 Ft adózás előtti eredményből meg kell fizetni a 19%-os társasági adót (Tao tv. 19. §), majd a 25%-os adóterhet (Szja tv. 66. §) és a 14%-os EHO-t (Eho tv.3. § (3) e.), mely után marad 494 100 Ft ellentétben Szlovákiában, ahol a kivethető összeg stabilan 8 éve 810 000 Ft. A stabilitás, az állandóság az adórendszerben, mint minden más jogszabályokkal rendezett rendszerben kiemelkedően fontos. A kiszámíthatóság, a stabil jogszabályi háttér szintén fontos eleme az adott régióknak, országnak, amire nagy hangsúlyt helyeznek a nemzetközi befektetők.

Igaz, 2010 második felétől a társasági adó mértéke 500 milliós adóalapig 9 százalékponttal 10%-ra csökkent, de még így is osztalék fizetés esetén a magyar rendszer hátrányban van a szlovák rendszerrel szemben (10% Tao, 14% Eho, 25% Osztalékadó; 19% Tao)

Figyelembe véve, hogy a személyi jövedelemadó bevallás nyomtatványa, mechanizmusa, szabályozása, ellenőrzése az elmúlt több mint 2 évtizedben túl bonyolulttá és összetetté vált, időszerű ezen változtatni. Javaslatom nyomán első lépésként az egykulcsos SZJA bevezetése mellett az adórendszer szociálpolitikai elemektől való megtisztítását követően egy átlátható, könnyen értelmezhető „szalvéta” méretű adóbevallási nyomtatvány megtervezése szükséges.

Az adózó nevét, címét és adóazonosítóját feltétlenül kell, hogy tartalmazza a nyomtatvány az egyértelmű beazonosítás érdekében.

A fenti adatokat követően az első 1.a) sorban szerepeltetjük a magánszemély jövedelmét. A magánszemély minden jövedelme adóköteles, tárgyévben megszerzett összes bevételét, aminek egésze jövedelem. A munkabéren kívüli egyéb jövedelmeket az 1.b) sorban szerepeltetjük, pl: nyugdíj, ösztöndíj, ingatlan értékesítésből származó jövedelem a szerzéstől számított 5 éven belüli értékesítés esetén, ingó értékesítésből származó jövedelem, egyéni vállalkozói kivét, árfolyamnyereség. A nyugdíjat és egyéb jelenleg nettó módon folyósított transzfereket (pl: ösztöndíj) felbruttósítva szükséges szerepeltetni, mert SZJA kötelessé kell tenni, természetesen oly módon, hogy a nyugdíjasok (a kifizetés jogosultjainak) érdekei ne sérüljenek. Az adóbevallás egyszerűsítése miatt a 201?-ben külön adózó jövedelmeket egyéb jövedelem (1.b) kategóriába soroltuk. Az adózó határozza meg az ingóság és az ingatlan értékesítéséből származó jövedelmét, amely számítását az elévülési időn belül meg kell őriznie. Az 1.b) sorra már csak az adóköteles jövedelmét kell beírnia. Hasonló elven történik az önálló tevékenységből származó jövedelem megállapítása. Az egyéni vállalkozónak új bevallási nyomtatványt kell megszerkeszteni, viszont a kivét adó terhét itt kell bevallania. Az 1.a) és 1.b) sor összegét tartalmazza az 1. Σ sor.

A 2. sor, attól függően, hogy házasársak, vagy egyedül élő adózó tölti-e ki a nyomtatványt, kettéágazik a) és b) pontra. Házasársak esetén 2 160 000 Ft adóalap csökkentő kedvezményre jogosult a család, amit a 90 000 Ft-ra tervezett minimálbér adómentessé tételével ér el a rendszer. Értelemszerűen az egy fős háztartás 1 080 000 Ft adóalap csökkentésre jogosult, melyet adózó a 2. sor b) pontjában vehet igénybe. A 3. számú sorban kell feltüntetni az eltartottak számát. Eltartottnak minősül, aki családi pótlékra jogosult. Az eltartottak után igénybe vehető adóalap csökkentő kedvezmény alap gondolata, hogy az átlag keresettel rendelkezők is igénybe tudják venni, ezzel is hozzájárulva a gyermeknevelés többletköltségeihez. A költségvetés

teherbíró képességét is figyelembe véve határoztam meg az 500 000 Ft-os adóalap kedvezményt. Az 5. számú sor tartalmazza az együttes személyi és eltartottak kedvezményeit. A 6. számú sor a korrigált adóalapot tartalmazza, ami az összes jövedelem és az adóalap kedvezmények különbözete, mely pozitív, vagy nulla lehet. Negatív adó visszatérítést nem tesz lehetővé a rendszer. A 17%-os adókulccsal kalkulált adó összegét a 7. számú sorban szerepeltetem, mely a bruttó jövedelmet és nem a 2010-től használt szuperbruttót (bruttó x 1,27) veszi alapul. A 2010-es nominális adócsökkentés csupán látszólagos volt. A 18%-os adókulcs 17%-ra cserélése a tényleges adóterhelést vizsgálva, figyelembe véve az adóalap különbségét, gyakorlatilag adó növelést jelentett 2009-ről 2010-re. 21,59%-os adókulcsot eredményezett a szuperbruttóra történő adóalap módosítás. A tisztább átláthatóságot eredményezi a bruttó jövedelem újra adóalapként történő alkalmazása. A 8. számú sor a már befizetett adó összegét tartalmazza, melyet a munkáltató igazolása támaszt alá. A 7. számú és a 8. számú sor különbözetét kell szerepeltetni a 9. számú sorban, mint fent álló adótartozás. A 10. számú sor kitöltésére visszaigényelhető összeg (8. sor – 7. sor = pozitív szám) esetén kerülhet sor.

A kitűzött feladatok elvégzését követően: az egykulcsos adórendszer, a szlovák minta feltérképezése és szlovák - magyar adórendszer összevetése után az esettanulmány számításaimból arra a következtetésre jutottam, hogy a 17%-os egykulcsos adó az általam javasolt 'szalvéta' méretű bevallás mellett a szuperbruttó kivezetésével egyetemben bevezethető, csak politikai akarat szükséges hozzá. 2011-ben a kormány által bevezetett adócsomag 16%-os egy kulcsos adókulccsal számol továbbra is szuperbruttót alkalmazva, mely a tényleges adókulcs terhelést 20,32%-on tartja. Erős családtámogató elemmel bővül, amit azonban csak egy szűkebb réteg képes

igénybe venni. Az általam javasolt scenárió esetén már az átlag munkabérrel rendelkezők is teljes mértékben igénybe tudnák venni a gyermekek után járó kedvezményt akár 3 gyermek után is. Az egykulcsos adórendszer elhallgatott, de nélkülözhetetlen második pillére a vagyonadó. Hivatkozva Papp József (Corvinus docense) számításaira 50 millió Ft feletti bevezetése esetén 500 milliárd Ft adóbevétel keletkezne. Az egykulcsos személyi jövedelemadó és a vagyonadó együtt eredményezne egy a mostaninál igazságosabb és egyszerűbb helyzetet. Az egykulcsos személyi jövedelemadó többet hagy a magasabb jövedelemmel rendelkezőknél, ugyanakkor a vagyonadó ezt fokozatosan visszaveszi, az 50 millió Ft alatti vagyonnal rendelkezőket pedig nem érintené. Természetesen ehhez egy pontos nyilvántartást kell bevezetni, mely nem csupán az ingatlan vagyona vonatkozik. A megfelelő vagyonadó kulcs megválasztásával 10 éves időtávlatban jelentősen csökkenteni lehetne a fizetési mérleg hiányát, a létező svéd modell alapján.

10. SUMMERY

In recent years, one of the hottest topic of tax system development is the flat tax, which attracted the attention to itself by a number of economic experts from different countries. My thesis would highlight the experience of the flat tax system. Although many countries have applied this tax system, which became fashionable by now, the empirical evidence is limited on the effectiveness. One part of our young democracy, that have not been produced a conscious generation who sees the taxes as the oil of the basic unit building society (the family), like in the case of the car the engine oil.

The Hungarian tax system over the past 20 years has become complex enough to make it simpler and more transparent. After the change in 2004 it was much more favorable to undertake in Slovakia thanks to the tax reform than in Hungary. The same results are achieved in Slovakia, the owner 21% up to 42% more crowns he could make out from the company after payment of taxes, than in Hungary could have.

In Hungary in the first half of 2010 the 19% corporate income tax has to be paid from the 1,000,000 HUF pre-tax profits (Corporate Tax Act. § 19), and the 25% tax (Personal Income Tax Act. § 66) and 14% EHO (Eho tv.3. § (3) e.) that remains 494,100 HUF unlike in Slovakia, where the profit after tax is 810,000 HUF for 8 years. The stability of the tax system, like any other systems of laws is extremely important. Predictability and stability of the legal background is also an important element of the region, which the international investors place great emphasis on.

To tell the truth, from second half of 2010 the corporate income tax rate until 500 million tax base decreased by 9 percentage points to 10%, but still in the case of dividends are paid the Hungarian system has a disadvantage comparing with the Slovak system (10% Tao, 14% Eho, 25% Dividend Tax, 19% Tao)

Taking into account that the income tax return forms, mechanism, regulation and control over the past two decades has become too complicated and complex, it is time to change that. According to my proposal as the first step, beside the introduction of the flat personal income tax system, after cleaning the tax system from the social elements a transparent and easy to follow "napkin" sized tax return form design required.

The taxpayer's name, address and tax identification number necessarily have to be included of the form.

After the above mentioned data we have to put into the first 1.a) line the individual's income. All the income of the individual is taxable, all of the current year's revenues, which as a whole is income. The non-wage income should be in line 1.b), eg, pensions, grants, income from real estate selling within 5 years of the getting, sale of tangible, self-employment withdrawal, exchange rate gains. The pension and other currently net transfers should be paid (eg scholarships) including personal income tax (of course in such a way that pensioners, payment holders, the parties not to be prejudiced), so we have to put this data into the form according to this. To simplify the tax return in 201? we put the separately taxable income in other income (1b) category. The taxpayer determines the income from the sale of the property and personalty, the calculation about it should be kept by the taxpayer during the limitation period. The 1.b) line only need to enter the taxable income. There is similar principle about income from self-determination. The new tax return form should be constructed for the self-employed, but withdrawals

are tax burdens to declare here. The sum of line 1.a) and line 1.b) are included in the 1. Σ line.

The 2nd line, depending on whether spouses or living alone taxpayer fill out the form, spreads to a) and b) points. In the case of spouses the family is entitled 2,160,000 HUF tax-deductible, which is scheduled to achieve the system by making the 90,000 HUF minimum wage tax-free. Obviously, the one-person household is entitled to 1,080,000 HUF tax base reduction, which may be taken by the tax payer in the 2nd line b). In the 3rd row must be entered the number of dependents. Considered a dependent who is entitled to child benefit. Dependents available tax-deductible allowance basic idea is that the people with average earnings can benefit as well, thus contributing to the additional costs of raising children. The carrying capacity of the budget shall also take into account the 500,000 HUF tax base benefit was determined. Line number 5th contains personnel and dependents' benefits together. Line number 6th contains the adjusted tax basis, which is the total income and the tax base benefits difference that could be positive or zero. Negative tax refund is not allowed by the system. The tax rate of 17% calculated on the amount of tax in the line number 7th, which is based on the gross income and not from 2010 has been used super gross (gross x 1.27). The 2010 nominal tax reduction was only apparent. The tax rate switching from 18% to 17% examining the actual tax burden, taking into account the tax base difference, tax increase reported from 2009 to 2010. 21,59% tax rate resulted by changing the tax base to super gross. The clearer visibility results by reusing the gross income as a tax base. Line number 8th contains the tax amount already paid, which is supported by the employer proof. The difference between number 7th and 8th row should be in line number 9th as tax debt. Number 10th line could be filled in the case of recoverable amount (line 8-line 7).

After completion the set tasks: the flat tax system, the Slovakian sample mapping and Slovak - Hungarian tax system comparison from my case study I came to the conclusion that the 17% flat tax beside my proposed 'napkin' size returns can be introduced, beside the super gross terminated, but the political will is needed. In 2011, the government's tax package is a flat 16% tax rate remains super gross applied, which keep the effective tax rate at 20,32%. Strong family support element is added, however, that only a narrow social layer is able to use. In the case of the proposed scenario people with the average salary could full use the tax discount for children up to 3 children as well.

The flat tax system's essential second pillar is the property tax. Citing Joseph Papp's (Associate Professor at Corvinus) calculation in the case of introduction over 50 million HUF 500 billion HUF tax revenue would arise. The flat-rate personal income tax and the property tax together co-lead a fairer and simpler situation than the currently is. The flat-rate personal income tax leaves more amounts at the people with higher income, while the property tax that gradually takes back, the people with under 50 million HUF properties would not be affected. Of course, an accurate record must be introduced, which not only applies to real property. The corresponding property tax rate chosen time horizon of 10 years could significantly reduce the current account deficit, according to the existing Swedish model.

11. AKTUALITÁSOK 2012-2013

A 2008-as válság óta szép lassan felfelé kúszott az adóterhelés az Európai Unióban. Az adó- és járulékbévételek átlagosan a GDP 38,8 százalékát tették ki a 27 tagú közösségben. Magyarországon ezzel ellentétben csökkent az adóterhelés. 2013-ra azonban sok változás volt hazai téren, Magyarországé lett az EU harmadik legalacsonyabb szja kulcsa és legmagasabb áfája.

Az Eurostat 2013. áprilisában publikált jelentése több oldalról is összeveti az európai közösség adóképét. Az adókból és fizetett járulékokból származó költségvetési bevételeket hasonlították össze a GDP-arányában. Jellemző, hogy az európai fejlődő országokban alacsonyabb az így számított adóteher, mint a fejlett országokban. A legalacsonyabb Litvániában (26%), Bulgáriában (27,2%), Lettországonban (27,6%) volt 2011-ben, míg legnagyobb GDP-arányos adó- és járulékbévételeket Dániában (47,7%), Svédországban (44,3%) és Belgiumban (44,1%) szedtek be. Magyarországon az adó- és járulékbévételek GDP-arányosan 37%-ot tettek ki, míg 2008-ban az arány 40,3% volt, 2000-ben pedig 39,8%.

31. táblázat: Adókból és fizetett járulékokból származó költségvetési bevételek a GDP arányában 2011-ben.

Országok	GDP arányos költségvetési bevétel
Litvánia	26%
Bulgária	27,2%
Lettország	27,6%
Románia	28,2%
Szlovákia	28,5%
Írország	28,9%
Magyarország	37%
Ausztria	42%
Olaszország	42,5%
Finnország	43,4%
Franciaország	43,9%
Belgium	44,1%
Svédország	44,3%
Dánia	47,7%

Forrás: Eurostat

Tóth és Virovác 2013-as tanulmányukban a 2011-es jövedelemadó-bevallásokat tartalmazó adatbázis felhasználásával azt vizsgálta meg, hogy a személyi jövedelemadózáásban 2010 és 2013 között végrehajtott adóreform miként változtatta meg az egyes társadalmi csoportok adóterhelését, illetve mindez mit jelent az államháztartás szempontjából. Statikus jellegű mikroszimulációs elemzést végeztek. Vizsgálataikból kiderül, hogy a legnagyobb nyertesei az adóreformnak a két legmagasabb jövedelmi tizedből kerülnek ki. Ugyanakkor nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy Magyarországon nem egy Hall – Rabushka féle vegytiszta egykulcsos

személyi jövedelemadó került bevezetésre, hanem a gazdasági válságot régen megelőző súlyos lakosság fogyás, melyet remélhetőleg visszafordítani képes a családtámogató adókedvezménnyel kiegészített egykulcsos adó. Sok vitát okoz a szakemberek között is, hogy az adórendszert el kell-e különíteni az egyéb, más szociálpolitikai rendszerektől, viszont Magyarországon a 80-as évektől olyan nehezen visszafordítható folyamat indult el, melynek következtében folyamatosan csökken a születendő gyermekek száma, ez a lakosság fogyásához és a társadalmi összetétel előnytelen átalakulásához vezet. A társadalom elöregedése folyamatos, egyre több nyugdíjas jut, azonos számú fiatalra.

Gyakorlatilag Magyarországon az egykulcsos adó implementálásával kimondatlanul új adónem került bevezetésre. Az úgynevezett „Singli” adó bevezetése helyett olyan átalakulás zajlott le, hogy aki nem veszi ki a szerepét a társadalom újraépítésében és nem vállal gyermeket, járuljon hozzá több személyi jövedelemadóval az állami költségvetéshez.

Természetesen nem lehetséges, hogy egy reformnak csak nyertesei legyenek vesztesei pedig nem. A gyermekkedvezmény igénybevételére jogosult magánszemélyek esetében az adójóváírási szabályok változásának nem volt jövedelemcsökkentő hatása. 2011-ben az egy gyermekes szülő 108 700, kétgyermekes 158 000, a háromgyerekes 487 500 forintos bruttó havi jövedelemig egyáltalán nem fizet adót.

A lakosságnál maradó milliárdok az egy kulcsos adó bevezetésének eredményeképpen a megtakarítást és a fogyasztást ösztönzik. A megtakarítás banki elhelyezése esetén a kamatadóval és a kamatot terhelő járulékkal adózik.

Az ingatlan vagyonban felhalmozódó megtakarítási forma jelenleg Magyarországon még nem adózik, mely az egykulcsos személyi jövedelemadó kiegészítő pillére.

Az OECD szerint is az ingatlanadó a leginkább növekedésbarát típus. Átalakulóban van a fejlett országok jövedelemelosztási struktúrája. A korábbi magas, néhol a GDP 50%-át is meghaladó újraelosztási ráta szinte mindenhol süllyed, és a szerkezetében is társadalompolitikai hangsúlyeltolódások figyelhetők meg. Az OECD-tagállamok összesített bevételei között az szja bevételek a 70-es évek végén mért 32%-ról 2010-re 25%-ra csökkent. Ezzel szemben az áfa bevételek aránya a 80-as években mért 10%-ról 20%-ra nőtt 2010-re. A jóléti államok eltűnésére utal a fenti regresszívebbé váló adószervezet és az újraelosztás mértékének csökkenése. Ebben a helyzetben tudna segíteni az ingatlanadó, mely Norregaard szerint a legkevésbé torzítja a jövedelmi és a piaci viszonyokat, hiszen az adóalap forrása nem mozdítható. Az OECD országok bevételi átlagának még csak 5%-át a fejlődő országok esetén még a 2%-ot sem éri el az ingatlan adó. Ezen a téren más országoknak is, nem csak Magyarországnak mutatkozik fejlődési lehetősége. Az ingatlan adó nélkül gyakran éri az a vád az egykulcsost, hogy a gazdagoknál többet hagy, ami nem csak erkölcsi, de költségvetési bevételi kérdés is.

Magyarországon az egykulcsos személyi jövedelemadó bevezetése mellett a kieső adóbevételek pótlására a fogyasztást terhelő adók emelésére és ilyen típusú adók bevezetésére került sor. Ilyen például az áfa kulcs 25%-ról 27%-ra (az EU-ban a legmagasabb) történő emelése, valamint a telefonadó, a tranzakciós illeték bevezetése, ami a fogyasztással arányosan terhel.

A szlovák egykulcsos adó 2004-es bevezetése 9 évet ért meg - több egymástól különböző értékrendet képviselő kormányok ellenére - míg 2013. január elsejétől felváltotta a 2 kulcsos SZJA. Magyarországon és a térségben sem volt jellemző a 9 éven áttartó kiszámíthatóság, állandóság az adópolitikában, személyi jövedelemadóban.

A 2014-es magyarországi SZJA változásokat illetően az adókulcs nem változik, viszont az alacsonyabb jövedelmű gyermeket nevelők számára kedvezőbbé válik, már nem csak a személyi jövedelemadóból, de az egészségbiztosítási járulékból és nyugdíjjárulékból is levonható lesz 2014. január elsejétől a gyermekek utáni adókedvezmény. Azaz a bruttó bér akár 33%-a is igénybe vehető gyermekkedvezményként, ha a szükséges feltételek fennállnak, mindösszesen a 1,5%-os munkaerő-piaci járulékot kell megfizetni a bruttó bérből. Ez 1 gyermek esetén nem érdekes, sőt 2 gyermeket nevelő 2 minimálbéres szülő esetén sem, mert a 2014-től érvényes 101 500 Ft-os minimálbér esetén az SZJA 16 240, melyből igénybe vehető a két gyermek után járó kedvezmény. A 3 gyermek után járó kedvezmény maximális igénybevételéhez eddig 620 000 Ft bruttó bér kellett, viszont 2014-től már 300 000 Ft is elegendő lesz. Egyértelműen a demográfiai válságra kíván megoldást kínálni az SZJA kedvezmény kiszélesítése.

Összefoglalva az elmúlt 3 év során (Magyarországon bevezetett egykulcsos személyi jövedelemadó időszaka) bebizonyosodott, hogy az egykulcsos személyi jövedelemadó bevezethető és fenntartható a pénzügyi és a még súlyosabb demográfiai válság ellenére is.

A pénzügyi válságon Európa hamarabb lesz túl, viszont a demográfiai válságra az Európai Unió tagállamai különböző módokon reagálnak.

Van, aki a bevándorlást támogatja, van, aki nem vesz tudomást a problémáról, a magyar adórendszer, pedig az egykulcsos ellenére (mely eredendően minden kedvezménytől mentes lenne) adóra és járulékokra vonatkozó kedvezményt tartalmaz 2014-től, melyek gyermekek után vehetők igénybe.

A korábban leírt megállapításaink továbbra is megállják a helyüket, bár igaz, hogy a magasabb adókulcs és a mérsékeltebb adókedvezmény a gyermekek után kisebb terhet jelentene a költségvetésnek. Ezt különadókkal ellensúlyozza a jelenlegi rendszer.

12. IRODALOMJEGYZÉK

1. Adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény
2. ALLINGHAM, Michael G. and Agnar SANDMO 1972, Income tax evasion: a theoretical analysis, *Journal of Public Economics*, 323-338 pp. North-Holland Publishing Company
3. Andreoni, James – Erard, Brian – Feinstein, Jonathan, 1998, *Journal of Economic Literature*, Vol. 36. No. 2. pp. 818-860.
4. Általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény
5. Árendás, Csaba – Dudás, Tamás – Illés, Gábor – Szinek, Kénesy Marianna, 2006, A 19 % egy éve – A Szlovák adóreform 2004-ben, *Plgári Szemle II. évfolyam, 2. szám*
6. Bakos Péter - Bíró Anikó - Elek Péter - Scharle Ágota (2008): A magyar adórendszer hatékonysága. *Közpénzügyi füzetek 21.* Budapest, 2008április, pp. 1-32.
7. Balogh László: Döntsd a Tőkét? (A tőkejövedelmek adóztatásáról), *Hitelintézeti szemle 2004/5*, pp. 22-37
8. Balogh, Csaba, 2007, Az adórendszerek változásainak hatásai a Visegrádi 4 országába irányuló közvetlen külföldi tőkebefektetésekre.
9. Belyó Pál (2009): Adó-szimulátor, Egyes adók mikroszimulációja. ECOSTAT Budapest, 2009, november
10. Benedek Dóra, Lelkes Orsolya, Scharle Ágota és Szabó Miklós A magyar államháztartási bevételek és kiadások szerkezete 1991-2002
11. Boadway, Robin, Katherine Cuff, and Maurice Marchand, 2000, “Optimal Income Taxation with Quasi-Linear Preferences Revisited,” *Journal of Public Economic Theory*, Vol. 2,.

12. Bokorné Dr. Kitanics Tünde – Nyáriné Dr. Budvig Anita: EU tagállamok a Laffer görbén innen és túl
13. Botos Katalin (2008): Adóelméletek – mit üzen az elméletörténet a mának? Pénzügyi Szemle 3. pp. 434-441.
14. Brennan, Geoffrey, and James Buchanan, 1977, “Towards a Tax Constitution for Leviathan,” Journal of Public Economics, Vol. 8,
15. Deák Dániel (1997): Igazságos-e a magyar adórendszer? Polvax: társadalomtudományi folyóirat, 1. évf. 2. sz. pp. 1-11.
16. Davies, James B., and Michael Hoy, 2002, “Flat Rate Taxes and Inequality Measurement,” Journal of Public Economics, Vol. 84,.
17. Edwards, Jeremy, and Michael Keen, 1996, “Tax Competition and Leviathan,” European Economic Review, Vol. 40,.
18. Gacsályi-Meyer-Misz-Simonits (2002), Közgazdaságtan II. Makroökönómia, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest pp. 127.
19. Galántainé Máté Zsuzsa (2006) Adó(rendszer)tan EU-konform magyar adók pp. 17.
20. Gáspár Pál - Halász Anita - Lepp-Gazdag Anikó (2004): Az államháztartás működési problémái ICEG EC Munkafüzet 3. Budapest, pp. 18-20.
21. Hall, Robert E., and Alvin Rabushka, 1983, Low Tax, Simple Tax, Flat Tax (New York: McGraw Hill).
22. Hall, Robert E., and Alvin Rabushka, 1995, The Flat Tax, Second edition (Hoover Press)
23. Herich György (2005) Adótan pp. 88-89
24. Herich György (2007) Adótan pp. 6-242
25. Hetényi István (2004): Adózási dilemmák. Fejlesztés és Finanszírozás. 3. szám pp. 53-62.
26. Hindriks, Jean, Michael Keen, and Abhinay Muthoo, 1999,

- “Corruption, Extortion, and Evasion,” *Journal of Public Economics*, Vol. 74,
27. Holmes, Oliver Wendel, 1927, U.S. Supreme Court Case, *Compania General de Tabacos de Filipinas v. Collector of Internal*, 275 U.S. 87, Argued and Submitted Oct. 18, 1927; Decided Nov. 21, 1927
  28. HVG (2009) *Bezzegországok hanyatlása* 32. szám, 6-9. pp.
  29. Ilonka Mária (2004): *Az adózás története az őskortól napjainkig*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó pp. 69-144.
  30. IMF munkaanyag 06/218
  31. Kállai Lajos – Sztanó Imréné, 2000, *Adók, illetékek, járulékok és vámok*. Budapest, Saldo pp. 38-58.
  32. Kanbur, Ravi, Michael Keen, and Matti Tuomala, 1994, “Optimal Nonlinear Income Taxation for Income Poverty Alleviation,” *European Economic Review*, Vol. 38,
  33. Kátay Gábor (2009): *Az alacsony aktivitás és foglalkoztatottság okai és következményei Magyarországon*. MNB tanulmányok 79. pp. 38-41.
  34. Krekó Judit – P. Kiss Gábor *Az adóoptimalizálástól az optimális adóig - az első lépés, Adóelkerülés és a magyar adórendszer*, munkaanyag
  35. Larsen, Thomas, 2006, “A Flat Tax in Denmark?” *IB Revija*, Vol. XXXX,.
  36. László Csaba, (2009), *Közterhek kontra közkiadások: Adózni eztán is fogunk*, HVG 2009/1. szám 93 – 95 pp.
  37. László Csaba, (2009), *Alapfokú szuperbruttó-tanfolyam*
  38. MF SR (2003). *Prečo je daňová reforma nevyhnutná MF SR 2003*
  39. Michael Keen, Yitae Kim, and Ricardo Varsano (2006), *The “Flat*

Tax(es)”: Principles and Evidence

40. Mikloš, Ivan, Marek Jakoby, and Karol Morvay, 2005, “Tax Reform in the Slovak Republic.” CESifo DICE Report, Vol. 3,
41. Mikloš, Ivan szlovák pénzügyminiszter törvény előterjesztő felszólalása NR SR 2003
42. Ministry of Finance of the Slovak Republic, 2005, First Year of the Tax Reform, or 19 Percent at Work, Economic Analysis 8.
43. Mirrlees, James A., 1971, “An Exploration in the Theory of Optimum Income Taxation,” Review of Economic Studies, 38,
44. Mitchell, Daniel J., 2005, “Eastern Europe’s Flat Tax Revolution,” Tax Notes International,
45. Musgrave, Richard A., 1996, The role of the state in historical perspective
46. Tax Administration in OECD Countries: Comparative Information Series (2004), OECD, Centre for Tax Policy and Administration, October, 2004, 65. pp.
47. Palánkai T. (2003). Determining Factors of FDI sin CEE. AUSE, ECSA
48. Peichl, Andreas, 2006, “The Distributional Effects of a Flat Tax Reform in Germany—A Microsimulation Analysis,” IB Revija, Vol. XXXX,
49. Pitti Zoltán (1996), A közteherviselés intézményi rendszere, Pénzügyi Szemle, 1. szám pp. 34-42.
50. Price Waterhouse (1996), Individual Taxes, 1996.
51. Price Waterhouse Coopers LLP, 2006, Paying Taxes – The Global Picture, The World Bank.
52. Rabushka, Alvin, 1985, The Flat Tax (Stanford: Hoover Institution Press).

53. Rabushka, Alvin, 2005, "A Competitive Flat Tax May Spread to Lithuania," Hoover Institution Public Policy Inquiry,
54. Samuelson, Paul A. – Nordhaus, William D. (1990): Közgazdaságtan III. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest pp. 1036-1048.
55. Sandmo, Agnar, The theory of tax evasion: A retrospective view, National Tax Journal 58, no. 4, December, 2005
56. Scharle Ágota-Benczúr Péter-Kátay Gábor-Váradai Balázs (2010): Hogyan növelhető az adórendszer hatékonysága? Közpénzügyi Füzetek 26. 2010. július pp. 18-67.
57. Schweitzer András (2009), HVG 2009/28. szám, 58. pp
58. Sedmihradsky M., Klazar S. (2001). Tax competition for FDI in Central-European Countries, University of Economics Prague 2001.
59. Semjén András (2006): A mai magyar adórendszer. Jellemzők, problémák, kihívások. Gazdasági és Szociális Tanács, Budapest, pp. 215-230.
60. Shlomo Yitzhaki, 2002, "Tax Avoidance, Evasion, and Administration," in Handbook of Public Economics, Alan Auerbach and Martin Feldstein (North–Holland: Amsterdam)
61. Simonovits András, 2009, Növekedésből hanyatlásba, HVG 2009/32. szám, 7. pp.
62. Sinelnikov-Mourylev, S., S. Batkibekov, P. Kadotchnikov, and D. Nekipelov (undated), "Income Tax Reform in the Russian Federation: An Estimation of the Outcomes" (Moscow: Institute for Economies in Transition).
63. Slemrod, Joel, 2001, "A General Model of the Behavioral Response to Taxation," International Tax and Public Finance, Vol. 8,
64. Smith, Adam 1974, An Inquiry into the Nature and Causes of the

- Wealth of Nations. Glasgow Bicentenary Edition Oxford: Oxford University Press.
65. Stiglitz Joseph E (2000): A kormányzati szektor gazdaságtana, Kerszöv Kiadó Budapest, pp. 395-544.
  66. Személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény
  67. Szerb László-Ulbert József A magyar adórendszer reformjának alapelveihez. Bankszemle 42. évf. 6-7. szám pp. 9-21.
  68. Társasági adóról és osztalékadóról szóló 1996 évi LXXXI. törvény
  69. Teather, Richard (2005), “A Flat Tax for the UK—A Practical Reality,” Briefing (Adam Smith Institute: London).
  70. Tuomala, Matti, 1990, Optimal Income Tax and Redistribution (Oxford: Clarendon Press).
  71. UNCTAD. (2000). World Investment Report 2000, Cross-border Mergers and Acquisitions and Development. United Nations, New York.
  72. UNCTAD. (2001). World Investment Report 2001, Promotink Linkages. United Nations, New York.
  73. UNCTAD. (2002). World Investment Report 2002, Transnational Corporations and Export Competitiveness. United Nations, New York.
  74. UNCTAD. (2003). World Investment Report 2003, FDI Policies for Development: National and International Perspectives. United Nations, New York.
  75. Vágyi, Ferenc, 2007, Magyar adóreform: Lehet másképp? NYMEKK
  76. Wilson John D. (1999). Theories of Tax Competition. National Tax Journal, June 1999
  77. World Bank, 2005, The Quest for Equitable Growth in the Slovak

Republic, Report No. 32433_SK (Washington: World Bank).

78. Yitzhaki, Shlomo, 1974, "A Note on 'Income Tax Evasion: A Theoretical Analysis,' Journal of Public Economics, Vol. 3,

79. Zákon č. 366/1999 Z. z.

80. Zákon č. 595/2003 Z. z. Odani z Príjmov

Internet alapú források:

www.ado.wyw.hu

www.adoforum.hu

www.adozona.hu

www.apéh.hu

www.bruxinfo.hu

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

www.euvonal.hu

www.finance.gov.sk

www.gondola.hu

www.hvg.hu

www.index.hu, 2008

www.itd.hu

www.kislexikon.hu/ado6.htm

<http://www.ksh.hu>

www.nbs.sk

www.pm.gov.hu

www.priatbankar.hu

<http://portal.statistics.sk> (Szlovák Köztársaság Statisztikai Hivatala)

<http://uj szo.com>

www.worldbank.org

13. DISSZERTÁCIÓ TÉMAKÖRÉBŐL MEGJELENT PUBLIKÁCIÓK

13.1 Idegen nyelven megjelent közlemények

Peter Weber - Tünde Kitanics Dr. Bokorné: The main differences between slovakian and hungarian tax system, Acta Oeconomica Kaposvariensis, 2008. Vol. 2. No.2., pp. 9-18

13.2 Magyar nyelven megjelent közlemények

Wéber Péter – Bokorné Dr. Kitanics Tünde: A Szlovák egykulcsos SZJA adaptálásának neuralgikus pontjai, Gazdasági és Társadalomtudományi Közlemények, 2013. IV. évfolyam, 2. szám., pp 207-216.

Bokorné Dr. Kitanics Tünde – Wéber Péter: A Szlovák egykulcsos SZJA adaptálásának lehetőségei esettanulmányokon vizsgálva, Könyvvizsgálók lapja, 2012. I. évfolyam, 11. szám., pp. 13-16.

Wéber Péter – Gyurián Norbert: Szlovák kontra Magyar adórendszer; III. Nemzetközi Tudományos Konferencia SJE „A tudomány és az oktatás a tudásközpontú társadalom szolgálatában” Komárom, 2011, szeptember 5-6.

Wéber Péter – Bokorné Dr. Kitanics Tünde – Dr. Kovács Tamás: Küszöbön az egykulcsos adórendszer; A Magyar Tudomány Hete 2010, Konferenciasorozat, „A tudomány az élhető Földért”, A Közgazdaságtudományi és vezetéstudományi Konferencia előadásai, A Dunaújvárosi Főiskola közleményei XXXI., III. kötet, Dunaújváros

Wéber Péter: A társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény módosítása; A munkaadó lapja XIII. évfolyam, 2006. augusztus – szeptember, pp. 16 – 21.

Wéber Péter: Társasági adó, osztalékadó; Cégvezetés: XIV. évfolyam, 1. szám, 2006. pp. 59-62.

Wéber Péter: Új adónem a luxusadó; Cégvezetés: XIV. évfolyam, 1. szám, 2006. pp. 77-80.

Wéber Péter: A társasági adóról és az osztalékadóról szóló törvény változásai; Cégvezetés: XIII. évfolyam, 1. szám, 2005. pp. 68 - 73

13.3 Előadások

Wéber Péter: Változások a társasági adó és az általános forgalmi adó területein, Pataky Művelődési Központ, Budapest, X. kerület, 2006.

14 KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönetet mondok Bokorné Dr. Kitanics Tünde témavezetőmnek, hogy lehetőséget biztosított munkám sikeres elvégzéséhez és dolgozatom megírásához. Köszönöm segítőkész támogatását és dolgozatom alapos és kritikus átnézését.

Opponenseim lelkiismeretes munkáját és építő kritikáit külön köszönöm.

Hálás vagyok szüleimnek a bátorításért, buzdításért a nehéz időszakokban, családomnak: feleségemnek, kislányomnak a türelemért, a kitartásért, testvéremnek a technikai segítségéért, hogy elkészíthessem a dolgozatom.

Köszönetet mondok valamennyi ismerősömnek, barátomnak akik hozzájárultak a dolgozatom megszületéséhez.